

na PUIze

časopis prešovskej univerzity

ročník III., číslo 3, október 2010

1 – 4 Príhovor rektora**5 – 7 Kalendárium****7 – 10 aktuálne.pu**

Atény pod Torysou...

Univerzita nielen podľa mena

Začiatok nového akademického roku

v znamení integrácie

11 – 12 náš človek

Rozhovor s doc. Ing. J. Burgerovou, PhD.

12 – 23 akcie a projekty

Z valného zhromaždenia delegátov

v Tatranskej Javorine

Medzinárodný kongres prevencie orálneho zdravia

Otvorenie akademického roka 2010/2011 na GTF PU

v Prešove

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FHPV PU...

Integrácia 2010

PBF PU sa zapojila do celoštátnej akcie

X. Medzinárodná konferencia SUNG v Prešove

Na Fakulte manažmentu bola návšteva z Ukrajiny

Deň záchrany života 7. júna 2010

Začiatky nestora československej psychológie

sa viažu na Prešov

Konferencia Múdrost' veku – vek múdrosti

Komunikácia s pacientmi s postihnutím sluchu

V Prešove sa konala vedecká konferencia

24 – 25 šport

Hviezdny futbal

Športové všeličo pre materské školy

Zástupca Fakulty športu na festivale vodných športov

50. ročník Večerného behu Prešovom

26 – 27 zoči-voči

Ako ďalej?

28 Univerzitná knižnica

Bibliografia publikačnej činnosti pracovníkov PU

29 – 30 Publikácie

Antropologické východiská sociálnej práce

Jozef Cíger Hronský – prózy (zost. M. Součková)

Ján Gavura: Ján Buzásky

31 veda a výskum

Centrum excelentnosti sociohistorického

a kultúrohistorického výskumu

32 – 34 absolvent

Púšť je príležitosť na odomknutie dverí

35 – 41 fórum

Tomáš Makatúra – budúci manažér a víťaz

M. R. Štefánik – vojak a diplomat (víťazná esej)

III. študentská konferencia Sociálna práca,

cesta pre lepší zajtrajšok

Karanténa v prešovskom Wave clube!

Študenti manažmentu zanechali v Slovinsku

dobrý dojem

42 – 43 výtvarné umenie

História vysokoškolského klubu AMFO

AMFO 40 – výstava k štyridsiatke

vysokoškolského klubu

44 hudba

Úspech v Poľsku

Stabat mater dolorosa...

45 divadlo

Ťapákovci

46 – 47 literatúra

Lenivosť je hybnou silou pokroku

48 genius loci

História prešovských cintorínov

Mŕtve kvety medzi živými

Srdečne blahoželáme

K okrúhlym jubileám

srdečne blahoželáme

všetkým pedagógom a pracovníkom

Prešovskej univerzity v Prešove.

50

doc. PaedDr. Ladislav Horňák, PhD.

RNDr. Anna Horňáková, PhD.

Ing. Mária Jusková, PhD.

Mária Verešpejová

Nadežda Krautkremerová

Ing. Ladislav Babušák

60

prof. ThDr. Vojtech Boháč, PhD.

prof. PhDr. Jana Sošková, CSc.

PhDr. Zlatica Buocová, CSc.

RNDr. Ján Seman, PhD.

Ing. Jozef Kriššák

Mgr. Dmitrij Paster

Juliana Falatová

Čo je človek? A čo život jeho?

Človek je tieň, jeho život sen.

Iskra z hviezd, tá božská iskra len

dá mu pocit bytia skutočného.

P. J. Šafárik

Príhovor rektora Prešovskej univerzity v Prešove pri príležitosti otvorenia akademického roka 2010 - 2011

Vážený pán podpredseda vlády SR, vážení poslanci Národnej rady SR, Vaše Excelencie, zástupcovia zastupiteľských úradov na Slovensku, vážený pán vedúci kancelárie prezidenta SR, vážený pán primátor, Vaše Excelencie - arcibiskupi a biskupi, Magnificencie, Spectabiles, Honorabiles, Cives academici carissimi, vzácni hostia, dámy a páni, milé študentky a študenti,

som poctený, že Vás môžem pozdraviť a privítať pri dnešnej slávnostnej príležitosti otvorenia akademického roka 2010 - 2011 na Prešovskej univerzite v Prešove. Pre našu akademickú komunitu je osobitne významná účasť dnešných vzácných hostí - reprezentantov zahraničných krajín, poslancov a ďalších predstaviteľov štátnej a verejnej správy na celoštátnej, regionálnej i mestskej úrovni, zástupcov partnerských univerzít, reprezentantov cirkví a náboženských spoločností, zástupcov podnikateľského prostredia a mimovládneho sektora.

Milí hostia,

vašu participáciu na tejto akademickej slávnosti považujeme za prejav uznania našej alma mater a za potvrdenie jej spoločenskej relevancie a sme za ňu nesmierne vďační. Je to pre nás obrovský stimul k akcelerácii nášho úsilia v kontexte celej komplexnosti akademických aktivít. Výnimočný charakter má dnešný deň pre nových členov našej akademickej obce. Srdečne vítam medzi nami nových adeptov bakalárskeho, magisterského i doktorandského štúdia, pre ktorých sa začína veľmi zaujímavá etapa života plná núkajúcich sa príležitostí.

Milí naši noví kolegovia,

prajem Vám, aby ste sa rýchlo adaptovali v nových podmienkach a využili čas strávený na Prešovskej univerzite tak, aby ste sa pripravili na náročné požiadavky meniaceho sa trhu práce a ťažko predvídateľné situácie dnešného a budúceho fluidného sveta. Skúsenejší členovia našej akademickej komunity sú vám k dispozícii a radi vám podajú pomocnú ruku pri prekonávaní po-

čiatocných adaptačných problémov. Súčasťou identity našej univerzity je slogan, ktorý znie *Magis quam eruditio...*, teda viac ako vzdelanie. Znamená to, že štúdium na Prešovskej univerzite je príležitosťou pre váš osobný rast v celom spektre akademických a spoločensko-kultúrnych dimenzií. Je to šanca rozšíriť vlastnú participáciu v sociálnych sieťach rozličného zamerania a priestorového dosahu a sformovať priateľstvá, ktoré často pretrvávajú aj počas celého vášho života. Prajem vám, aby ste najbližšie roky v Prešove strávili užitočne a tak, aby vo vás vyvolávali príjemné spomienky na toto najkrajšie obdobie vášho života.

Vážené slávnostné zhromaždenie, nový akademický rok 2010 - 2011 je pre Prešovskú univerzitu štrnástym v poradí. Je to rok jubileí dvoch našich fakúlt. Najstaršou štruktúrnou zložkou našej univerzity je Gréckokatolícka teologická fakulta. V tomto roku si pripomína už 130. výročie od založenia jej inštitucionálnej predchodkyne, ktorou bola Academia theologica založená v roku 1880 prešovským biskupom dr. Mikulášom Tóthom. Sľubný rozvoj tento inštitúcie bol prerušený brutálnym zásahom komunistickej moci. Je veľmi potešiteľné, že Gréckokatolícka teologická fakulta si po obnove svojej činnosti, ktorá sa uskutočnila práve pred 20 rokmi, vybuďovala rešpekt v akademickom priestore a teší sa z dobrej reputácie v európskom vzdelávacom a výskumnom priestore. Je špičkovým pracoviskom, ktoré okrem katolíckej teológie rozvíja i probačnú a mediačnú prácu a religionistiku. Druhou jubilantkou je Pravoslávna bohoslovecká fakulta, ktorá si pripomína 60. vý-

ročie svojej existencie. Bola založená v roku 1950 ako vysoká teologická škola s pôsobnosťou pre celé územie Československa. Veľmi nás teší, že túto pozíciu si nielen udržala, ale aj zveľadila o medzinárodnú dimenziu, a to nielen v oblasti pravoslávnej teológie, ale aj sociálnej a charitatívnej služby, gréckeho jazyka a kultúry. Obidvom fakultám prajeme pri ich jubileách mnoho akademických úspechov v nasledujúcich decéniách. Tieto úspechy by neboli možné bez vynikajúcej spolupráce fakúlt s predstaviteľmi gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi, za ktoré im vyjadrujeme hlbokú úctu a úprimné poďakovanie.

Prešovská univerzita rozvíja 343 rokov trvajúcu tradíciu vysokoškolského vzdelávania a výskumu v našom meste. Prešov, v minulosti označovaný za Atény nad Torysou, je jedným zo štyroch najstarších centier vysokoškolskej edukácie na Slovensku. V tejto súvislosti je mimoriadne významné, že našej alma mater bol v júni tohto roku na základe splnenia všetkých kritérií a po posúdení akreditačnou komisiou opäť priznaný štatút univerzity. Sme teda súčasťou elitnej skupiny vysokých škôl, patriacich do najvyššej kvalitatívnej kategórie, akú pozná slovenský právny poriadok. S uspokojením môžem konštatovať, že hlavný strategický cieľ, ktorý si súčasné vedenie univerzity pri svojom nástupe pred tromi rokmi vytýčilo, bol úspešne splnený. Potvrdilo sa, že akcelerácia našich aktivít a mnohé prijaté a realizované opatrenia sa oplatili a priniesli svoje ovocie. Univerzitný status nesie so sebou obrovské nároky na pedagogickú, výskumnú, umeleckú a manažérsku prácu tvorivých a administra-

Etický kódex nám pomôže nájsť cestu, ako zachovať aj základný výskum a kritický diskurz o smerovaní našej civilizácie...

tívno-prevádzkových pracovníkov a na študijné úsilie študentov. Otázky hodnotenia a udržiavania kvality nadobúdajú čoraz väčší význam. Status univerzity musíme potvrdzovať každodenne, a to nielen v intramurálnom prostredí posluchárni, pracovni, laboratórií, študovni, ale i v extramurálnom kontexte našich spoločenských a občianskych aktivít. Budovanie a ochrana dobrého mena Prešovskej univerzity má byť neustále prítomná v našom vedomí i podvedomí a mala by sa stať otázkou našej akademickej cti. Výrazne to súvisí s dodržiavaním akademickej etiky. Vo vedení Prešovskej univerzity sme sa rozhodli v spolupráci s expertnou skupinou pripraviť etický kódex učiteľa a študenta PU. Po prerokovaní v akademickom senáte sa stane základným dokumentom kodifikujúcim morálne hodnoty, princípy a normy, ktoré by sme mali dodržiavať s cieľom dosiahnuť poctivosť, spravodlivosť a čestné medzilidské vzťahy, dobrú pracovnú atmosféru a rastúcu dôveru širokej verejnosti. Prijatie etického kódexu považujeme za mimoriadne dôležité najmä v súvislosti s tým, že v dôsledku postupnej premeny nášho vysokého školstva dochádza k plazivej erózii hodnotového konsenzu v rámci akademického spoločenstva. Podľa sociológa Martina Trowa to súvisí s prechodom od elitného k univerzálnemu modelu terciárneho vzdelávania. Ten prináša masifikáciu vysokoškolského vzdelávania, rastúcu diverzitu sociálneho zázemia, schopností a skúseností študujúcich a vyučujúcich a ich diferencované kariérne ciele. Zvyšuje sa tlak očakávaní externého prostredia, čo mnohokrát prináša oslabovanie akademických štandardov. V snahe predísť hroziacemu rozvratu hodnotovej kohézie našej akademickej komunity a nájsť harmóniu medzi často kontradiktórnymi požiadavkami, ktoré sú na univerzity v súčasnej dobe kladené, si musíme definovať naše hodnotové súradnice. Etický kódex by mal byť kompasom, ktorý nám pomôže nájsť cestu, ako pri čoraz výraznejšom dôraze na pridanie hodnotu, komercializáciu a aplikovaný výskum zachovať

aj základný výskum a kritický diskurz o smerovaní našej civilizácie, ako pri čoraz výraznejšom dôraze na špecializované profesijné vzdelávanie zohľadňujúce požiadavky trhu práce zachovať aj všeobecné vzdelávanie, ktoré je nevyhnutné pre zabezpečenie reprodukcie intelektuálnych elít. Etický kódex jasne pomenuje javy, ktoré nie sú na našej alma mater vítané. Okrem deliktov, ktoré sú riešené všeobecne záväznými a vnútornými predpismi, môžem spomenúť plagiátorstvo, nelojálnosť vo vzťahu k univerzite a konflikt záujmov u našich pracovníkov pôsobiach zároveň na konkurenčných inštitúciách. Etický kódex vymedzí aj základné princípy akademickej etikety, teda štandardov správania a interpersonálnej komunikácie, na akademickej pôde našej univerzity.

Kolegyne, kolegovia, milí hostia, vstup do nového akademického roka je už tradične spojený s prezentáciou cieľov na najbližšie obdobie v kontexte bilancie výsledkov uplynulého roka. Vzdelávanie je hlavnou činnosťou univerzity. Na jej ôsmich fakultách je v súčasnosti zatiaľ zapísaných 10 202 študentov, pričom z nich 6217 na bakalárskom stupni štúdia, 3106 na magisterskom stupni, 108 v programoch spájajúcich prvý a druhý stupeň vysokoškolského štúdia, 545 na doktorskom štúdiu a 226 študentov je zapojených do celoživotného vzdelávania v rozširujúcom a dopĺňujúcom celoživotnom vzdelávaní. V uplynulom akademickom roku univerzitu opustilo 4414 úspešných absolventov. Máme akreditovaných 163 študijných programov. Pokračujeme v tradícii Detskej univerzity a Univerzity tretieho veku. Centrum celoživotného a kompetenčného vzdelávania postupne rozširuje ponuku kurzov. Novým produktom je univerzitná Autoškola UNIPO, ktorá ponúka významné zľavy pre študentov a zamestnancov univerzity a balíček troch vodičských preukazov. Okrem klasického vodičského preukazu ide aj o certifikát ECDL, čiže európsky preukaz na počítače, a vodičské oprávnenie veliteľa námorného rekreačného plavidla.

Pokračujeme v implementácii projektov z OP Vzdelávanie, ktoré sú zamerané na vzdelávanie učiteľov základných škôl v cudzích jazykoch a vytvorenie cudzojazyčnej ponuky študijných programov prostredníctvom e-learningu. Máme ambície významnejšie osloviť zahraničnú klientelu. Ústav rusínskeho jazyka a kultúry získava čoraz väčší medzinárodný ohlas, o čom svedčí úspešný prvý ročník medzinárodnej letnej školy rusínskeho jazyka a kultúry. Ústav ázijských štúdií sa do povedomia dostáva kurzami japončiny a zaujímavým podujatím týždeň taiwanskej kuchyne.

Výskumné aktivity našej univerzity sa neustále rozširujú. Potešiteľné je získanie medzinárodných výskumných projektov, v rámci nich aj projektu 7. rámcového programu EÚ. Z prostriedkov štrukturálnych fondov budujeme tri výskumné centrá excelentnosti. Ide o Lingvokulturologické a prekladateľsko-tlmočnické centrum na Filozofickej fakulte, Centrum ekológie živočíchov a človeka a Centrum sociohistorického a kultúrno-historického výskumu. Máme záujem participovať aj na projekte zriadenia kompetenčného centra v spolupráci s Technickou univerzitou v Košiciach a Žilinskou univerzitou. Finančný grant z OP Výskum a vývoj sme využili na postupné budovanie Centra pre komercializáciu výstupov výskumu a manažment duševného vlastníctva PU.

Prešovská univerzita sa v uplynulých troch rokoch plne integrovala do európskeho vzdelávacieho a výskumného priestoru. Internacionalizácia a transnárodné vzdelávanie je jednou z našich strategických priorít. PU je členom Európskej asociácie univerzít (EUA), Danube Rector's Conference, spoluzakladateľom Európejskej univerzity v Porto-riži a Alliance of Central-Eastern European Universities. Práve táto posledne menovaná aliancia je mimoriadne aktívnou sieťou, v rámci ktorej pracujeme na príprave spoločného študijného magisterského programu Sustainable business a spoločného vedeckého časopisu. Prešovská univerzita aktívnejšie vstúpila aj do programu Erasmus a pripravila 6 modulov pre zahraničných študentov v anglickom jazyku. Prejavilo sa to rastúcim záujmom učiteľov a študentov o štúdium na PU. Počet učiteľov sa zvýšil štvornásobne a počet študentov trojnásobne oproti stavu pred troch rokov.

Teší nás aj zvýšený záujem našich študentov o pobyty v zahraničí. Za posledné dva roky sa zdvojnásobil počet doktorandov PU, ktorí absolvovali štipendijný pobyt na zahraničnej univerzite. Naša alma mater spolupracovala v tomto akademickom roku na základe bilaterálnych dohôd v rámci programu Erasmus aj iných schém medzinárodnej spolupráce s viac ako 100 inštitúciami vysokoškolského vzdelávania. Medzi úspechy dosiahnuté v uplynulom roku môžeme zaradiť dva projekty v rámci programu IP na Fakulte manažmentu a riešenie viacerých projektov získaných v rámci grantov NIL. Veľkým uznaním pre nás je priznanie štatútu a zriadenie Katedry etiky a bioetiky UNESCO na Filozofickej fakulte.

Prešovská univerzita pokračuje v aktivitách budovania a rozvíjania svojej značky. S cieľom stimulovať našich zamestnancov sme vyhlásili súťaž o najlepšiu osobnú webovú stránku, ktorej výsledky budeme vyhlasovať o malú chvíľu. Máme kvalitné vlastné médiá – Rádio PaF, ktoré sa opäť presadilo v súťaži Rádiorallye 2010, ktorú zároveň i organizovalo, časopis Na PULze, televíziu Mediálka. Tešíme sa z úspechov našich študentov, pracovníkov, umeleckých súborov a športových klubov. Festival Akademický Prešov, majúci za sebou už 44 ročníkov, sa stal viditeľnejším tým, že ponúkol predstavenia na rozličných i ne-tradičných miestach nášho mesta. Študentské divadlo FF PU oslávilo v tomto roku 50. výročie vzniku. Viaceré umelecké súbory i jednotliví umelci si doniesli ocenenia zo súťaží. Minulý týždeň sa laureátom prestížnej literárnej ceny Anasoft Litera za pôvodnú slovenskú prózu stal prof. Stanislav Rakús s knihou Telegram. Na festivale Agrofilm 2009 získali cenu České zemědělské univerzity prof. Hronec a prof. Vilček za scenár filmu Pôda v ohrození. Študent Fakulty manažmentu Tomáš Makatúra zvíťazil v publicistickej súťaži o najlepšiu esej v rámci Týždňa vedy a techniky s prácou Tvorivosť a inovácie posúvajú ľudstvo. Naši športovci sa predstavili na zimných olympijských hrách i paraolympiáde v kanadskom Vancouveri, basketbalistky a volejbalisti získali extraligové striebro. Radosť nám urobili aj aerobičky Slávie PU a družstvo Fakulty športu v plážovej hádzanej. Fakulta zdravotníctva v uplynulom akademickom roku uskutočnila podujatie Študentská

kvapka krvi, ktoré podnietilo darovať krv 118 našich študentov, z toho 47 prvodarcov. Toto je len malý výber rozličných ocenení, ktoré sa dostali členom našej akademickej komunity. Všetkým, i tým nemenovaným, ďakujeme za vynikajúcu reprezentáciu Prešovskej univerzity a prajeme ďalšie úspechy v budúcnosti.

Vedenie univerzity venuje veľkú pozornosť postupnému zlepšovaniu podporných služieb pre študentov i pedagógov. Univerzitná knižnica sa okrem svojich jadrových aktivít stáva aj spoločensko-kultúrnym centrom organizovaním konferencií, besied, prednášok, výstav, koncertov a iných kultúrno-umeleckých podujatí. UNIPOCENTRUM zriadilo bod prvého kontaktu, ktorý má uľahčiť prvákom orientáciu pri vstupe na univerzitu. V uplynulom roku začala fungovať elektronická predajňa e-shop, ktorá ponúka publikácie a reklamné predmety PU. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity sa v uplynulom období prezentovalo 12 vydanými titulmi vedeckých monografií, vedeckých zborníkov a časopisov. Úspešne sa rozvíja spolupráca s Prešovským samosprávnym krajom a Agentúrou regionálneho rozvoja PSK. Najnovším projektom je založenie Inovačného partnerského centra, ktoré bude inštitucionálnou platformou vytvárania kooperačných sietí v oblasti transferu inovácií. Veľmi prínosným podujatím bola 5. výročná konferencia siete NEEBOR, zameraná na problematiku výskumu a inovácií v prihraničných regiónoch pozdĺž východnej hranice EÚ. Pokračujeme v dobrej spolupráci s mestom Prešov. Populárna je súťaž

študentských vedeckých a umeleckých prác o cenu primátora mesta Prešov. V novembri minulého roku pri príležitosti 20. výročia nežnej revolúcie pán primátor v našom kampuse odhalil pamätník Prešovská sloboda, ktorého autorom je Jaroslav Drotár z Katedry výtvarnej výchovy a umenia. Ovocím nášho členstva v Americkej obchodnej komore sú rodiace sa partnerstvá s praxou. Príkladom môže byť pestovanie liečivých bylín a korenín Katedrou ekológie z Fakulty humanitných a prírodných vied pre Grand Hotel Kempinski na Štrbskom Plese. Prešovská univerzita podpísala memorandum o spolupráci, a teda participuje aj na projekte Košice – európske hlavné mesto kultúry 2013. V tejto súvislosti môžeme spomenúť účasť našich študentov v projekte ExpliCity – súmestie Košice-Prešov a rodiacu sa spoluprácu s Leeds Metropolitan University na spoločnom študijnom programe.

Kolegyne a kolegovia, nevyhnutným predpokladom úspešného naplnenia cieľov a realizácie našich aktivít je personálne, finančné, priestorové a materiálno-technické zabezpečenie. Prešovská univerzita získala z projektov OP Výskum a vývoj a OP Vzdelávanie v programovacom období 2007 – 2013 viac ako 25 miliónov eur. Ďalšie zdroje boli získané zo štátnej dotácie a vyčlenené z vlastných príjmov univerzity. Z významnejších investičných akcií v uplynulom roku môžeme spomenúť druhú etapu rekonštrukcie 12. podlažia ŠD na Ul. 17. novembra, rekonštrukciu a výstavbu laboratórií a priestorov pre centrá excelentnosti, výmenu opo-

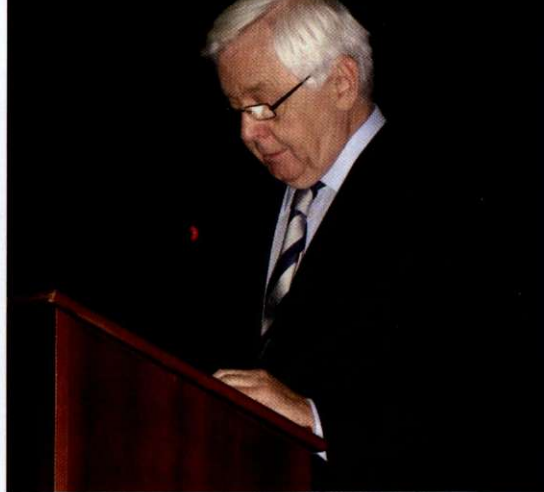
trebovanej vodovodnej prípojky vo VŠA, rekonštrukciu interiérov UVZ Batizovce a rekonštrukciu auly GTF. Najvýznamnejšou investíciou je rekonštrukcia bývalej základnej školy na Ul. 17. novembra, kde vzniknú kancelárske priestory pre rektorát, celouniverzitné pracoviská a Pedagogickú fakultu, 2 zasadacie siene, 10 učební s kapacitou 40 miest, 1 učebňa s kapacitou 60 miest, 2 učebne s kapacitou 100 miest, aula s kapacitou 250 miest a skúšobná miestnosť ECDL. Odovzdanie stavby od dodávateľa očakávame v najbližších týždňoch. Do konca kalendárneho roka bude dokončená kompletná internetizácia priestorov univerzity a študentských domovov a dokončí sa multifunkčné ihrisko pri Toryse. Budeme realizovať rekonštrukciu severného krídla bývalej základnej školy a revitalizáciu objektu Fakulty športu. Pripravené sú projekty výstavby objektov Fakulty manažmentu a Pravoslávnej bohosloveckej fakulty. Prešovská univerzita v uplynulom roku získala do svojho výhradného majetku lodenicu na Zemplínskej Šírave a scelila pozemok pri novom rektoráte, ktorý tvorí územnú rezervu pre ďalší rozvoj objektov v toryskom kampuse.

V oblasti sociálnej starostlivosti o zamestnancov sme na základe žiadostí poskytli sociálnu výpomoc vo výške 350 eur piatim zamestnancom univerzity, ktorých zasiahli ničivé povodne tohto leta. V uplynulom roku bol zamestnancami pracovnej zdravotnej služby Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana v Prešove na základe Zmluvy o poskytovaní pracovnej zdravotnej služby vykonaný zdravotno-hygienický audit jednotlivých fakúlt a pracovísk univerzity. Predmetom auditu boli pracovné priestory, odhad faktorov pracovného prostredia a kategorizácia zamestnancov do jednotlivých kategórií rizika. Výsledky auditu boli prerokované vo vedení univerzity a boli prijaté opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, ktoré zlepšia pracovné podmienky a kultúru pracovísk zamestnancov. V snahe o skvalitnenie a rozšírenie poskytovaných stravovacích služieb vedenie univerzity schválilo nový systém zabezpečenia stravovania, v rámci ktorého si bude môcť zamestnanec vybrať z viacerých foriem stravovania.

Cives academici, vzácní hostia!

Úspešné zavŕšenie komplexnej akreditácie a potvrdenie statusu

univerzity pre Prešovskú univerzitu nás naplnilo uspokojením, to však neznamená, že máme možnosť poľaviť v našom úsilí. Implementácia odporúčaní akreditačnej komisie, z ktorých mnohé už skôr formulovala aj evaluačná komisia EUA, ďalej pokračuje. V súčasnosti prebieha proces integrácie pracovísk s rovnakým profilom. Vedenie univerzity si uvedomuje, že ide o neľahkú úlohu. V tejto súvislosti rád konštatujem, že princíp subsidiarity, ktorý sme uplatnili pri jej riešení, sa osvedčil. Dotknuté vedenia fakúlt a ich pracovísk a jednotliví pracovníci preukazujú vysokú úroveň akademickej zrelosti a nadhľadu a celý proces sa realizuje v tvorivom a tolerantnom ovzduší. To sú základné predpoklady na to, aby Filozofická fakulta, ako aj Fakulta humanitných a prírodných vied vyšli z tohto procesu posilnené. Som presvedčený, že už najbližšia budúcnosť ukáže, že koncentrácia kreatívneho potenciálu v jednotlivých oblastiach poznania, posilnenie medzifakultnej kooperácie a postupný ústup od autarkných tendencií povedie k významnému posilneniu konkurencieschopnosti celej Prešovskej univerzity. Akademická spolupatričnosť sa v uplynulom roku prejavila v zlomových momentoch, ktoré nás zastihli. Spomenul by som potenciálne ohrozenie existencie politologického pracoviska na Filozofickej fakulte, ktoré sme v zárodku odvrátili. Dnes je Inštitút politológie výrazne posilnený o špičkových odborníkov. Inou situáciou boli júnové povodne, kde došlo k mimoriadnej mobilizácii všetkých technicko-prevádzkových pracovníkov. Vďaka ich enormnému úsiliu nenastali vážnejšie škody. Ukázalo sa teda, že symbióza všetkých zložiek akademickej komunity je základným predpokladom univerzitnej resiliencie. Resiliencia, tento koncept známy z oblasti štúdia nelineárnej dynamiky komplexných systémov, sa stáva veľkou inšpiráciou a novou paradigmou univerzitnej politiky. Resiliencia v tomto zmysle je reflexívnou, adaptabilnou, pružnou a dynamickou schopnosťou univerzity reagovať na vonkajšie podnety a vnútorné potreby s cieľom dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj inštitúcie. Politika resiliencie je založená

na neustálom monitoringu, učení sa novým situáciám a predvídaní potenciálnych ohrození a rizík a na rozvíjaní schopnosti prijímať rýchle a často neštandardné riešenia pri narušení normálneho stavu a ohrození stability univerzity. Resilientná univerzita sa teda rýchlo vyrovnáva s krízovými situáciami a dokáže z nich vyjsť posilnená. V najbližšom období by sme mali venovať pozornosť optimalizácii našich činností v súlade s princípmi univerzitnej resiliencie. K tomu nám napomôže aj projekt financovaný z OP Vzdelávanie, zameraný na modernizáciu a zefektívnenie manažmentu univerzity. Už dnes musíme predvídať a adaptovať sa v našich aktivitách na budúce akreditácie, ktoré sa budú opierať o náročnejšie kritériá a budú mať medzinárodný charakter. Veľkou výzvou a ohrozením je rastúca konkurencia zahraničných škôl na slovenskom trhu vzdelávania a výskumu. V najbližších rokoch pocítíme aj dopad nepriaznivého demografického vývoja. Výzvou a šancou je snaha európskeho spoločenstva posilniť a modernizovať európske univerzity, o čom sa vo svojom prejave o stave EÚ 7. septembra 2010 v Európskom zmluvnom predseďa Európskej komisie J. M. Barroso. Čaká nás veľa práce na ceste k resilientnej Prešovskej univerzite.

Vážené akademické zhromaždenie, štrnásty akademický rok na Prešovskej univerzite v Prešove je otvorený. V mene vedenia ako aj v mene svojom vám všetkým želim pevné zdravie, veľa akademických úspechov, kreativitu, prajnú a tolerantnú atmosféru na pracoviskách a pokojné rodinné zázemie.

**QUOD BONUM,
FELIX, FAUSTUM
FORTUNATUMQUE SIT!**

prof. RNDr. René Matlovič, PhD.
V Prešove 21. septembra 2010

Kalendárium PU

4. 5. 2010 sa na Katedre kvantitatívnych metód a manažérskej informatiky Fakulty manažmentu PU v Prešove uskutočnila návšteva prof. Matti Heilia z Fínska, a to v rámci prípravy projektu IP Erasmus „Mathematical Modelling in Logistics“. Viac informácií na www.mamilog.hostoi.com.

3. 6. 2010 sa v aule PU konal informačný deň Agentúry na podporu výskumu a vývoja k otvorenej verejnej výzve 2010.

14. 6. 2010 sa uskutočnilo Slávnostné zasadnutie Vedeckej rady PU v Prešove a Vedeckej rady PBF PU v Prešove, počas ktorého bol udeľený titul doctor honoris causa Jeho Eminencii prof. Dr. Demetrioovi Trakatellisovi, prvému hierarchovi Gréckej pravoslávnej cirkvi v Amerike a exarchovi Ekumenického patriarchátu.

22. 6. 2010 doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., vedúca projektu APVV Dynamické testovanie latentných učebných kapacít žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, organizovala tlačovú konferenciu, ktorá bola venovaná prezentácii výsledkov riešenia projektu zameraného na zefektívnenie prístupov v oblasti kognitívnej vedy so zameraním na vzdelávanie. Tlačovej konferencii predchádzal diseminačný seminár pre pedagogicko-psychologických pracovníkov a učiteľov základných škôl. Počas seminára zaznelo 14 odborných vystúpení týkajúcich sa dosiahnutých projektových výsledkov. Riešitelia projektu tri roky intenzívne spolupracovali s renomovanými odborníkmi z USA, Singapuru a Izraela.

25. 6. 2010 sa konalo vyhodnotenie súťaže o najlepšiu študentskú vedeckú prácu o Cenu primátora mesta Prešov. Komisia v zložení JUDr. Pavel Hagyari, čestný predseda, prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., predsedu komisie, prof. RNDr. René Matlovič, PhD., prof. RNDr. Róbert Ištok, PhD., doc. PhDr. Eduard Lukáč, PhD., akad. maliar doc. Dušan Srvátka, PhD., PhDr. Martin Javor, PhD., prostredníctvom verejnej prezentácie hodnotila bakalárske a diplomové práce. 1. miesto: Miroslava Berešová, Ivana Sovičová, Dominik Sarik; 2. miesto: Marián Ilek; 3. miesto: Lucia Rusínová, Alena Bališinová, Daniela Grejtáková, Veronika Harmanová, Mária Fašánoková, Dominika Pacáková (Michala Macková, Iveta Štepicová). 1. miesto bolo ocenené finančnou odmenou vo výške 300 €, druhé miesto sumou 200 € a tretie miesto sumou 100 €.

Od júla do októbra 2010 prebiehali pracovné stretnutia so zástupcami Žilinskej a Technickej univerzity v Košiciach s cieľom spoločnej implementácie projektu v rámci výzvy OPVaV-2010/2.2/06-SORO, Podpora budovania kompetenčných centier. Táto výzva je zameraná na financovanie projektov zameraných na vznik výskumných zoskupení, v ktorých bude dochádzať k priamej spolupráci podnikov s akademickou sférou, pričom nositeľom projektu – žiadateľom – je výskumná organizácia z akademickej sféry.

1. – 4. 7. 2010 sa zástupcovia oddelenia vonkajších vzťahov PU PhDr. Nad'a Polláková a Mgr. Zdenka Medoňová zúčastnili na medzinárodnej konferencii ERASMUS koordinátorov, ktorá sa konala vo Viedni.

8. 7. 2010 sa konalo Zasadnutie Rady pre vedu a výskum PU v Prešove, v rámci ktorého sa rokovalo o nových štipendijných miestach doktorského štúdia a prerokovali sa návrhy na cenu rektora a pripravované projekty z verejnej výzvy APVV.

8. 7. 2010 sa uskutočnilo Zasadnutie Komisie pre integráciu identických oblastí výskumu a študijných odborov na PU v Prešove, v rámci kto-

Kalendárium rektora PU

3. – 4. 6. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na zasadnutí Slovenskej rektorskej konferencie v Žiline.

9. 6. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., v Univerzitnej knižnici PU zúčastnil na tlačovej konferencii, ktorú organizovala PBF PU.

10. 6. 2010 sa konalo slávnostné zasadnutie akademickej obce PU, na ktorom rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., prevzal štatút univerzity z rúk podpredsedu vlády a ministra školstva SR Jána Mikolaja. Rektor PU a minister školstva SR Ján Mikolaj na brífingu informovali o procese akreditácie na PU a splnení náročných kritérií na obhájenie štatútu univerzity. Počas návštevy PU sa minister školstva SR tiež oboznámil s postupom prác na rekonštrukcii bývalej Základnej školy na Ul. 17. novembra 15, kde vzniknú nové výučbové priestory a kde bude sídliť aj rektorát univerzity.

14. 6. 2010 sa konalo slávnostné zasadnutie Vedeckej rady PU, na ktorej rektor PU udelil titul Dr. h. c. J. E. prof. Demetriosovi Trakatellisovi, arcibiskupovi Gréckej pravoslávnej cirkvi v Amerike.

21. 6. 2010 rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., prijal prof. Janusza Grabaru z Politechniky Czestochowskej.

24. 6. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na zasadnutí Vedeckej rady FM PU.

28. 6. 2010 rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., pracovne rokoval s podpredsedom vlády a ministrom školstva SR Jánom Mikolajom.

29. 6. 2010 rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., prijal profesora Torontskej univerzity, predsedu Svetového kongresu Rusínov Paula Roberta Magosciho.

6. 7. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na slávnostnej imatrikulácii Prešovskej detskej univerzity.

6. 8. 2010 sa uskutočnil kontrolný deň na stavbe PU – Rekonštrukcia ZŠ na Ul. 17. novembra, na ktorom sa zúčastnil aj rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD.

Kalendárium rektora PU

31. 8. – 3. 9. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na kongrese Českej geografickej spoločnosti v Ostrave a prednášal na 2. medzinárodnej letnej škole siete CEEPUS GEOREGNET na Univerzite Palackého v Olomouci.

8. – 11. 9. 2010 sa konal XV. kongres Slovenskej geografickej spoločnosti pri SAV v Košiciach. Valné zhromaždenie SGS zvolilo 9. 9. 2010 za prezidenta tejto spoločnosti opäť rektora PU prof. RNDr. R. Matloviča, PhD.

14. 9. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na slávnostnej Vedeckej rade Technickej univerzity v Košiciach, na ktorej bol udelený titul Dr. h. c. doc. Dr. dipl. Ing. Józsefovi Gátimu.

21. 9. 2010 sa na PU konalo slávnostné otvorenie akademického roka 2010/2011 za účasti podpredsedu vlády pre ľudské práva a menšiny Rudolfa Chmela, generálneho konzula Maďarskej republiky Janosa Szerencsésa, Jurija Koľadynského v zastúpení generálneho konzula Ukrajiny, poslancov NR SR Ondreja Mateja a Richarda Švihuru, vysokých cirkevných hodnostárov, prešovského arcibiskupa a metropolitu Gréckokatolíckej cirkvi Mons. Jána Babjaka, SJ, a biskupa Východného dištriktu Evanjelickej cirkvi a. v. Slavomíra Sabola, primátora mesta Prešov Pavla Hagyarho, najvyšších akademických predstaviteľov, ako aj ďalších významných osobností verejného, vedeckého a kultúrneho života. Na slávnosti rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., udelil Cenu rektora PU tvorivým pracovníkom univerzity za publikačnú činnosť a iné tvorivé aktivity za rok 2009. Za reprezentáciu PU a rôzne tvorivé aktivity za rok 2009 bola udelená aj Cena rektora študentom PU.

10. – 11. 10. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., a prorektorka PU pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., zúčastnili na medzinárodnej konferencii Mapping of Academic Excellence in the Context of Quality Assurance, ktorú organizovala Univerzita v Maribore, Slovinsko.

11. – 13. 10. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., a prorektorka PU pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., zúčastnili na jubilejnom zasadnutí rektorskej konferencie pod názvom Expanding Europe za účasti prezidenta Európskej komisie Josého Manuela Barrosa. Podujatie organizovala Univerzita v Pécsi, Maďarsko.

rého sa dohodlo, že ďalší proces integrácie je v rukách dekanov FF PU a FHPV PU. Proces integrácie má byť ukončený do 15. 9. 2010.

2. 8. 2010 bolo zriadené Centrum excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu.

20. 8. 2010 sa uskutočnilo vyhodnotenie súťaže „Najlepšia osobná webová stránka zamestnancov Prešovskej univerzity v Prešove“, ktoré prebiehalo pod dohľadom hodnotiacej komisie pod vedením doc. Ing. J. Burgerovej, PhD., prorektorky pre rozvoj, informatizáciu a hodnotenie kvality. Výsledky súťaže: 1. miesto: doc. PaedDr. J. Kesselová, CSc., FHPV PU, 2. miesto: Mgr. M. Bočák, PhD., FF PU, 3. miesto: RNDr. J. Kaňuk, PhD., FHPV PU. Špeciálna cena poroty: Mgr. K. Burgrová, PhD., PF PU.

24. 8. 2010 sa prorektorka pre vzdelávanie PU PaedDr. I. Cimermanová, PhD., zúčastnila na konferencii venovanej zástupcom stredných škôl v prešovskom regióne. PU sa zapojila do spolupráce so strednými školami v prešovskom regióne na pokladoch kritéria VISIBILITY – zámer univerzity zviditeľniť aktivity a možnosti štúdia na PU prostredníctvom webstránky www.unipo.sk, sprístupnenej cez elektronické prostredie jednotlivých stredných škôl. Výsledkom rokovaní je spolupráca PU s viac ako 30 strednými školami v Prešovskom kraji.

24. 8. – 30. 9. 2010 prebiehalo ubytovanie študentov PU v študentských domovoch PU. Komisia na vyhodnotenie žiadostí a námietok sa stretla na 5 zasadnutiach.

2. 9. 2010 bola udelená bronzová medaila Nemeckej akademickej výmennej služby DAAD za dlhoročnú intenzívnu podporu vedeckých kontaktov, ako aj učiteľských a študentských mobilit medzi PU v Prešove a nemeckými vysokými školami a univerzitami.

7. 9. 2010 sa na pôde PU konali okrúhle diskusné stoly zástupcov zahraničných univerzít z Európy, konkrétne z Fínska, Grécka, Maďarska, Poľska, Rumunska, Litvy a Ukrajiny. Spolu išlo o 20 zástupcov z desiatich univerzít zo 7 krajín. Okrúhle stoly organizovala a viedla prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD. Podujatie bolo venované zahraničnej spolupráci pri tvorbe programov Joint Degree, programom pre podporu vedy a výskumu a perspektívam spolupráce hlavne v oblasti 7. rámcového programu.

7. – 10. 9. 2010 sa doc. Ing. J. Burgerová, PhD., členka dozornej rady Agentúry regionálneho rozvoja PSK, zúčastnila na 5. výročnej konferencii medzinárodnej siete NEEBOR, organizovanej v spolupráci s Prešovským samosprávnym krajom a Prešovskou univerzitou.

16. 9. 2010 vedenie PU slávnostne otvorilo zrekonštruované priestory 11. podlažia Študentského domova PU. Nové ubytovacie kapacity sú pripravené pre zahraničných študentov univerzity. Priestory kampusu na Ul. 17. novembra č. 13 v Prešove poskytnú ubytovanie európskeho štandardu a prispievajú k vytvoreniu komplexného pozitívneho obrazu o PU v zahraničí nielen v oblasti vzdelávacích, ale aj sociálnych služieb. V súčasnosti PU ponúka 64 ubytovacích miest pre zahraničných študentov v zrekonštruovaných priestoroch ŠD.

16. 9. 2010 sa v súvislosti s vypracovaním Samohodnotiacej správy Prešovskej univerzity realizovalo stretnutie užšieho pracovného tímu CAF pod vedením doc. Ing. J. Burgerovej, PhD., prorektorky PU.

22. 9. 2010 prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., iniciovala pravidelné zasadnutie prodekanov pre

zahraničné vzťahy, ktorého úlohou bola príprava koncepcie zahraničného oddelenia PU v nastávajúcom akademickom roku na PU. Predmetom stretnutia bola aj príprava seminára „Príklady úspešnej praxe na PU v oblasti medzinárodných projektov“. Seminár sa uskutoční na PU v polovici novembra 2010.

28. 9. 2010 prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., a Erasmus inštitucionálna koordinátorka PhDr. Nad'a Polláková slávnostne otvorili nový akademický rok pre 24 Erasmus zahraničných študentov z Českej republiky, Poľska, Španielska a Turecka.

30. 9. 2010 sa doc. Ing. J. Burgerová, PhD., v zastúpení prof. RNDr. R. Matloviča, PhD., zúčastnila na najprestížnejšom výročnom podujatí slovenskej komunity informačných technológií a telekomunikácií IT Asociácia Slovenska, na slávnostnom večere IT GALA, spojeným s vyhodnotením súťaže o IT firmu, IT osobnosť a IT projekt roka 2010.

1. 10. 2010 rektor PU vyhlásil súťaž o najlepšiu grafickú dizajn Kalendára úspešných absolventov PU na rok 2011. Do súťaže sa môžu zapojiť dvojice alebo tímy, ktorých aspoň jeden člen je študentom PU v odbore výtvarná výchova a aspoň jeden člen študentom PU v odbore masmediálna komunikácia najneskôr do 31. 10. 2010.

4. 10. 2010 sa doc. Ing. J. Burgerová, PhD., a PaedDr. I. Cimermanová, PhD., v zastúpení prof. RNDr. R. Matloviča, PhD., zúčastnili na slávnostnej sv. omši VENI SANCTE v kostole sv. Mikuláša v Prešove pri príležitosti otvorenia akademického roka 2010/2011, ktorú celebroidal pomocný košický biskup prof. ThDr. PhDr. Mons. S. Stolarík, PhD.

4. 10. 2010 Eriko Muľ Production zorganizovala za podpory vedenia PU prvý ročník zoznamovacej párty pre študentov PU OPENING UNIVERSITY PARTY. Na podujatí, ktoré sa konalo v PKO Prešov, sa zúčastnilo vyše 1200 domácich i zahraničných študentov.

5. – 7. 10. 2010 zástupcovia PU prezentovali študijné programy na nadchádzajúci rok na najväčšom vzdelávacom veľtrhu na Slovensku Akademia Vapac 2010. Najväčší záujem zo strany návštevníkov veľtrhu bol orientovaný na štúdium manažmentu, cudzích jazykov, psychológie, politológie a programov zdravotníckeho zamerania.

7. 10. 2010 sa pod záštitou Katedry hudby FHPV PU konalo v priestoroch Penziónu a Galérie Átrium medzinárodné sympóziu s názvom Prešovské hudobno-pedagogické sympóziu a muzikologické fórum 6, venované 500. výročiu narodenia Leonarda Stöckela, prvého tvorcu učebnice hudby „De musica“.

Zástupcovia GTF PU v Prešove ThDr. Mgr. S. Michančová, PhD., a ThDr. PaedDr. Ing. G. Paľa, PhD., reprezentovali fakultu na 2. Medzinárodnej konferencii „Mediace – cesta ke spravedlnosti aneb řešení sporů v 21. století“ v dňoch 7. – 11. 10. 2010 v Křtinách v Českej republike, ktorá sa konala pod záštitou ministra spravodlivosti ČR. Téma ich príspevkov sa týkala predovšetkým mediácie a restoratívnej justície v konflikte s (ne)pochopením niektorých kresťanských hodnôt a mediálnej perspektívy inštitútu mediácie.

14. 10. 2010 sa vo verejných priestoroch Planetária a hvezdárne v Prešove uskutočnila vernisáž 4. ročníka výstavy Kozmický dizajn. Členovia Združenia pre umenie KATEDRUM – J. Bartko, J. Ondo, J. Drotár, Ľ. Purdeš, E. Vološčuková a I. Živčáková – prezentovali v rôznych technikách – od sochy cez objekt až po autorskú techniku – diela, asociujúce vesmír a jeho štruktúry. Výstava potrvá do konca roka 2010.

Atény pod Torysou alebo Ako nám zopár ľudí zachránilo školu...

Prvý júnový týždeň 2010 sa nepodobal práve letnému počasiu. Pochmúrne oblaky a vytrvalé niekoľkotýždňové dažde však vyvrcholili nečakane – a to hlavne v Prešove.

Situácia sa vymkla spod kontroly na celom východnom Slovensku. Vyliatie obrovského koryta rieky Torysa bol však šokom nielen pre obyvateľov, ale aj pre vedenie mesta.

Už skoro ráno 4. júna musel krízový štáb vyhlásiť druhý stupeň povodňovej aktivity a počas dňa sa voda začala rozlievať po celom meste. V mieste zatáčania na Budovateľskej ulici sa koryto rieky vylialo na cesty a chodníky. Ľudia zrazu stáli po členky vo vode. Polícia cesty urýchlene uzavrela a začala s riadením dopravy. Na hladine plávali korene stromov, ale aj celé koruny. Zvedaví Prešovčania sa zhromažďovali a fotili prírodný úkaz, ktorý väčšina videla iba v katastrofickom filme. „Mám 68 rokov, no za celý svoj život som takú hladinu Torysy nevidel,“ okomentoval situáciu okoloidúci starček.

Postupne sa voda dostala aj na Ulicu 17. novembra a v nebezpečenstve sa tak ocitla aj Prešovská univerzita. Rozhodnutia museli padať rýchlo. Univerzitný krízový štáb viedol už od včasného rána proktor pre vedu, doktorandské štúdium a akreditáciu prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. V pohotovosti bola aj kvestorka Prešovskej univerzity Ing. Mária Nováková, vedúci Technicko-prevádzkového útvaru Ing. Karol Gabányi a riaditeľ študentského domova Mgr. František Martinka.

Obratom zakúpili nové čerpadlo, ktoré malo nahromadenú vodu dostať z pivníc a do pohotovosti nastúpili ľudia z technicko-prevádz-

kového útvaru a údržby. Pomohli aj vrecia s pieskom, ktoré naukladali hlavne pri vchode do osudnej garáže, ktorou sa do suterénu v priebehu niekoľkých minút vylialo vyše metra vody. Krízový štáb sa obával aj o univerzitný archív, ktorý má pre školu nevyčísliteľnú hodnotu. Po členkoch vo vode a v nepremokavých galošiach vynášali pracovníci údržby škatule zo spodných regálov. Archív sa im nakoniec podarilo zachrániť a k škodám nevyčísliteľnej hodnoty nedošlo.

Keď však hladina i naďalej stúpala, materiálne škody museli ísť bokom a prioritou sa stala záchrana ľudských životov. Hoci školský rok neprebíhal v plnom nasadení, i tak bolo v budove niekoľko tisíc ľudí. Študenti končiacich ročníkov sa chystali štátnicovať, bolo komplikované ich dostať z budovy. Kvestorka univerzity musela konať rýchlo. Nakoniec sa dohodla s vedením fakúlt sídliačich na zaplavenej Ulici 17. novembra. Krízovému štábu sa z budovy podarilo vysťahovať všetkých ľudí do jednej hodiny. Hrozilo, že stúpajúca voda zatopí elektrickú trafostanicu. Každú minútu hrozil požiar, ba dokonca aj výbuch. Pri záchranej činnosti a evakuácii sa však vyskytol nepríjemný problém, a to v podobe zvedavých okoloidúcich. Niektorí svojimi autami zastavovali na chodníkoch a trávnikoch. Blokovali príjazdy, a keďže bránili pri práci krízovému štábu, museli celý objekt ohraďiť. Našťastie si povodeň nevyžiadala žiadnu obeť ani zranených.

Kritickú situáciu prichádzali v priebehu dňa monitorovať aj pracovní-

ci z elektrárne a hasiči. Univerzita sa pomocnej ruky však nedočkala. Záchranári videli, že vedenie školy dokázalo uchrániť ľudí samo, tak odchádzali na potrebné miesta. Dá sa povedať, že univerzitu, ale aj životy vtedy zachraňovalo 15 ľudí údržby a príslušný počet technicko-hospodárskych zamestnancov. Bežne neviditeľní ľudia z údržby sa stali v tento deň hrdinami. Keď bolo po všetkom, ich snahu a duchaprítomnosť ocenil finančne, ale hlavne slovne rektor univerzity René Matlovič.

Študenti sa báli aj o svoje ubytovanie v študentských domovoch blízko univerzity. Riaditeľ internátov rátal aj s možnosťou evakuácie, no nakoniec k nej nemuselo dôjsť. Voda valiac sa z Budovateľskej ulice sa až tak ďaleko nedostala. Poslom dobrých správ sa stal 4. júna primátor mesta Prešov, Pavel Hagyari. Po tom, ako prišiel na miesto monitorovať situáciu, priniesol tiež informáciu o povodňovej vlne zo Šarišských Michalian. Jej intenzita bola našťastie slabšia, ako sa predpokladalo. Hladina Torysy sa tak konečne aspoň na chvíľu ustálila.

Na záver dňa si mohol vydýchnuť aj krízový štáb. O pokojnejšej situácii radi informovali aj rektora, ktorý sa v tento deň nenachádzal v Prešove.

Hneď potom však muselo vedenie premýšľať nad prácami, ktoré by vrátili univerzitu aspoň do provizórneho chodu. Elektrinu sa im podarilo spojať iba v dvoch blokoch budovy, a to A a C. Problémom po odstránení vody zostalo aj všade sa nachádzajúce bahno.

Haldy špiny museli upratovačky vynášať vedrami. Aj napriek ďalším a ďalším objavujúcim sa škodám sa zamestnancom podarilo študentov pustiť do budovy už po troch dňoch.

Po čase došlo aj k vyratúvaniu niekoľkotisícových škôd. Na smutný stupienok víťazov zničených vecí sa postavil bazén. Paradoxom bolo, že to bola práve voda, ktorá mu spôsobila najväčšie problémy. Zaplavila celú technológiu, elektrické systémy a rozvážače. Všetko zostalo nepoužiteľné a muselo sa vymeniť. Bazén sprístupnili športuchtivým študentom až po takmer troch mesiacoch na začiatku akademického roka. V prízemí sa pod hladinou ocitli okrem iného aj stolárske dielne. Do dnešného dňa sa čaká na vysušenie stien a omietok, ktoré mokrú a znehodnocujú sa. Celkové škody aj po takom dlhom čase sa stále vyčísľujú, keďže poškodenia stien si vyžadujú nový náter. Do konca roka by však vedenie univerzity chcelo celkový zoznam škôd uzavrieť. Otázkou je, ako dokáže škola uhradiť všetky vzniknuté straty. Väčšiu časť z nich vyplatí poisťovňa, u ktorej si už univerzita uplatnila nárok na náhradu škody na základe platne uzavretej poisťovacej zmluvy, zvyšné škody si však bude musieť univerzita uhradiť sama.

Povodne v súčasnom období nie sú nijakou náhodou. Neustále meniace sa počasie so sebou priniesie určite aj ďalšie záplavy. Preto sa Prešovská univerzita rozhodla, že sa na túto situáciu pripraví. Vedenie prevádzky už má v zásobe plastové vrecia, piesok, ale aj baterky. Plánuje aj zakúpiť elektrocentrálu na výrobu elektriny v podzemných priestoroch. Rektor sa v súčasnosti zaoberá aj návrhom na presídlenie archívu preč z pivničných priestorov. Pri jeho zničení by univerzite vznikli obrovské škody. Potrebný by však bol aj väčší počet ľudí, ktorí by pomohli pri podobných situáciách.

Nesmieme zabudnúť, že keď mesto a záchranári zasahovalo v ohrozených oblastiach, o životy našich spolužiakov a záchranu budovy univerzity sa starali tento rok ľudia, ktorí sú pre nás neviditeľní a ticho a poctivo vykonávajú svoju drobnú prácu na technicko-prevádzkovom útvare.

Vladimíra Čajová

Univerzita nielen podľa mena

V závere letného semestra 10. júna tohto roku sme boli svedkami výnimočnej udalosti. Našu univerzitu osobne navštívil vtedajší minister školstva prof. Ing. Ján Mikolaj, CSc., ktorý sa zúčastnil na mimoriadnom zasadnutí akademickej obce PU.

Ako prítomní čoskoro zistili, cieľom jeho návštevy bolo odovzdanie štatútu univerzity Prešovskej univerzite v Prešove. Na význam, ale aj pozadie tejto mimoriadnej udalosti sme sa opýtali rektora PU, prof. RNDr. Reného Matloviča, PhD.

Čo znamená získanie štatútu univerzity pre našu univerzitu?

Prešovská univerzita zostáva v elitnom klube univerzitných vysokých škôl na Slovensku. Znamená to, že budeme môcť naďalej poskytovať širokú paletu študijných programov všetkých troch stupňov, habilitovať docentov a navrhovať menovanie profesorov, budeme sa tešiť výraznejšej finančnej podpore zo štátneho rozpočtu prostredníctvom vyššieho koeficientu začlenenia, znamená to teda ďalšie možnosti rozvoja, zachovanie pracovných miest a šancí pre realizáciu mladých kreatívnych ľudí.

Spomínali ste „prestížny klub“ univerzít, medzi ktoré sme sa zaradili. Môžete nám povedať, ktoré sú to? Na Slovensku je medzi univerzity

zaradených 12 vysokých škôl – Prešovská univerzita, Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Technická univerzita vo Zvolene, Žilinská univerzita, Technická univerzita v Košiciach, Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach a Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach.

Môžete našim čitateľom povedať, prečo sme tento štatút nedostali hneď po ukončení komplexnej akreditácie?

Štatút nám nebol priznaný z dôvodu pretrvávajúcich problémov pri plnení kritéria KZU-6. Toto kritérium sme začali plniť v januári 2010, čím sme odstránili poslednú prekážku nášho zaradenia do elitného klubu.

Od ukončenia komplexnej akreditácie do prevzatia štatútu uplynulo desať mesiacov. Čo musela univerzita v priebehu tohto obdobia „zvládnuť“, aby nakoniec zožala tento úspech?

Vedenie Prešovskej univerzity si potvrdenie štatútu univerzity určilo ako hlavný strategický cieľ už pri svojom nástupe v roku 2007. Realizovali sme množstvo opatrení,

ktoré boli zamerané na zlepšenie kvalifikačnej štruktúry vysokoškolských učiteľov. Spomenul by som vytvorenie útvaru pre ľudské zdroje na rektoráte, ktorého úlohou je usmerňovať personálnu politiku univerzity. Iným opatrením bolo zriadenie fondu konkurencieschopnosti, z ktorého podporujeme tvorivých pracovníkov s významnými výsledkami vo výskume a garantov študijných programov druhého a tretieho stupňa. Napĺňa ma veľkým uspokojením, že sa nám tieto ciele podarilo úspešne realizovať.

Čo vy osobne považujete z tohto procesu za najťažšie?

Najťažšie bude udržať získané pozície. Bude si to vyžadovať obrovské úsilie všetkých zainteresovaných – študentov, vysokoškolských učiteľov, výskumných pracovníkov, ako aj technicko-administratívnych pracovníkov univerzity.

Zhovárala sa Vladimíra Čajová.

Začiatok nového akademického roku v znamení integrácie

Posledný septembrový týždeň sa začal na našej univerzite zimný semester nového akademického roka. Okrem tradičných starostí s rozvrhmi hodín, ešte nevykonanými či nezapísanými skúškami, preplnenými učebňami alebo počasím, ktoré nie veľmi umožňuje využívať letnú terasu bufetu, rezonuje v priestoroch VŠA na Ulici 17. novembra nová téma: Integrácia.

Integrácia sa týka predovšetkým dvoch fakúlt našej univerzity: Filozofickej fakulty a Fakulty humanitných a prírodných vied. Keďže

väčšina akademickej obce, vrátane dotknutých študentov, o nej bližšie informácie nemá a najmä zamestnanci predmetných pracovísk ju hodnotia nejednoznačne a nie vždy pozitívne, zhovárali sme sa o tejto výsostne aktuálnej téme priamo s rektorom univerzity prof. RNDr. Reném Matlovičom, PhD., a prvým prorektorom prof. PhDr. Petrom Kónyom, PhD., ktorý je zároveň predsedom Komisie pre integráciu identických študijných odborov a oblastí výskumu na Prešovskej univerzite.

Pán rektor, čo je dôvodom tejto integrácie?

Príčinou je predovšetkým dedičstvo našej univerzity v podobe identických pracovísk, uskutočňujúcich štúdium v tých istých študijných programoch a pestujúcich rovnaké oblasti poznania. Vznikli v dôsledku predchádzajúceho vývinu, keď fakulty mali právnu subjektivitu a kreovali svoje vzdelávacie a výskumné zameranie bez väčšej súčinnosti s ďalšími pracoviskami univerzity (vtedy ešte UPJŠ). Tak vznikli na niekdajšej Pedagogickej fakulte UPJŠ katedry orientujúce sa na výučbu dejín, ne-

Integrácia by mala priniesť jasnejšie vyprofilovanie dvoch doteraz najväčších fakúlt univerzity...

meckého a anglického jazyka a ešte oveľa skôr slovenského a ruského jazyka a literatúry. Na FF UPJŠ sa tradične pestovali niektoré pedagogické disciplíny, najmä andragogika (VVD) a neskôr aj učiteľstvo pedagogiky. Tento stav sa v nových podmienkach samostatnej Prešovskej univerzity začal ukazovať ako nevyhovujúci. Existencia takmer identických pracovísk v jednej budove (neraz na jednej chodbe) spôsobuje atomizáciu tak pri vzdelávacích, ako aj pri vedeckovýskumných aktivitách. V konečnom dôsledku spôsobovala problémy všade tam, kde bolo potrebné integrovať vedeckovýskumné kapacity: pri podávaní výskumných projektov, garancii študijných programov a napokon pri posudzovaní vedeckovýskumnej mohúcnosti univerzity v rámci komplexnej akreditácie. V týchto odboroch tak výrazne poklesla konkurencieschopnosť univerzity, obzvlášť pri klesajúcom počte študentov a v situácii po vzniku FF UPJŠ v Košiciach, teda tretieho pracoviska s identickým či veľmi blízkym zameraním v tom istom akademickom priestore.

Prečo sa integrácia uskutočňuje práve teraz?

Problém identických pracovísk existoval aj skôr a riešiť sa ho pokúsilo už predchádzajúce vedenie. To dokonca integrovalo dve pracoviská z FHPV na FF: Katedru dejepisu a Katedru nemeckého jazyka a literatúry. Zároveň zriadilo Ústav pedagogiky, dislokovaný na FHPV, kam sa integrovala časť pracovníkov Katedry pedagogiky FF PU. Napriek počiatočnej ambícii vtedajšieho vedenia univerzity však integrácia ďalej nepokračovala a po dlhých neproduktívnych diskusiách celý proces ustal. Následne nás okrem ďalších skutočností na neudržateľnosť tohto stavu upozornila Evaluačná komisia EUA, ktorá nám v záverečnej správe z evaluácie univerzity v roku 2007 odporúčala integrovať ostávajúce identické pracoviská. Rovnako nám to dôrazne odporučila aj Akreditačná komisia SR v správe z komplexnej akreditácie PU v predchádzajúcom

roku. Takže aj v súvislosti s akreditáciou a našou ambíciou obhájiť status univerzity sa na program dňa dostalo zavŕšenie integrácie.

Aké kroky učinilo odvtedy vedenie univerzity v záujme integrácie?

Už v jeseni 2009 bolo o integrácii informované kolégium rektora a zároveň som vymenoval Komisiu pre integráciu identických študijných odborov a oblastí výskumu PU, na čele s prorektorom prof. Kónyom. Jej úlohou určiť pracoviská, ktoré sa majú integrovať, a podrobne naprojektovať ďalší priebeh celého procesu. V záujme vyvarovania sa rôznym nedorozumeniam a dezinterpretáciám boli v komisii zastúpení prodekaní dotknutých fakúlt a v prípade FF aj jej dekan. Komisia pracovala do konca akademického roka, keď som na základe jej záverov poveril dekanov obidvoch fakúlt, teda FHPV a FF PU, vykonaním konkrétnych krokov pre jej realizáciu v horizonte do 15. septembra 2010.

Pán prorektor, k čomu dospela komisia pre integráciu?

Na základe analýzy vedeckovýskumného a vzdelávacieho zamerania jednotlivých pracovísk fakúlt a záverečnej správy z komplexnej akreditácie univerzity, ktorá jednoznačne poukazovala na nežiaduce duplicitu a prieniky v oblasti humanitných odborov (slovenský a anglický jazyk a literatúra, etická výchova a výchova k občianstvu, resp. filozofia) a pedagogických vied, existujúcich dokonca na troch fakultách (FHPV, FF a PF), navrhla komisia vedeckopedagogické pracoviská, určené na integráciu. Podľa toho sa mali katedry občianskej náuky a etiky, slovakistických a knižničných štúdií a anglického jazyka a literatúry z Fakulty humanitných a prírodných vied integrovať na Filozofickú fakultu a z nej mala Katedra andragogiky Inštitútu edukológie a sociálnej práce prejsť na FHPV. Tento model integrácie umožňoval odstrániť väčšiu časť nedostatkov, na ktoré poukazovali obidve spomínané správy, ďalej integrovať

väčšinu kapacít v humanitných odboroch na FF a jasnejšie vymedziť FHPV ako predovšetkým prírodovedne zameranú fakultu. V tejto súvislosti sa stalo otáznym preradenie dvoch umenovedno-edukatívnych pracovísk tejto fakulty, a to katedier výtvarného a hudobného umenia. Po viacerých diskusiách sa ako najproduktívnejšie ukázalo ich alokovanie na FF, kde okrem ume-noteoretického zamerania posilnia rozmer už skôr pestovaný Inštitútom estetiky a vied o umení. Túto podobu integrácie si osvojila celá komisia a prijalo ho aj kolégium rektora.

Nastane teda veľké sťahovanie? Ako sa dotkne integrácia zamestnancov a študentov daných pracovísk?

To sťahovanie bude iba pomyselné, keďže všetky pracoviská budú naďalej užívať svoje miestnosti, nábytok a vybavenie. Zmení sa iba zaradenie pracovníkov na inej fakulte (prítom sú všetci zamestnanci univerzity), podobne ako študentov, ktorí sa stanú študentmi inej fakulty. Dôsledky budú skôr formálne v podobe dodatkov pracovných zmlúv či formálnych prestupov. Podobne formálna bude aj tzv. re-akreditácia študijných programov, ktorých práva uskutočňovania sú priznané fakultám, nie univerzite.

Na záver ešte jedna otázka pre pána rektora. Čo si od integrácie sľubujete?

Integrácia by mala v prvom rade priniesť jasnejšie vyprofilovanie dvoch doteraz najväčších fakúlt univerzity pri výraznom posilnení humanitného zamerania FF a prírodovedného charakteru FHPV s ponechaním alokácie ústavu pedagogiky, integrujúceho všetky pedagogické odbory učiteľského štúdia druhého stupňa a neučiteľskú pedagogiku. Takisto umožní dosiahnuť už viackrát spomenutú integráciu vedeckovýskumných kapacít identických a príbuzných odborov, čo vytvorí výhodnejší priestor pri profilácii pracovísk a ich konkurencieschopnosť vo výskumnom a vzdelávacom priestore. V neposlednom rade sa tak vytvoria lepšie východiskové podmienky pri budúcej komplexnej akreditácii univerzity.

Vladimíra Čajová

Ponúkať niečo alternatívne nikdy nie je na škodu

Profesijne sa orientujete na informačné technológie, počítače, vyučujete informatické predmety. Ako to ide dokopy – žena a informatika?

Nemyslím, že žena a informačné technológie je v dnešnej spoločnosti nezvyčajná kombinácia. Je pravda, že v časoch, keď som študovala na Elektrotechnickej fakulte v odbore technická kybernetika, bola na škole obrovská prevaha mužov a my ženy sme boli v zanedbateľnej menšine. Rovnako to bolo aj neskôr, v mojom prvom zamestnaní vo VUKOVE, podniku zameranom na výskum a vývoj robotov. Dnes sú v týchto oblastiach ženy rovnako kvalitnými odborníkmi, aj keď v IT firmách zatiaľ prevládajú hlavne muži. Ženy majú dominantné zastúpenie najmä v učiteľskom povolaní, učia „informatické predmety“. Rada by som vás poopravila – informatika ako vedný odbor, resp. vedná disciplína sa na PU nevyučovala ani nevyučuje. U nás ide o informačné a komunikačné technológie a ich aplikáciu v konkrétnych oblastiach.

Viete si predstaviť aj deň bez zapnutia počítača?

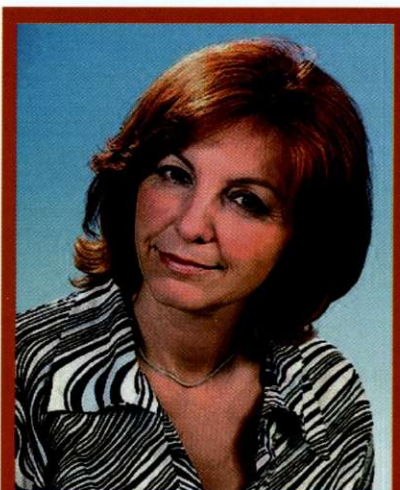
V súčasnej dobe všetci, nielen informatici, venujeme množstvo času práci na počítači. Vzhľadom na moju súčasnú pracovnú pozíciu musím byť „on-line“ najmä kvôli mailom, ktoré si vyžadujú okamžitú reakciu. A hlavne víkendy venujem práci správcu e-learningového systému, ktorý používame už 5 rokov na Pedagogickej fakulte a ktorého som garantom. Hoci je pre mňa práca na počítači nevyhnutná, na letnú dovolenku si ho so sebou nenosím.

Prejdime k vašej každodennej práci. Učíte, publikujete, venujete sa výskumu, ste prorektorkou na Prešovskej univerzite. Čo vás najviac profesijne naplňa?

Odpovedať jednoznačne, ktorá oblasť mojich aktivít má prioritu, sa nedá. Učenie ma naplňa vďaka interakcii so študentmi a možnosti odovzdávať svoje skúsenosti. Venujem sa výskumu v oblasti aplikácií IT – v nesmierne dynamickom odbore. Sústreďujem svoju pozornosť na aplikáciu stránku IT vo vzdelávaní, na nové možnosti vzdelávania v rámci e-learningu. Funkcia prorektorky mi umožňuje chápať vysokú školu ako mechanizmus v širších súvislostiach. Dominantné sú v mojej gescii prorektorky projekty zo štrukturálnych fondov EÚ, ktoré v tomto období zaznamenávajú na našej univerzite progresívny nárast.

Keď ste už načrtli oblasť európskych projektov, priblížte nám túto problematiku v kontexte svojej funkcie.

Vstupom Slovenska do Európskej únie vznikla jedinečná možnosť čerpať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ. Obdobie 2007 – 2013 je obdobím obrovských finančných prostriedkov, ktoré môžeme čerpať aj v sfére nášho záujmu. Projekty sú situované do dvoch hlavných operačných programov – Operačný program Výskum a vývoj a Operačný program Vzdelávanie. Pomer výziev, ktoré sú určené pre vysoké školy, resp. kde vysoká škola je oprávneným žiadateľom alebo partnerom, je v prospech OP Výskum a vývoj. Je to isté znevýhodnenie humanitne orientovaných odborov, v ktorých sa predsa len ťažšie robí exaktný výskum. Väčšie šance majú prírodovedné a technické odbory, na PU v týchto projektoch figuruje hlavne FHPV, ale na druhej strane práve PU je príkladom, že aj spoločenské, resp. humanitne orientované odbory môžu byť ideálnymi pre oblasť skúmania. Príkladom je lingvistik a história na FF. Na rektoráte PU sa podarilo vytvoriť tím mladých perspektívnych projektových manažérov a manažérov. Podieľajú sa na príprave projektov a pri ich implementácii ako aktívni administratívni riešitelia a metodickí poradcovia. Počas posledných dvoch rokov sme vytvorili na rektoráte funkčný systém prípravy a realizácie projektov, ktorý je potrebný naďalej precizovať. V oblasti modernizácie a infraštruktúry univerzity sme boli úspešní v dvoch projektoch, ktoré priniesli univerzite vyše 10 miliónov eur v podobe stavebných rekonštrukcií (napr. okien na ŠD), modernizácie v oblasti IT, WIFI a vybavenia učební technickou. Podarilo sa nám tiež získať ďalšie dva projekty (každý v hodnote 1 milión eur) z Operačného programu Vzdelávanie. Ja osobne sa veľmi teším z projektu, ktorý komplexne začne riešiť na Prešovskej univerzite e-learning. Jeho obsahom bude vytvorenie e-learningovej platformy niekoľkých študijných programov pre zahraničných študentov v anglickom jazyku, vhodných najmä na štúdium v dištančnej forme. To znamená, že by sa títo študenti mohli vzdelávať prostredníctvom internetu. Od tohto projektu si sľubujeme aj prísun zahraničnej klientely, pretože tento typ štúdia, ako ukazujú skúsenosti, je vhodný na vzdelávanie dospelých.

Je odborníčkou v oblasti informačných a komunikačných technológií a ich aplikácie vo vzdelávaní, predovšetkým v rámci e-learningu. Ako prorektorka pre rozvoj, informatizáciu a hodnotenie kvality má na starosti problematiku štrukturálnych fondov EÚ. Doc. Ing. Jana Burgerová, PhD.

Spomínali ste e-learningové vzdelávanie, ktoré umožňuje študentom študovať z pohodlia svojho domova? Nevidíte v tom nejaké riziká, istú možnosť zneužitia?

E-learningu sa venujem už pár rokov. Začínala som, ako e-learningový študent na Open university Kansas v Utahu a na Karlovej univerzite v Prahe, čo mi prinieslo významné skúsenosti z tohto spôsobu dištančného štúdia. Z hľadiska požiadaviek na výkon a čas to bolo náročné štúdium, napriek tomu, že mnohí od e-learningu čakáme akúsi pohodu. Jednoducho to funguje. E-learning má, samozrejme, ako všetko, množstvo výhod, ale aj nevýhod. Najproblematickejšou oblasťou v rámci tohto štúdia je všade preverovanie vedomostí, plnenie zadaní, testov, skúšanie s nie vždy jasnou identitou skúšaného. Tento problém riešime tzv. blended learningom, teda kombináciou prezenčného a dištančného štúdia. Záverečné skúšky realizujú študenti klasicky, to znamená prezenčnou formou. Hovorím o vzdelávaní pre dospelých a myslím si, že naši študenti dospelí sú. Vzdelávanie dospelých predpokladá prirodzenú motiváciu študovať a plniť zadané úlohy. Jednou z výhod je štúdium vlastným tempom. Mnohokrát študenti na prednáškach a seminároch nestihnú zachytiť všetky informácie. Ak vytvoríme dobrý e-learningový kurz, ktorý obsahuje textové materiály, zdroje a odkazy na literatúru, zaujímavé webové stránky, ale aj prezentácie a hovorené slovo, študenti v pohodlí domova môžu skutočne študovať vlastným tempom. Súčasne

Vzdelávanie dospelých predpokladá prirodzenú motiváciu študovať a plniť zadané úlohy.

štúdium externých študentov je často spojené náhlením, je náročné na zosúladenie so zamestnaním, cestovaním, ako aj z finančného hľadiska. E-learning vytvára platformu študovať ináč. Treba zdôrazniť, že nejde o náhradu prezenčného vzdelávania, no je to istá alternatíva. A ponúkať niečo alternatívne nikdy nie je na škodu.

Spolupracujete pri tvorbe projektov zo štrukturálnych fondov EÚ aj s ďalšími univerzitami?

Isteže. Práve v tomto období finišujeme s dvoma projektmi na vytvorenie kompetenčných centier, kde sme partnermi Technickej univerzity v Košiciach a Žilinskej univerzity.

Kompetenčné centrá by sa mali stať základom vedeckých parkov, ktoré vznikajú po celom svete. Skutočnosť, že máme šancu byť ich súčasťou, nás teší rovnako ako fakt, že nás spomínané univerzity s vyspelou výskumnou platformou oslovili. Projekt nadväzuje na Centrum pre komercializáciu výstupov vedy a výskumu, od ktorého si sľubujeme komerčné prepojenie s praxou. Na PU vzniklo centrum, ktoré bude administrovať všetky riešené projekty. Pôjde o databázový systém ponúkajúci prehľad o všetkých atribútoch vznikajúcich, ale aj riešených projektoch a takisto o ich produktoch, riešiteľoch a pod. Dúfame, že softvér zjednoduší ad-

ministratívu všetkých projektov, ktorá je v súčasnosti pomerne zložitá. Druhým dôležitým výstupom tohto projektu bude vybudovanie systému a pravidiel politiky duševného vlastníctva PU.

Skúsme si to zhrnúť. Koľko finančných prostriedkov škola na riešenie spomínaných projektov zo štrukturálnych fondov získala?

Zo štrukturálnych fondov sme doteraz získali takmer 25 miliónov eur. Veríme, že toto číslo nie je konečné. Sme pripravení aj na ďalšie výzvy Ministerstva školstva zamerané na výskum, vývoj, vzdelávanie, ale aj na infraštruktúru. Sľubujeme si získanie finančných prostriedkov na dobudovanie objektov Fakulty manažmentu, Pravoslávnej bohosloveckej fakulty, Fakulty zdravotníctva, rekonštrukciu študentských domovov, teda objektov, ktoré to najviac potrebujú.

Zhovárala sa Vladimíra Čajová.

Z valného zhromaždenia delegátov v Tatranskej Javorine

V dňoch 17. – 18. 10. 2010 sa Študentská rada vysokých škôl (ŠRVŠ SR) stretla v Tatranskej Javorine v hoteli Kolowrat na svojom 2. valnom zhromaždení za účelom prerokovania stanoveného programu. Našu univerzitu reprezentovali zástupcovia jednotlivých fakúlt v zložení šiestich delegátov: Vladimír Bokša, Lenka Čurillová, Jana Francúzová, Peter Kulan, Ivana Nemcová a Jana Šarišská. Hlavnými bodmi programu bola zmena štatútu ŠRVŠ SR, prezentácia spolupráce medzi organizáciami ako Asociácia doktorandov Slovenska, hľadanie riešenia znovuoobnovenia ŠRVŠ občianskeho združenia a vytvorenie pracovných skupín pre spoluprácu s predsedníctvom. Priebeh rokovania sa niesol v duchu konštruktívnej diskusie medzi delegátmi jednotlivých vysokých škôl. Pozitívnym elementom 2. valného zhromaždenia bol počet delegátov, ktorý bol podstatne vyšší v porovnaní s predchádzajúcimi zasadnutiami. Významným prínosom z rokovania pre Prešovskú univerzitu bolo jednomyseľné prijatie uznesenia na podporu doktorandov GTF PU v súvislosti s problematikou udeľovania vedecko-pedagogického titulu „PhD“ v študijnom odbore Katolícka teológia. Z pracovnej cesty sme si odniesli mnoho bohatých skúseností z práce na reprezentatívnej úrovni, ktorú by sme chceli využiť na ďalších valných zhromaždeniach.

delegáti PU

Medzinárodný kongres prevencie orálneho zdravia

Ponúkame vám interview s prof. PhDr. Annou Eliašovou, PhD., dekanou Fakulty zdravotníctva Prešovskej univerzity v Prešove, a doc. MUDr. Evou Kovaľovou, PhD., o účasti na medzinárodnom kongrese prevencie orálneho zdravia v Kanade.

Na akom podujatí vo Vancouveri ste reprezentovali nielen PU, ale aj Slovensko?

V dňoch od 24. do 30. augusta 2010 sme sa zúčastnili na Medzinárodnom kongrese prevencie orálneho zdravia, ktorý sa konal v kanadskom Vancouveri. V rámci prezentácie „Delegovanie práce v dentálnom tíme na dentálneho hygienika“ sme sa zamerali na „Práva a povinnosti dentálneho hygienika v jednotlivých krajinách sveta“.

Ako by ste opísali momentálny stav dostupnosti dentálneho zdravotného personálu?

Z celosvetovej populácie má Európa zastúpenie len v 17 až 18 %, no disponuje viac ako 50 % svetového personálu dentálneho zdravia (zubní lekári, dentálni hygienici, dentálni asistenti, technici atď.). Čína a India predstavujú 40 % svetovej populácie, pomer zubný lekár a obyvateľstvo je 1:120 000 v porovnaní s 1:1000 až 1:2000 vo väčšine európskych krajín. Je preto nereálne pokúšať sa pokryť dopyt po zubných lekároch, pretože prostriedky učiteľov a dentálnych škôl sú veľmi limitované vo väčšine rozvojových krajín. Pri prekonávaní tohto problému môžu byť veľmi užitočné nové technológie a globálny interaktívny tréningový program.

V čom spočíva výhoda vzdelávania dentálnych hygienikov a preventívnych dentálnych asistentov v porovnaní so študijnými programmi zubných lekárov?

Študijné programy dentálnych hygienikov a preventívnych dentálnych asistentov sú oveľa kratšie a lacnejšie ako študijné programy zubných lekárov. Okrem toho dentálni hygienici a preventívni dentálni asistenti, preventisti, sú úplne zameraní na preventívne zubné le-

kárstvo vrátane vzdelávania populácie v individuálnej starostlivosti (nízkonákladová) a na nízku technologickú profesionálnu preventívnu a nechirurgickú periodickú liečbu. Preto študijné programy pre tieto dve kategórie dentálneho personálu by mali byť čo najskôr prioritou nie iba v rozvojových, ale aj vo vyspelých krajinách na zlepšenie svetového stavu orálneho zdravia.

Ako sa zapája Slovensko do preventívnych programov orálneho zdravia?

Na dosiahnutie cieľov WHO a lepšiu informovanosť v oblasti prevencie ochorení ústnej dutiny sa realizujú v Slovenskej republike rôzne preventívne programy. Programy vznikli s pomocou Slovenskej komory zubných lekárov, Fakulty zdravotníctva PU v Prešove, lekárskech fakúlt, ministerstva zdravotníctva a ministerstva školstva. V Slovenskej republike sa vykonáva projekt skupinovej prevencie Zdravý úsmev a Projekt zdravotníckeho pracovníka dentálny hygienik. Projekt Zdravý úsmev vznikol vo Švajčiarsku v Zürichu na Stomatologickom inštitúte. Pomocou Česko-slovensko-švajčiarskej lekárskej spoločnosti a záujmu švajčiarskej vlády sa tento projekt rozšíril na Slovensko a potom do Českej republiky. Školiteľom pre realizáciu projektu v ČR a SR je doc. MUDr. Eva Kovaľová, PhD., ktorá vedie projekt na Slovensku od roku 1997. Projekt je zameraný na oblasť vzdelávania, uplatňovania najnovších poznatkov vedy v zdravotníctve a v školstve. Na Slovensku bol tento projekt hodnotený štatistickou štúdiou v priebehu 11 rokov (1998 – 2009). Výsledky štúdie ukázali výrazný pokles kazivosti zubov u detí, u ktorých sa projekt vykonával, v porovnaní so skupinou detí, kde sa projekt

nerealizoval. Dentálny hygienik je kvalifikovaný pracovník, ktorý samostatne, ale vždy pod dozorom zubného lekára vykonáva preventívne a liečebné výkony. Od roku 2003 sa na Fakulte zdravotníctva PU v Prešove študuje tento odbor ako 3-ročné denné, ako aj externé štúdium, ktoré je kompatibilné so študijným programom v krajinách EÚ. Dentálny hygienik má dnes nenahraditeľné miesto v dentálnom tíme. Vo Vancouveri sme prezentovali „Práva a povinnosti dentálneho hygienika“, nami navrhnutý projekt pre Ministerstvo zdravotníctva SR v roku 2008.

Akým iným poznáním bola vaša návšteva vo Vancouveri obohatená?

Súčasťou programu boli aj návštevy kliník a zubných ambulancií, kde pracujú dentálni hygienici. Zúčastnili sme sa na niektorých praktických kurzoch, napr. na kurze bielenia zubov, čo je náplňou práce dentálnych hygienikov s vysokoškolským vzdelaním. Ocenili sme praktickosť a detailnosť výučby umývania a dezinfekcie rúk. Stretli sme sa s tým na každom kroku. Každý študent tak dostáva do povedomia, že čisté ruky sú základom zdravia. Musíme skonštatovať, že za svoju prácu sa nemusíme hanbiť, naopak, máme byť na čo hrdí. Patríme medzi krajiny, ktoré sú v popredí v realizácii preventívnych programov a majú čo ukázať svetu. Našej Prešovskej univerzite sme urobili dobré meno.

Pozvánka:

Pozývame médiá na medzinárodný týždeň Dentálnych hygienikov, ktorý sa bude konať v Tatrách v hoteli URAN. Termín konania: 25. – 29. októbra 2010.

Zhovárala sa
Ing. Vladimíra Pohorelcová,
marketing manažér PU.

Otvorenie akademického roka 2010/2011 na GTF PU v Prešove

Dňa 20. septembra 2010 sa liturgiou v katedrálnom chráme Jána Krstiteľa v Prešove a imatrikuláciou študentov prvého ročníka otvoril nový akademický rok na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, za účasti vedenia fakulty v osobe dekana prof. ThDr. Petra Šturáka, PhD., rektora Kňazského seminára blahoslaveného Petra Pavla Gojdiča v Prešove ThDr. Miroslava Dancáka, PhD., učiteľov a študentov fakulty. Vo svojej homílii ThDr. Marcel Mojzeš, PhD., vyjadril predovšetkým potrebu ohlasovať pravdu aj vo vzdelávacom procese, byť učiteľom – osobnosťou podľa vzoru Krista a vnímať pozície učiteľa i študenta ako svoje povolanie. Liturgiu obohatili spevom aj študenti a bohoslovci fakulty. Po liturgii nasledovala imatrikulácia študentov prvého ročníka. Sľub študentov prečítala študentka doktorandského štúdia Veronika Tancárová. V rámci tohto obradu sa prítomným prihovril aj dekan fakulty prof. ThDr. Peter Šturák PhD., ktorý vo svojom úvodnom príhovore vyjadril radosť z toho, že Prešovskej univerzite bol potvrdený status univerzity, a vyzdvihol skutočnosť, že fakulta slávi tohto roku 130. výročie svojej existencie. Zároveň poukázal na to, že Gréckokatolícka teologická fakulta je dnes dynamicky sa rozvíjajúcou inštitúciou. Ako potvrdenie tohto konštatovania spomenul skutočnosť, že v rámci hodnotenia komplexnej akreditácie sa umiestnila na čele medzi teologickými fakultami na Slovensku a že vyvíja maximálne úsilie v tom, aby napĺňala obsah vysokoškolského vzdelania aj v tom rozmere, že pokrok v spoločnosti je založený nielen na vedecko-technickom rozvoji, ale i na výchove v duchu mravných hodnôt. Dekan v závere príhovoru vyzval, aby pedagógovia, zamestnanci a študenti spoločným úsilím a každodennou prácou rozvíjali intelektuálny a morálny rozmer, vedeli odpovedať na výzvy dnešnej doby v duchu kresťanských zásad a prispeli k šíreniu vzdelanosti, ale aj posolstva evanjelia lásky. Veríme, že aj tento akademický rok bude na GTF PU úspešný.

Mgr. Martina Poláková

Katedra geografie a regionálneho rozvoja FHPV PU na medzinárodnej letnej škole geografie

V dňoch 29. 8. – 11. 9. 2010 zorganizovala Univerzita Palackého v Olomouci v poradí už druhý ročník medzinárodnej letnej školy geografie GEOREGNET v rámci programu CEEPUS. Táto iniciatíva stretávania a výmeny informácií geografov nadviazala na prvé takéto podujatie, ktoré sa konalo v roku 2008 v slovinskom Maribore. Na podujatí sa zúčastnilo 28 študentov a doktorandov z 9 európskych krajín (Rakúsko, Maďarsko, Bosna a Hercegovina, Poľsko, Česko, Slovinsko, Srbsko, Chorvátsko a Slovensko), ktorí absolvovali 17 prednášok, workshopov a terénnych praktík. Rokovacím jazykom bola angličtina. Našu univerzitu zastupovali doktorandi Katedry geografie a regionálneho rozvoja Mgr. Lenka Čermáková a RNDr. Slavomír Bucher. Ústrednou témou dvojtyždenného maratónu prednášok a sprievodných podujatí boli geografické zmeny v organizácii spoločnosti v strednej a východnej Európe: dve desaťročia po páde Berlínskeho múru a „Železnej opony“ (Changes in Geographical Organisation of Society in Central Eastern Europe: Two Decades After). Pohľad na túto problematiku z perspektívy rôznych prístupov geografických škôl v Európe prezentovalo 12 prednášajúcich z univerzít a iných výskumných geografických pracovísk (Veľká Británia, Rakúsko, Slovinsko, Chorvátsko, Maďarsko, Česko a Slovensko). Z našej univerzity prijali pozvanie prof. RNDr. René Matlovič PhD., ktorý prednášal na tému The transformation processes in post-communist cities, a RNDr. Kvetoslava Matlovičová, PhD., s prednáškou Branding as Important Tool of the City Competitiveness. Nasledujúci tretí ročník sa bude konať v chorvátskych mestách Záhreb a Zadar.

RNDr. Kvetoslava Matlovičová, PhD., Mgr. Lenka Čermáková

Integrácia 2010

Tento projekt pod názvom *Integrácia 2010 – Slnko svieti pre všetky deti rovnako* je pokračovaním minulého ročníka, ktorý vznikol pod záštitou predsedu vlády Slovenskej republiky doc. JUDr. Róberta Fica, CSc., a Ministerky práce, sociálnych vecí a rodiny Ing. Viery Tomanovej, PhD. Hlavným organizátorom bol riaditeľ ŠZŠ v Malom Slivníku – Mgr. Slavomír Krafčák, ktorý prišiel s myšlienkou zintegrovať všetky deti bez rozdielu na ich vek, rasu, pohlavie, ale najmä hendikep. Uplynul rok a my sme sa opäť všetci spolu stretli na skvelom kultúrno-sportovo-spoločenskom podujatí, na ktoré prišlo 6000 detí zo základných, špeciálnych škôl a detských domovov z celého Slovenska. Sme radi, že sa aj študenti Prešovskej univerzity mohli aktívnej zapojiť do tohto projektu v počte 34 študentov z Fakulty zdravotníctva PU – Katedry ošetrovateľstva a Katedry urgentnej zdravotnej starostlivosti, kde mohli využiť doposiaľ získané vedomosti a zručnosti pri poskytovaní prvej pomoci. Na ich činnosť dohliadali odborní asistenti PhDr. Matilda Pavelková a PhDr. Gabriela Kuriplachová. Podujatie prebiehalo v dňoch 26. – 27. mája 2010 v dvoch samostatných častiach – športovej a kultúrnej časti. Dňa 26. mája 2010 sa o 12.00 hod. v športovej hale PU v Prešove uskutočnila celoslovenská športovo-spoločenská futbalová súťaž, v ktorej súťažilo spolu 8 futbalových mužstiev zo základných a špeciálnych škôl a detských domovov. Vyvrcholením tejto súťaže o 17.00 hod. bol zápas bývalých a súčasných futbalistov, trénerov a známych osobností z Prešova a Košíc. Dňa 27. mája 2010 o 10.00 hod. začala v Mestskej športovej hale v Prešove kultúrna akcia, na ktorú sa tešili hádam všetky deti. Svojom prítomnosťou a vystúpeniami nás potešila skupina No Name, speváčky Beáta Dubasová a Helena Vondráčková, jordánsky spevák Lobo, finalisti prvej Česko-slovenskej Superstar – Dominika Stará a Denis Lacho, talenty z projektu Mini talent show, hudobník na akordeóne Vladimír Sluk a speváčka Marianna Vasilenková zo Svidníka, ale i mažoretky na vozíku Mária Gazdíková, nevidiaca speváčka Vierka Petrovčinová a ďalší skvelí účastníci. Celú akciu v tento deň moderovala známa dvojica – scenáristka a dramaturgička Miška Marienková a spevák a hudobný skladateľ Marián Čekovský. Hlavným moderátorom bol však Miško Dolinský, ktorého snom bolo zúčastniť sa na tejto akcii. Záver programu patril všetkým účastníkom podujatia, ktorí si spolu s deťmi zaspievali v hale pieseň od Michaela Jacksona „We are the world“ v slovenskej verzii „Svet je náš“ v podaní detského zboru zo Súkromnej umeleckej školy v Prešove. Treba podotknúť, že toto veľkolepé stretnutie bolo naozaj vydarené a malo veľký ohlas. V očiach a srdciach detí zanechalo radosť, lásku, porozumenie i úsmevy na tvári. Deti si našli nové kontakty, nových priateľov, no najmä dokázali sebe a iným, čo všetko dokážu, čo bolo cieľom tohto projektu. Veríme, že o rok sa znova spolu uvidíme a zažijeme krásnu spoločnú atmosféru – atmosféru plnú úprimných srdiečok a skvelých talentov. Veď platí: „*Slnko svieti pre všetky deti rovnako.*“ A na to netreba zabúdať!

PhDr. Gabriela Kuriplachová, PhDr. Matilda Pavelková
Katedra ošetrovateľstva Fakulta zdravotníctva PU v Prešove

PBF PU sa zapojila do celoštátnej akcie

V piatok 10. 9. 2010 sa konal 2. ročník Dňa dobrovoľníctva na Slovensku, a to v sedemdesiatich ôsmich organizáciách v tridsiatich deviatich mestách. Túto akciu koordinovalo OZ C.A.R.D.O. Spoluorganizátormi boli Centrum dobrovoľníctva v Banskej Bystrici, Prešovské dobrovoľnícke centrum a OZ Žabky v Košiciach a Topoľčanoch. V určenom čase mohli dobrovoľníci pomôcť pri prácach, ktoré si stanovili jednotlivé organizácie. Na

Dni dobrovoľníctva 2010 participovali aj známe osobnosti, ako napríklad herečka Bibiána Ondrejková a europoslankyňa Katarína Neveďalová, Veronika Gabčová, Daniel Hevier, Denisa Fulmeková, Lukáš Latinák a iní. Žiada sa zdôrazniť, že PBF PU v Prešove bola jedným zo zúčastnených subjektov. Tým umožnila zapojiť sa do akcie nielen študentom a zamestnancom fakulty, ale aj širokej verejnosti. Deň pred samotnou akciou študenti fakulty Ivana Kriššaková a Kamil Roško poskytli informácie pre Rádio Prešov, kde okrem iného vyzvali verejnosť ku spolupráci. V čase celoštátnej akcie dobrovoľníci z radov študentov študijného odboru sociálna a charitatívna služba pomáhali pri skrášľovaní exteriéru Zariadenia pre seniorov Harmónia Prešov – Cemjata. Počas dňa sa stretávali s prijímateľmi služieb v zariadení, získavali cenné rady od zamestnancov, ale hlavne nadobudli nové skúsenosti potrebné pre profil študenta odboru sociálna a charitatívna služba. Je všeobecne známe, že dobrovoľníctvo „spája ľudí s dobrým srdcom“, a preto veríme, že tento druhý ročník Dňa dobrovoľníctva, ktorý bol pre študentov fakulty pilotným, bude impulzom pre nasledujúce ročníky.

Mgr. Ivana Vojašeková, Pravoslávna bohoslovecká fakulta

X. Medzinárodná konferencia Spoločnosti učiteľov nemčiny a germanistov Slovenska SUNG v Prešove

V dňoch 1. – 4. septembra 2010 sa v Prešove konala jedna z najväčších germanistických konferencií na Slovensku pod názvom X. Medzinárodná konferencia spoločnosti učiteľov nemčiny a germanistov Slovenska (SUNG) s priliehavým mottom „Nemčina vo vede a vzdelávaní“. Na tejto konferencii, ktorá sa pravidelne koná každé dva roky, sa zúčastnilo približne 180 hostí, z nich viac než 40 pricestovalo z desiatich rozličných krajín Európy.

50 rokov germanistiky v Prešove
Dôvodom na zorganizovanie konferencie práve v metropole Šariša bolo 50-te výročie vzniku prešovského germanistického pracoviska, ktoré je po Bratislave druhým najstarším na Slovensku. Medzi gratulantov patrila aj dekan Filozofickej fakulty prof. Rudolf Dupkala, ktorý vo svojom otváracom prejave 1. septembra zdôraznil význam spomínaného pracoviska v rámci celej fakulty.

Slávnostné otvorenie 2. septembra 2010

Usporiadatelia privítali účastníkov na slávnostnom otvorení konferencie v priestoroch historickej budovy Divadla Jonáša Záborského. Prítomným sa slávnostne pri-

hovoril veľvyslanec Švajčiarska Josef Aregger, nemecký kultúrny atašé Roland Westebbe, primátor mesta Prešov Pavel Hagyari, prorektorka dr. Ivana Cimermanová a dekan Filozofickej fakulty prof. Rudolf Dupkala.

Cena primátora mesta Prešov a Čestná medaila Prešovskej univerzity

Počas slávnostného otvorenia boli významným osobnostiam, ktoré sa zaslúžili o rozvoj prešovskej germanistiky, udelené viaceré ceny a vyznamenania. Spomeňme Cenu primátora mesta Prešov, ktorú P. Hagyari venoval dlhoročnému prešovskému profesorovi a bývalému riaditeľovi Inštitútu germanistiky prof. Ladislavovi Sisákovi.

Čestnú medailu Prešovskej univerzity získala organizácia Nemecká akademická výmenná služba DAAD, ktorá v podstatnej miere podporovala rozvoj germanistiky na Prešovskej univerzite. Toto vyznamenanie si z rúk dekana Filozofickej fakulty prevzal riaditeľ referátu pre strednú a východnú Európu DAAD Hans Golombek. Zaujímavosťou je, že aj spomínaná organizácia oslavuje v tomto roku jubileum – presne pred 40-imi rokmi začala svoju

činnosť na území bývalého Československa.

K ďalším odovzdaným oceneniam patria čestné medaily Prešovskej univerzity udelené prof. Ladislavovi Šimonovi a prof. Ladislavovi Sisákovi, ktorí svojou dlhoročnou činnosťou výrazne ovplyvnili rozvoj Inštitútu germanistiky, ďakovný list Prešovskej univerzity Hansovi Golombekovi (DAAD) za jeho osobné zásluhy, ďakovné listy Filozofickej fakulty udelené Dr. Ane Kleine-Engel (Luxemburg), PD Dr. Anje Lobenstein-Reichmann (Heidelberg), Mag. Norbertovi Contimu (rakúskemu lektorovi ÖAD na IG) a Christianovi Irsfeldovi, M.A. (nemeckému lektorovi DAAD na IG). Za zásluhy v oblasti kultúry a najmä za zorganizovanie celoštátnej literárnej súťaže si Norbert Conti a Christian Irsfeld zároveň prevzali ďakovné listy primátora mesta Prešov.

Pódiová diskusia

2. septembra sa v historickej budove Divadla Jonáša Záborského uskutočnila pódiová diskusia na tému Význam nemeckého jazyka na Slovensku a vo svete, ktorú moderovali Ľudovít Petraško a Christian Irsfeld. Diskutérmi boli významné osobnosti z oblasti

škola, vedy i politického života, ku ktorým patrí prezident Inštitútu nemeckého jazyka v Mannheime Ludwig M. Eichinger, vyslanec Univerzity v Heidelbergu, ktorý vyučuje germanistiku na vybraných čínskych univerzitách, Oskar Reichmann, švajčiarsky veľvyslanec na Slovensku Josef Aregger, riaditeľ Rakúskeho inštitútu v Bratislave Michael Hupprich, prezidentka SUNG Helena Hanuljaková, riaditeľ referátu pre strednú a východnú Európu DAAD Hans Golombek a známy slovenský germanista a prekladateľ Ladislav Šimon.

Táto živá diskusia, ktorú odvyšielal aj Slovenský rozhlas (možnosť stiahnutia z internetu pozri vedľa), sa zaoberala problémami súvisiacimi so zmenenými podmienkami výučby nemeckého jazyka a germanistickým výskumom v posledných rokoch, ako aj celkovou situáciou vo vyučovaní nemeckého jazyka v slovenskom školstve.

Veda, veda, veda

Počas konferencie odznelo viac ako 80 vedeckých prednášok určených predovšetkým odbornému publiku. Prednášky boli rozdelené do rozličných tematických sekcií, napríklad Učiť sa a vyučovať nemecký jazyk, Jazykoveda, Literárna veda, Odborný jazyk, Preklad a tlmočenie a Kultúra a realie.

Inštitút germanistiky je veľmi hrdý aj na prítomnosť viacerých medzinárodne uznávaných vedeckých osobností. Svojimi príspevkami obohatili konferenčný program prof. Dr. Dr. h. c. mult. Ludwig M. Eichinger (prezident Inštitútu nemeckého jazyka v Mannheime), prof. Dr. Oskar Reichmann (germanista a bývalý dekan Filozofickej fakulty Univerzity Heidelberg), prof. Dr. Hans Hattenhauer (vedúca osobnosť v oblasti dejín európskeho práva) a Dr. Christa Baumberger (Švajčiarsky literárny archív v Berne).

Pestrý program

Počas konferencie SUNG si svoj program našli aj približne štyridsiati učitelia zo základných a stredných škôl z celého Sloven-

ska, pre ktorých boli okrem vedeckých prednášok pripravené aj odborné-didaktické workshopy na rôzne témy, využiteľné priamo vo vyučovacom procese.

Rámcové podujatia

Počas práce však nesmú chýbať ani tvorivé prestávky! Najmä zahraniční hostia sa 1. septembra zúčastnili na výlete na sever Slovenska (Červený kláštor a Vysoké Tatry) a 4. septembra si mohli prezrieť mesto Prešov, obdivovať jeho históriu i moderné pamiatky. Zaujímavým bodom programu bola nesporne návšteva Solivarského múzea. Vybraných hostí, ocenených účastníkov, ako aj zástupcov z radov usporiadateľov osobne privítal 3. septembra v priestoroch radnice primátor mesta Prešov Pavel Hagyar.

... a kultúra?

2. septembra večer sa v Divadle Alexandra Duchnoviča uskutočnili ďalšie dve podujatia: vyhodnotenie tohtoročnej Prešovskej literárnej súťaže v písaní krátkych poviedok v nemeckom jazyku, spojené s odovzdávaním cien, a zábavná a podnetná čítacka rakúskeho umelca Thomasa Schafferera. Napriek tomu, že v tento deň mali všetci nabitý program, na tomto podujatí sa zúčastnilo približne 100 hostí. Kvalita textov výhercov súťaže v nich zanechala hlboký dojem. Ladislav Šimon sa vyjadril takto: „Či sú študenti schopní po nemecky napísať poviedku? Očividne!“ Dvaja z ôsmich výhercov, ktorí sa presadili voči 85-im konkurentom z celého Slovenska, pochádzajú z Prešova – druhé miesto v kategórii študentov stredných škôl obsadila Adriana Ferencová (Gymnázium Konštantínova 2) a prvé miesto v kategórii študentov vysokých škôl získala Radovana Miklošová (nemecký jazyk – anglický jazyk). V Prešovskej literárnej súťaži boli odovzdané ceny v celkovej hodnote približne 7000 eur. Hlavnými cenami boli plne hrazené jazykové kurzy v Nemecku.

Christian Irsfeld, M.A.
PhDr. Martina Kášová, PhD.
Bettina Bujňáková

Fakty o konferencii

Názov: X. Medzinárodná konferencia Spoločnosti učiteľov nemčiny a germanistov Slovenska SUNG v Prešove

Záštitu prevzali: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, veľvyslanec Spolkovej republiky Nemecko, veľvyslanec Rakúskej republiky, veľvyslanec Švajčiarskej konfederácie, predseda Prešovského samosprávneho kraja, primátor mesta Prešov, rektor Prešovskej univerzity

Hlavný usporiadateľ: Inštitút germanistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove

Prezidentky konferencie: Júlia Paračková a Katarína Fedáková

Členovia organizačnej komisie: Marion Bujňáková, Norbert Conti, Christian Irsfeld, Martina Kášová a Slavomíra Tomášiková

Ďalší usporiadatelia: Spoločnosť učiteľov nemčiny a germanistov Slovenska (SUNG)

Prezidentky SUNG: Helena Hanuljaková (do 3. septembra), Nadežda Zemaníková (od 4. septembra)

Konferenciu podporili: DAAD, Goethe-Institut, Rakúske kultúrne fórum, organizácia Pro Helvetia, rakúske ministerstvo školstva, Rakúsky inštitút v Bratislave, Filozofická fakulta PU v Prešove

Sponzori: VSE-RWE group, vydavateľstvo SAXA, Minerálne vody a. s., Albion Books, vydavateľstvo Polyglot, vydavateľstvo FRAM, vydavateľstvo OXICO, vydavateľstvo SPITZE

Počet účastníkov: približne 180

Účastnícke krajiny: Slovensko, Nemecko, Česko, Poľsko, Rakúsko, Luxembursko, Maďarsko, Švajčiarsko, Bulharsko, Macedónsko

Ďalšie informácie: Program konferencie, mediálne spravodajstvo a fotografie nájdete na stránke

<http://ff.unipo.sk/SUNG-Presov>

Na Fakulte manažmentu bola návšteva z Ukrajiny

Dňa 9. septembra 2010 bol v rámci svojho výskumného pobytu v Prešove poradca prezidenta Ukrajiny pre prípravu fiškálnej decentralizácie pán Olexij Moldovan, expert NISS v Kyjeve, ktorého sprevádzal Ing. V. Benč, PhD., z Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA).

Na Katedre manažmentu FM PU v Prešove sa spolu s vedúcim katedry doc. Ing. Jurajom Tejom, PhD., venovali problematike slovenskej reformy verejnej správy, financovania verejnej správy, fiškálnej decentralizácie a financovania kompetencií územných samospráv. S doc. Ing. Tejom, PhD., sa o výsledkoch tejto návštevy rozprávali Ing. V. Ali Taha, PhD., a Ing. M. Sirková, PhD.

Prečo sa návšteva zastavila práve na Katedre manažmentu FM PU v Prešove?

Pán Olexij Moldovan absolvoval na území Slovenska pobyt na základe poverenia prezidenta Ukrajiny Viktora Fjodorovyča Janukovyča, ktoré je zamerané na prípravu fiškálnej decentralizácie v rámci reformy verejnej správy v tejto krajine. Keďže v rámci svojho pôsobenia niektorí členovia katedry už mnoho rokov patria medzi odborníkov v oblasti verejnej správy a dlhodobo spolupracujú s inštitúciami, ako je Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Združenie miest a obcí Slovenska, Asociácia komunálnych ekonómov Slovenska, a akademickými inštitúciami, ktoré sa výchove odborníkov v oblasti štátnej správy a samosprávy systémovo venujú, voľba pána experta, ktorý sa v rámci svojho pobytu stretával s odborníkmi v oblasti verejných financií a správy, padla prirodzene aj na naše pracovisko. Jeho voľbou sme boli mimoriadne poctení.

Uskutočnili sa v posledných rokoch reformy verejnej správy aj na Ukrajine?

Ukrajina sa v ostatných rokoch

chce tiež zaradiť medzi súčasné moderné krajiny, ktoré reformujú svoju skostnatenu a predchádzajúcim režimom (či ešte sovietskym režimom) organizačne poznačenú štruktúru verejnej správy, ako aj jej deformované postavenie a správanie sa. Aj snaha Ukrajiny o zaradenie sa medzi členov EÚ tieto procesy aktivizuje a akceleruje. Zmeny, ktoré na Ukrajine doteraz prebehli, nemajú s modernými reformami verejnej správy smerom k modernizácii zatiaľ nič spoločné. Vrcholní predstavitelia štátu si ale bytostne uvedomujú, že zaradiť sa medzi moderné štáty nie je možné bez modernej a fungujúcej verejnej správy založenej na demokratických princípoch. Zatiaľ je chápanie i vnímanie verejnej správy na Ukrajine poznačené silným tradicionalizmom (všemocné štátne inštitúcie) a „nedemokratickosťou“ (t. j. postavenie a úroveň samosprávy sú podceňované, princíp subsidiarity je viac proklamovaný ako uplatňovaný a existuje pomerne silný názor, že to, čo funguje, nie je potrebné meniť). Je ťažké zavádzať prvky politiky modernej krajiny do praxe bez modernej správy, ktorá tvorí jej kostru. Doterajšie zmeny v organizácii, manažmente i štruktúre verejnej správy boli skôr nesystematické a „kozmetické“. Práve to je pre začínajúcu reformu u nich charakteristické (ale ináč to nebolo ani v iných krajinách).

Aký názor má pán poradca na reformy?

Názor pána Moldovana na reformy je zatiaľ tvárny. Chápe ich potrebu pre Ukrajinu a na Slovensku sa pri svojich stretnu-

tiach – od Ministerstva financií SR až po našu Katedru manažmentu – utvrdzoval o ich nevyhnutnosti, ale aj o ich dizajne, pretože Ukrajina sa chce vyvarovať chýb, ktoré v reforme verejnej správy vykonal na naše krajiny v období transformácie (pripravenosť, detailnosť a pod.). Je si vedomý toho, že reforma vytvorí nový stav – komunálnych politikov – a spôsobí zložitosť (oproti súčasnému stavu) v prerozdeľovaní verejných financií na ďalšie, nižšie úrovne verejnej vlády. To pri doteraz ešte stále silne centralistickom chápaní riadenia poskytovania verejných statkov a pri existujúcom centralizovanom modeli fiškálneho federalizmu, ktorý preferuje paternalistický prístup vlády k nižším úrovňam verejných rozpočtov, nebude proces s krátkym časovým horizontom realizácie. Uvedomme si, že na Ukrajine majú obce v rukách iba jeden jediný vlastný príjmový finančný nástroj, ktorým je daň za psa. Takáto daň nedokáže zabezpečiť pocit zodpovednosti za vlastné finančné zdroje, čo bude taktiež dlhodobou záležitosťou.

Uvedomujú si komunálni politici konkurencieschopnosť vlastnej samosprávy?

Blížia sa voľby do miestnej samosprávy. Miestni politici nás o chvíľu začnú presviedčať o nevyhnutnosti zmeny, pretože potenciál obce nie je dostatočne využívaný. Jedni komunálni politici si konkurenčné výhody obce uvedomujú viac, iní menej. Len veľmi ťažko by sme našli komunálneho politika, ktorý by nemal (niekedy aj výsostne subjektívnu) predstavu o výhodách či nevýho-

dách konkrétného územia. Takí, ktorí chcú riadiť svoju obec smerom k dlhodobému a udržateľnému rozvoju na základe poznania rozvojových faktorov obce a stanovených strategických cieľov, majú o pozitívach obce konkrétnu a objektívnu predstavu. Politickí predstavitelia, ktorí toto nepoznajú, nedokážu svoju obec viesť v rámci svojho poslania ako predstavitelia obce – ich činnosť je nesystematická, nekonceptná a strategicky nevyhranená pre perspektívne dlhodobé dobro jej obyvateľov. Dnes už obce musia mať pripravený strategický rozvojový dokument, v ktorom by sa politici na komunálnej úrovni mali zorientovať. A to ešte neriešime problém financovania v rámci jednotlivých modelov

fiškálneho federalizmu, o ktorom na Ukrajine ešte iba uvažujú.

Majú podľa vás orgány územnej samosprávy väčšie právomoci na Slovensku alebo na Ukrajine?

Reforma verejnej správy je na Slovensku už uzavretá, rovnako ako aj jej súčasť – reforma financovania či presun kompetencií. O toto všetko sa na Ukrajine ešte iba snažia a uvažujú o tom. Dnes obce na Slovensku oproti ukrajinským obciam majú, podľa môjho názoru, vo vzťahu k veľkosti obce kompetencií priveľa. Mnohé obce ich nedokážu dostatočne vykonávať na základe svojich schopností a rozpočtových možností (môžeme spomenúť aspoň kompetencie v sociálnej oblasti alebo v oblasti záplav). V tomto

sme v našich krajinách zatiaľ ešte neporovnateľní. Naše skúsenosti z reformy verejnej správy a fiškálnej decentralizácie (ako súčasti reformy financovania) sú pre predstaviteľov Ukrajiny veľmi cenné. To si uvedomoval aj pán Moldovan, ktorý je poverený prípravou spomínaných procesov, a preto sa hodlá na Slovensko ešte vrátiť a rozdiskutovať už aj detaily, napr. výhody a nevýhody nášho kombinovaného modelu fiškálneho federalizmu, rozpočtové určenia daní, sústavu miestnych daní a poplatkov a mnohé iné.

**Doc. Ing. Juraj Tej, PhD.
Ing. V. Ali Taha, PhD.
Ing. M. Sirková, PhD.**

Deň záchrany života 7. júna 2010

Dňa 7. júna 2010 sa v centre Prešova na pešej zóne konal Deň záchrany života, ktorý bol súčasťou Dní mesta Prešov – spleti kultúrnych a zábavných podujatí. Nad týmto podujatím prevzal záštitu minister zdravotníctva SR Richard Raši. Jeho súčasťou bolo darovanie krvi pri príležitosti svetového dňa darcov krvi 14. júna.

Túto vzácnu tekutinu darovalo v ten deň viac ako 100 dobrovoľných darcov a medzi nimi aj Dr. h. c. prof. PhDr. Anna Eliašová, PhD. – dekanka Fakulty zdravotníctva našej univerzity, ktorá je dárkyňou od svojich 19-rokov.

Študenti 1. a 2. ročníka Katedry urgentnej zdravotnej starostlivosti Fakulty zdravotníctva Prešovskej univerzity v Prešove – budúci záchranári – sa pod vedením PhDr. Ľ. Miženkovej a PhDr. D. Rybárovej na tomto podujatí zúčastnili tiež. Oslovovali a učili občanov mesta Prešova – malých i veľkých, starších i mladších – poskytovať laickú prvú pomoc, správne stláčať hrudník pri masáži srdca, podávať umelé dýchanie a umožnili im vyskúšať si tieto postupy na sofistikovaných figurínach. Cieľom bolo získať praktické skúsenosti, pretože na záchranu života stačí často vykonať jednoduchý úkon alebo opatrenie, ktoré môže zvládnuť aj laik bez akýchkoľvek zdravotníckych pomôcok a odborného vzdelania. Nezabúdajme, že akákoľvek prvá pomoc je lepšia ako žiadna. Okrem toho budúci záchranári ukazovali deťom rôzne spôsoby ošetrovania, imobilizácie a transportu zranených, ktoré si deti mohli aj vyskúšať.

Podporiť študentov prišla aj prednostka Kliniky anesteziológie a intenzívnej medicíny MUDr. Ľubomíra Romanová, PhD., ktorá patrí medzi dlhoročných spoluorganizátorov tohto podujatia. Celú akciu moderovala Júlia Smolková a svojím programom prispeli k spusteniu akcie deti z materskej školy na Čapajevovej, Ďumbierskej, Važeckej ulici a Kapušian a mnohí ďalší. Do akcie sa zapojila aj speváčka Katka Koščová, ktorá dlhodobo podporuje OZ Resuscitácia.

**PhDr. Daniela Rybárová,
PhDr. Ľudmila Miženková**

Začiatky nestora československej psychológie sa viažu na Prešov

činnosť v oblasti aplikovanej psychológie. Mala niekoľko oddelení, o. i. Oddelenie psychologického poradenstva a výberu pracovníkov, ktoré poskytovalo služby pre 15-ročný dorast končiaci povinnú dochádzku, pre maturantov pri voľbe povolania či ďalšieho štúdia, pre ich rodičov a pri výbere a zaraďovaní učňov i dospelých do zamestnania. Pobočka zároveň metodicky viedla psychotechnické referáty pri okresných úradoch práce na východnom Slovensku.

V roku 1951 prešiel mladý Dr. J. Koščo na detašované pracovisko Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Košiciach, kde v predchádzajúcich rokoch (1948 – 1951) prednášal psychológiu ako externý pracovník. Zúčastňoval sa na premenách tejto fakulty na Vysokú školu pedagogickú. Po jej presťahovaní do Prešova založil a viedol Katedru psychológie, pedagogiky a školskej praxe a ďalej rozvíjal psychológiu na východnom Slovensku. Vyučoval všeobecnú, vývinovú, pedagogickú psychológiu a psychológiu vyššej nervovej činnosti, a to až do roku 1956, keď odišiel pracovať na UK do Bratislavy. Jeho manželka pôsobila na Pedagogickej fakulte v Prešove ako rusistka.

Z jeho koncepcnej, vedeckej aj praktickej činnosti spomeňme len niekoľko skutočností. V roku 1965 – 1968 bol J. Koščo predsedom celoštátnej komisie pre výchovné poradenstvo pri MŠ ČSSR v Prahe. V tejto funkcii sa okrem iného podieľal na príprave Vyhlášky o krajských psychologických výchovných klinikách a strediskách pre voľbu povolania. Podľa nej sa konštituovali krajské psychologické výchovné kliniky a strediská pre voľbu povolania a okresné psychologické poradne a poradne pre voľbu povolania, ktoré dnes pod zmeneným názvom zamestnávajú a živia značný počet psychológov a pedagógov.

V rokoch 1967 – 1968 bol J. Koščo spoluzakladateľom Slovenskej psychologickej spoločnosti. Zastával funkciu jej predsedu (a zároveň

veľ podpredsedu Československej psychologickej spoločnosti), bol aj predsedom jej sekcie pedagogickej a poradenskej psychológie.

J. Koščo je autorom viac ako 150 vedeckých prác uverejnených v Československu aj v zahraničí. Jeho bibliografiu vydala ŠVK v Košiciach. Medzi najvýznamnejšie patrí – okrem monografií spomínaných v úvode – dielo *Predmet a systém psychologických vied* (1975).

Ocením celoživotného diela J. Košču aj v oblasti celoživotného poradenstva bola jeho nominácia Asociáciou výchovných poradcov SR na udelenie Veľkej medaily sv. Gorazda. Nominant si toto vyznamenanie prebral v Bratislave dňa 25. marca 2010 z rúk ministra školstva SR.

Na základe jeho autorstva koncepcie psychologicko-výchovného poradenstva v SR udeľuje Asociácia výchovných poradcov SR od roku 2010 Cenu Docenta Jozefa Košču.

29. júna 2010 usporiadal Inštitút psychológie FF PU v Prešove na počesť oslávenca (ktorý žije na dôchodku v Košiciach) a za jeho prítomnosti vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou s názvom *Psychologické poradenstvo na celoživotnej ceste človeka*. Jeho prínos pri zakladaní Katedry psychológie, pedagogiky a školskej praxe vtedajšej Pedagogickej fakulty UPJŠ v Prešove ocenil medailou pri príležitosti 50. výročia založenia FF PU dekan Filozofickej fakulty R. Dupkala.

J. Koščo je pre ďalšie generácie vedcov a pedagógov inšpiráciou a príkladom toho, čo psychológovia vždy hlásali – to, že duševnou aktivitou si môže človek zachovať pamäť, myslenie a ostatné poznávacie procesy takmer bez ohľadu na pribúdajúce roky. Svoje dva výstupy na konferencii (30- a 20-minútový) predniesol ako jediný z referujúcich spamäti. Želáme si, aby sme sa s jubilantom mohli stretnúť na podobnom podujatí aj o ďalších päť rokov.

**Doc. PhDr. Š. Vendel, CSc.,
Inštitút psychológie FF PU**

V dobrom zdraví a v plnej duševnej sviežosti sa v týchto dňoch dožíva svojich 90-tých narodenín doc. PhDr. Jozef Koščo, CSc., autor známych diel *Dejiny psychológie* a *Poradenská psychológia*, ktoré slúžia aj dnes ako učebnice pre študentov viacerých študijných programov Prešovskej univerzity. A pretože tento významný vedec a pedagóg pochádza z nášho kraja a jeho profesionálna dráha začala práve na východe v Košiciach a v Prešove, je namieste si jeho profesionálnu dráhu aspoň stručne pripomenúť.

Oslávenc sa narodil sa 15. októbra 1920 v Spišskej Novej Vsi, kde aj absolvoval v roku 1940 stredoškolské štúdium s maturitou na štátnom reálnom gymnáziu. Študoval na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity (po roku 1945 opäť premenovanej na Univerzitu Komenského) v Bratislave odbory filozofia – dejiny, so zameraním na psychológiu.

Po ukončení štúdia odtiaľ odišiel na východné Slovensko, kde bol poverený založiť a viesť pobočku Štátneho psychotechnického ústavu v Košiciach, neskôr premenovaného na Československý ústav práce. Za päť rokov pôsobenia pobočka tohto ústavu vyvíjala bohatú

Konferencia Múdrost' veku – vek múdrosti

Dňa 15. januára 2010 sa na pôde Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnila konferencia s názvom Múdrost' veku – vek múdrosti. Konferencia bola úspešným pokračovaním cyklu seniorských konferencií organizovaných pod záštitou Filozofickej fakulty PU, Inštitútu edukológie a sociálnej práce, Katedry sociálnej práce v spolupráci s Centrom celoživotného a kompetenčného vzdelávania PU a Univerzity tretieho veku PU.

Priestory Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity, kde sa konalo plenárne zasadnutie a sprievodné kultúrne vystúpenia pozvaných hostí, vytvorili priestor na naplnenie témy konferencie, ktorou bol seniorský vek a jeho spoločenské premisy. Konferencia bola súčasťou výstupov projektu VEGA č. 1/0410/08 Medzigeneračné vzťahy – starý rodič ako zdroj sociálnej a emocionálnej opory mladých ľudí pri hľadaní zmyslu života.

Domácich, ale i zahraničných účastníkov a účastníčky, pracovníčky a pracovníkov pomáhajúcich profesií, študentov a študentky slávnostne privítala doc. PhDr. Beáta Balogová, PhD., riaditeľka Univerzity tretieho veku PU a garantka konferencie. Vo svojom príhovore vyzdvihla význam multidisciplinárneho prístupu v práci so seniorskou populáciou, čoho dôkazom bolo aj zastúpenie mnohých odborníkov a odborníkov z rôznych vedných odborov, akými sú sociálna práca, filozofia, andragogika, sociálna pedagogika, teológia a i. Následné vystúpenie detí z Detského domova v Sečovciach bolo úvodným vstupom k dopoludňajším prezentáciám pozvaných hostí. Doc. PhDr. Viera Bilasová, CSc., z Inštitútu filozofie a etiky FF PU vystúpila s pozvaným referátom zameraným na miesto a úlohu filozofie v procese hľadania zmyslu ľudského života. Na jej referát nadviazala Dr. Beata Bugajska z Katedry sociálnej pedagogiky, Uniwersytet Szczeciński (Poľsko), ktorá vo svojom

príspevku predstavila základné princípy workshopu „Podrôž w czasie“ (Cesta v čase), zameraného na osobnostný rozvoj starších osôb. Doc. PhDr. Beáta Balogová, PhD., vo svojom príspevku uchočila problematiku zmyslu života z pohľadu sociálnej práce. Po jej referáte nasledoval krst monografie Múdrost' veku – vek múdrosti. Publikácia je zameraná na problematiku zmyslu života u seniorov z pohľadu šiestich odborníkov a odborníkov rôznych vedných disciplín, a to filozofie, teológie, sociálnej práce, psychológie, literárnej vedy a sociálnej pedagogiky.

V druhej časti plenárneho zasadnutia vystúpila PhDr. Nadežda Hrapková, PhD., z Univerzity tretieho veku Univerzity Komenského v Bratislave, ktorá v príspevku vyzdvihla význam intergeneračných vzťahov vo vzdelávaní seniorov a kontakt seniorov s mladšími generáciami. Na dôležitosť starých otcov v modernej poľskej rodine v kontexte zmien, ktoré sa uskutočnili v týchto rodinách v poslednom storočí, poukázala prof. Dr. hab. Maria Chodkowska, riaditeľka Inštitútu pedagogiky, Uniwersytet Rzeszowski (Poľsko). Sekciu hlavných referátov uzatvorila doc. PaedDr. Tatiana Matulayová, PhD., vedúca Katedry sociálnej práce FF PU, ktorá sa venovala seniorom ako aktérom sociálnych služieb v kontexte súčasných trendov a konceptov.

Popoludňajší program svojim vystúpením obohatil spevácky zbor Univerzity tretieho veku PU Canto Vero, ktorý vystúpil pod vedením PaedDr. Ivety Matyasovej. Po ňom nasledovali prezentácie príspevkov účastníčok a účastníkov konferencie. Vystúpenia s následnou diskusiou v prvej sekcii boli venované medzigeneračnej komunikácii a médiám.

Účastníčky a účastníci druhej sekcie sa vo svojich príspevkoch zamýšľali nad otázkami zmyslu života seniorov. Výzvy pre pomáhajúcich profesionálov pri práci so seniorskou populáciou boli predmetom príspevkov a rozpravy účastníkov a účastníčiek tretej sekcie. Tradičné ľudové piesne v podaní pani Palkovej a v sprievode pána Rohaľa zakončili pestrý program konferencie. Konferencia bola sprevádzaná tiež výstavou fotografií „Blíž siebie“ (Blížšie k sebe) z projektu medzigeneračnej integrácie Štefínskej Univerzity.

Množstvo pozitívnych ohlasov zo strany účastníčok a účastníkov konferencie, medzi inými aj študentiek a študentov Univerzity tretieho veku PU, svedčí o tom, že konferencia bola úspešným a hodnotným odborným podujatím. Jej výstupy môžu nájsť všetky záujemkyne a záujemcovia nielen v pripravovanom zborníku príspevkov, ale už v súčasnosti i v rámci videozáznamov jednotlivých vystúpení hlavného pléna na webovej stránke Univerzity tretieho veku PU.

**Mgr. Ivana Kundrátová,
Mgr. Lenka Kvašňáková**

Foto: J. Verešpej

Komunikácia s pacientmi s postihnutím sluchu

Fakulta zdravotníctva Prešovskej univerzity v Prešove v spolupráci so Spojenou školou Pavla Sabadoša internátnou v Prešove 29. septembra 2010 organizovala vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou s názvom *Komunikácia s pacientmi s postihnutím sluchu*. Konferencia sa uskutočnila s finančným príspevkom projektu KEGA 3/6070/08 *Komunikácia so sluchovo postihnutými v ošetrovateľskej praxi*. Cieľom konferencie bolo prezentovanie teoretických poznatkov a praktických skúseností v interakcii lekár – sestra – sluchovo znevýhodnený pacient a prezentácia projektu zameraného na praktické riešenia pri prekonávaní komunikačných bariér u sluchovo postihnutých pacientov/klientov a špecifiká vo výchove a vzdelávaní sluchovo znevýhodnených detí a mládeže.

Konferenciu slávnostne otvorila dekanka Fakulty zdravotníctva Dr. h. c. prof. PhDr. A. Eliašová, PhD., ktorá zároveň privítala hostí konferencie doc. PharmDr. P. Beňa, CSc., ktorý pôsobí na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave a ktorý je zároveň prvým nepočujúcim docentom na Slovensku. Dekanka FZ PU ďalej privítala Dr. h. c. prof. Ing. Jozefa Živčáka, PhD., ktorý je predsedom Kultúrno-edukačnej grantovej agentúry (KEGA) na Slovensku a riaditeľku Spojenej školy Pavla Sabadoša internátnej v Prešove Mgr. Janku Hlubovičovou.

Po slávnostnom otvorení konferencie v prvom bloku prednášok prezentovala príspevok Dr. h. c. prof. PhDr. A. Eliašová, PhD., ktorá ako vedúci rie-

šiteľ projektu KEGA informovala o jednotlivých krokoch realizácie projektu. Mgr. J. Hlubovičová prezentovala Spojenú školu Pavla Sabadoša internátnu, jej históriu a súčasnosť. Veľmi prínosnou bola vyžiadaná prednáška doc. PharmDr. P. Beňa, CSc., ktorý hovoril o možnostiach a súčasnom stave pomoci pacientom s postihnutím sluchu a o osobných skúsenostiach v kontakte so zdravotníckymi pracovníkmi. Napriek sluchovému postihnutiu rozprával plynule a zrozumiteľne. Po krátkej prestávke v ďalších blokoch odzneli príspevky v kontexte ošetrovateľ-

stva, medicíny, výchovy a vzdelávania sluchovo znevýhodnených pacientov/klientov. Po obedňajšej prestávke nasledovala posterová prezentácia. Celkovo bolo na konferenciu prihlásených 7 posterov. Pasívnymi účastníkmi konferencie boli študenti a odborní asistenti Fakulty zdravotníctva, ako aj sestry z praxe, ktoré odborný program v rámci sústavného vzdelávania sestier a pôrodných asistentiek zaujal.

Po ukončení odborného programu dekanka Fakulty zdravotníctva Dr. h. c. prof. PhDr. Anna Eliašová, PhD., vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou ukončila.

Sluchové postihnutie je považované za nenápadné z vizuálneho pohľadu. Z hľadiska samotného nepočujúceho to znamená až 90 % vecných informácií, zhoršenie orientácie, a tým aj pohyblivosti medzi pohybujúcimi sa objektmi, nemožnosť používať telefón či reagovať na výstražné signály a zvuky. Súčasne sú na pacienta kladené vysoké nároky na centrálné videnie, čítanie a odzeranie z úst (rečové a výrazové pojmy) a na periférne videnie – orientáciu v dynamickej prostredí. Takýmito odbornými podujatiami chceme reagovať na aktuálnu potrebu odbornej a laickej verejnosti rozšíriť obzor vedomostí v prekonávaní komunikačných bariér v kontakte s minoritnou skupinou nepočujúcich na Slovensku.

**PhDr. Terézia Fertaľová, PhD.,
PhDr. Iveta Ondriová, PhD.,
Mgr. Janka Slaninková**

V Prešove sa konala vedecká konferencia o blahoslavenom Vasiľovi Hopkovi

Blahoslavený biskup mučeník ThDr. Vasiľ Hopko bol predmetom záujmu bádateľov na vedeckej konferencii s medzinárodnou účasťou, ktorá sa 11. októbra 2010 uskutočnila na GTF PU. Bola to záverečná konferencia v rámci projektu VEGA na tému *Reflexia jednoty v diele a pôsobení blahoslaveného biskupa Vasiľa Hopka (1904 – 1976) v kontexte eurointegračného procesu*. Zorganizovala ju Katedra systematickej teológie GTF PU pod vedením vedúceho projektu prof. ThDr. V. Boháča, PhD. Konferencia sa konala po prvýkrát v zrekonštruovanej Aule 1, ktorá spĺňa najmodernejšie kritériá. Prednášatelia sa venovali predovšetkým tretej etape života a pôsobenia V. Hopka v období od roku 1968, keď bola obnovená činnosť Gréckokatolíckej cirkvi v bývalom Československu, až do roku 1976, keď vladyka zomrel. Účastníkom bol k dispozícii už aj konferenčný zborník.

V úvodnom slove prešovského arcibiskupa a metropolitu Mons. ThDr. J. Babjaka, SJ, PhD., odznela myšlienka, že sú to požehnané časy, v ktorých nám Pán dáva milosť stretávať sa so svätými. „Dnes, keď vidíme veľa negatívnych skutočností, ktoré na nás doliehajú, naši blahoslavení sú pre nás znakom, ba dôkazom toho, že v akýchkoľvek nepriaznivých okolnostiach života sa dá načúvať Bohu, možno sa mu dať k dispozícii a dovoliť mu, aby nás

viedol cestami života. Sú to naozaj svätí pre súčasnosť.“ V mene vedenia PU vystúpila s pozdravným slovom prorektorka doc. Ing. J. Burgerová, PhD. Účastníkov konferencie pozdravil aj dekan GTF PU prof. ThDr. P. Šturák, PhD., ktorý mal zároveň prvú prednášku o súradniciach doby, v ktorej žil a pôsobil biskup V. Hopko. JCDr. F. Čitbaj, PhD., predostrel cirkevnú a politickú situáciu v ČSSR v skúmanej časovej etape a ThDr. P. Borza, PhD., ponúkol pohľad na proces súdnej rehabilitácie V. Hopka. Jeho posledným dňom a pohrebu sa venovala Mgr. O. Fejerčáková. Postulátor procesov blahorečenia P. P. Gojdiča a V. Hopka Mgr. J. Krehlík sa podelil s ich históriou a chronológiou. Doc. ThDr. M. Hospodár, PhD., pripomenul atmosféru slávnosti beatifikácie V. Hopka v roku 2003 v Bratislave-Petržalke a jeho odkaz. Prof. ThDr. V. Boháč, PhD., predstavil liturgickú knihu na vysluhovanie sviatostí a svätenín Trebník, ktorý otec biskup venoval v roku 1968 farnosti v svojej rodnej obci Hrabské. Prof. PhDr. J. Dudášová, CSc., sa venovala miestu staroslovienčiny v rodine slovanských jazykov. Prof. ThDr. G. Janka, PhD., z Maďarska zoznámil poslucháčov s Gréckokatolíckou cirkvou v Maďarsku, poľskí prednášatelia dr. hab. J. Marecki s likvidáciou Gréckokatolíckej cirkvi v Poľsku a dr. M. Rembierz skrz túžbu V. Hopka

po jednote predstavil model dialógu východnej a západnej európskej kultúry. PaedDr. F. Dancák hovoril o svojej korešpondencii s otcom biskupom a ThDr. L. Petřík, PhD., zoznámil akademické zhromaždenie s listami a katechézami V. Hopka, ktoré sa nachádzajú vo farskom archíve v Hrabskom, ako aj s jeho článkami a textami o ňom v Katolíckych novinách a v Slove. Doc. ThDr. PaedDr. A. Slodička, PhD., sa zamerával na dogmatický aspekt teologického myslenia, doc. PhDr. P. Dancák, PhD., na ekleziálny rozmer pôsobenia a ThDr. PaedDr. M. Slodičková, PhD., na liturgický aspekt spirituality V. Hopka. ThDr. PaedDr. Ing. F. Kubík, PhD., zdôraznil pedagogický odkaz blahoslaveného pre dnešnú mládež. Z každej prednášky by bolo možné spomenúť niečo zaujímavé, mnohé nové poznatky aj viaceré hodnotné diskusné príspevky, ktoré by iba potvrdili skutočnosť osobnej hĺbky, pokory, skromnosti, jednoduchosti, múdrosti, vernosti a lásky bl. Vasiľa Hopka. Účastníci konferencie ju začali a zakončili modlitbou k nemu. Možno iba s radosťou a uznaním konštatovať, že projekt prispel k ešte hlbšiemu poznaniu tejto vzácnej osobnosti našich dejín.

Lubomír Petřík

Hviezdny futbal

Jednou z najdlhšie pretrvujúcich športových tradícií na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove je už v poradí 23. futbalová hviezdna konfrontácia mužstiev Hviezd z Hviezdy a Hviezd z fakulty. Od roku 1999 sa každý semester v takticky správne vybranom zápočtovom období stretávajú vo futbalovom meraní síl pedagógovia a študenti Filozofickej fakulty. Futbalová a životná skúsenosť naráža na mladické nadšenie. Súboje plné emócií a taktizovania umožňujú na druhej strane stretnutia iného charakteru, aké sú realizované na akademickej pôde. Inak tomu nebolo ani 5. mája 2010 v univerzitnej športovej hale. Zápasu predchádzal prihovor dekana FF PU prof. Rudolfa Dupkalu. Diváci boli svedkami zo začiatku opatrného zápasu, obe mužstvá vychádzali zo zabezpečenej obrany. Na oboch stranách boli nenahraditeľnými oporami brankári (Holík – Pochanič). Hral sa dynamický a niekedy aj tvrdý zápas. Po bezgólovom prvom polčase sa v druhej polovici začalo strieľať do čierneho. V riadnom hracom čase zápas skončil 2:2, a preto rozhodnutie musel priniesť penaltový rozstrel. Ten vyhrali po napínavejších momentoch pedagógovia, keď si loptu na biely bod položili skúsení strelci Belás, Adam a Stojanovič. Vpredu vynikli dvojgóloví strelci – študent Ján Lajčák a doc. Ľubomír Belás. Po zápase aktéri svoje dojmy konfrontovali medzi sebou na „tlačovke“, kde si v dobrej nálade pochutnali na guláši a inom občerstvení vďaka dekanátu FF PU.

Podakovanie patrí organizačným zložkám na oboch stranách, najmä kapitánom Vladovi Jančovi a doc. Ľubomírovi Belásovi. Obe strany vyslovili všeobecnú spokojnosť a so želaním a nádejou na ďalší ročník sa zaviazali k napredujúcej aj športovej spolupráci.

Peter Kyslan

Športové všeličo pre materské školy

Študenti 3. ročníka Fakulty športu Prešovskej univerzity pod vedením PaedDr. Klaudie Zuskovej, PhD., v spolupráci s riaditeľkou Materskej školy Budovateľská Mgr. Evou Miklášovou zorganizovali už 6. ročník podujatia Športové všeličo pre materské školy mesta Prešov, ktoré sa konalo v športovej hale Prešovskej univerzity. Na podujatí sa zúčastnilo vyše 100 detí z 19 prešovských materských škôl.

Celé podujatie sa nieslo v rozprávkovom duchu „hľadania hradného tajomstva“. Deti si mohli zasúťažiť spolu v 5 hrách: cesta začarovaným lesom, hľadanie kľúčov k tajomstvu, ježibaba Gerda, presun vojska k hradu a začarované jazierka. Ako prvým sa podarilo nazbierať najviac kľúčov k hradnému tajomstvu deťom z MŠ Fraňa Kráľa, na druhom mieste skončila MŠ Slanská a na treťom sa umiestnili deti z MŠ Mukačevská.

Do programu vydareného podujatia prispeli aj samotné deti z MŠ Važecká, Čergovská, Bajkalská, M. Nešpora, Bernoláková a Zemplínska, ktoré si pripravili pohybové skladby. Po celý čas súťaženia deťom robili spoločnosť princ s princeznou, zlá ježibaba Gerda, ktorá nechcela deťom dovoliť hľadať hradné tajomstvo, a hradní šašovia, ktorí mali u detí najväčší úspech.

Deťom sa podujatie páčilo a každá materská škola si so sebou odniesla vecné ceny. Veríme, že deti sa už teraz tešia na ďalší ročník, a dúfame, že bude mať minimálne toľko súťažiacich ako tohtoročný.

Bc. Jana Šarišská

Zástupcovia Fakulty športu na festivale vodných športov – „Wiatr z gór“

V dňoch 13. – 15. augusta 2010 sa zástupcovia akademickej obce Fakulty športu PU zúčastnili na akademickom festivale vodných športov „Wiatr z gór“, ktorý organizovala Rzeszowska univerzita v spolupráci so Zväzom akademického športu AZS PWSZ Krosno v rekreačnej oblasti jazera Solina.

Cieľom festivalového stretnutia bola prezentácia športovo-rekreačných foriem využitia voľného času členov akademických obcí AWF Rzeszowskej univerzity a Fakulty športu PU počas letných prázdnin. V malebnom prostredí Solinského jazera poľskí a slovenskí kolegovia absolvovali množstvo športovo-rekreačných aktivít vo forme súťaží a inštruktáží (jachting, windsurfing, kajaking) so zaujímavým sprievodným kultúrnym programom, ako bola výstava fotografií, večerný koncert hudobnej skupiny či posedenie pri ohni. Čaro prírodného prostredia, ako aj športovo-rekreačný a kultúrny program dotvárali harmonickú atmosféru symbiózy života človeka a prírody.

Bc. Jana Šarišská,
Fakulta športu PU

50. ročník Večerného behu Prešovom

7. mája 2010 sa už po päťdesiatykrát uskutočnilo jedno z najmasovejších a najstarších atletických podujatí Slovenska, na ktorom sa po celé desaťročia stretávajú bežci nielen z okolitých krajov Slovenska, ale aj zo zahraničia.

Usporiadateľskú záštitu nad jubilejným 50. ročníkom Večerného behu Prešovom mal primátor mesta Prešov JUDr. Pavel Hagyari, Mesto Prešov, TJ Slávia PU, Fakulta športu PU a SAUŠ.

Pri príležitosti 50. ročníka významného športového podujatia organizačný výbor udelil dlhoročným organizátorom ďakovné plakety. Z rúk legendárneho atléta, reprezentanta bývalého Československa a štvornásobného účastníka olympijských hier Jozefa Plachého a poslanca Mestského zastupiteľstva v Prešove PaedDr. Miroslava Benka si ocenenie prevzali: PaedDr. Ján Dobák, PaedDr. Juraj Maľcovský, PhD., Ján Jacoš, PaedDr. Svorad Herdický, MUDr. Belo Klepsatel, Július Kubečko, PhDr. Milan Maľar a JUDr. Ján Vorobeľ. Plakety boli udelené aj prof. PaedDr. Michalovi Belejovi, PaedDr. Libuši Husovskej a Ladislavovi Haluškovi.

Prvý ročník Večerného behu Prešovom sa uskutočnil 8. mája

1961 na počesť oslobodenia Československa Sovietskou armádou. Bolo to po prvýkrát v dejinách Československej atletiky, čo sa preteky v cestnom behu neuskutočnili za denného svetla. Organizátori zabezpečili umelé osvetlenie leteckými svetlometmi, ktoré poskytla prešovská vojenská posádka, čím progresívne zatriktívni preteky rovnako pre štartujúcich, ako aj pre divákov. Medzi najúspešnejšími a najznámejšími bežcami, ktorí poctili podujatie svojou bežeckou účasťou, bol štvornásobný olympijský víťaz Emil Zátopek a taktiež spomenutý úspešný slovenský bežec Jozef Plachý či olympionik Róbert Štefko. Usporiadávanie Večerného behu Prešovom sa tak stalo nielen záležitosťou športovou, ale aj politickou a spoločenskou. Po politicko-spoločenských zmenách v roku 1989 sa organizátori museli vyrovnávať s novými podmienkami, ktoré ovplyvnili prípravu a realizáciu masového bežeckého podujatia. V nových náročných podmienkach sa len v roku 1991 31. ročník Večerného behu Prešovom neuskutočnil. V súčasnosti predstavuje športové podujatie príležitosť predovšetkým pre výkonnostných

a rekreačných bežcov súťažiť na kvalitnej a atraktívnej trati v centre mesta, ako aj príležitosť pre žiakov základných a stredných škôl preukázať bežecké schopnosti a reprezentovať svoje školy. Súťažný program Večerného behu je otváraný atraktívnou disciplínou pre najmenších účastníkov – spoločným behom rodičov s deťmi – a dopĺňaný atraktívnymi súťažami rýchlokorčuliarov v jednotlivých vekových kategóriách. Na 50. ročníku Večerného behu Prešovom v hlavnej kategórii mužov do 39 rokov zvíťazil na trati 8760 m slovenský reprezentant a účastník olympijských hier Miroslav Vanko (Obalservis Košice) v čase 27:39 min. a v kategórii žien na trati 4380 m Zuzana Stanovčáková (MŠV Vranov) v čase 16:57 min. V rámci pretekov sa konali aj Akademické majstrovstvá kraja v cestnom behu, kde v kategórii mužov zvíťazil Tomáš Marek (Fakulta športu PU, Prešov) v čase 30:32 min. a v kategórii žien Lucia Pastoreková (Pedagogická fakulta PU, Prešov) časom 18:03 min.

**PhDr. Marcel Nemec, PhD.,
Andrea Palanská
Fakulta športu PU**

AD: Jozef Terek: Ako ďalej?
(Na PULze, marec 2010)

Ako ďalej (na Katedre ekológie FHPV PU)? Jednoznačne k rozvoju ekológie na úrovni medzinárodných štandardov

V roku 2009 zaznamenala Katedra ekológie svoje 10. výročie vzniku. Samotnému zrodu pracoviska predchádzalo zavedenie predmetu „Základy ekológie a environmentalistiky“ v roku 1994 pre študentov vtedajšej Pedagogickej fakulty UPJŠ v Prešove.

Po prvý raz odovzdávané poznatky umožnili poslucháčom zorientovať sa v zložitých systémoch s kreovaním vzťahov k svojmu prostrediu, t. j. prírode, ľuďom i všeobecne platným princípom duchovných hodnôt. Z personálneho a mate-

riálneho hľadiska katedra vznikla delimitáciou katedry biológie a jej vedením bol poverený v tom čase doc. RNDr. J. Terek, PhD.

Vedecké zameranie bolo orientované od počiatku vzniku katedry ekológie na výskum hydroekosystémov a agroekosystémov, ich štruktúry a interakčné vzťahy. Základom ekologickej časti sú teda pilierové disciplíny zoológia a botanika. Spoločným menovateľom je štúdium „životného prostredia“, pričom sa využívajú čiastočne špecifické analytické i syntetické prístupy zvlášť prírodovedného

charakteru: zoologického, botanického, chemického, geografického, poľnohospodárskeho pri použití krajinnno-ekologických syntéz.

Úplne nová etapa rozvoja pracoviska nastala vznikom Centra excelentnosti živočíchov a človeka PU v Prešove v roku 2009, ktoré je financované zo štrukturálnych fondov EÚ. Ku Katedre ekológie sú v rámci centra pričlenené dve laboratóriá. Realizácia novej infraštruktúry laboratória ekofyziológie živočíchov a rastlín bude využitá na základný výskum biologicky aktívnych látok z rastlinných ex-

ninových rastlín pre Grand Hotel Kempinski na Štrbskom plese (doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing a Ing. J. Fejér, PhD., poverený riadením školského pozemku, máj 2010).

Vpravo: Novozriadené laboratórium ekofyziológie živočíchov a rastlín (pohľad z miestnosti PhD. študentov do priestorov, kde budú umiestnené GC/MS a LC/MS, máj 2010)

traktov a silíc, ekofyziologických procesov živočíchov a rastlín v súvislosti s pôsobením faktorov životného prostredia a interakčných vzťahov s ich okolím. *Laboratórium molekulárnej ekológie živočíchov a biodiverzity* rozšíri doterajšie zameranie hydrobiologického výskumu o nové metodologické postupy založené na molekulárnej ekológii, čím sa rozšíri výskum biodiverzity na všetky tri úrovne – okrem druhovej a medzidruhovej aj na vnútrodrohovú. Ťažisko výskumu je zamerané na vodné živočíchy (ryby, vodný hmyz) s perspektívou pre ďalšie živočíšne skupiny.

Neoddeliteľnou súčasťou Katedry ekológie prakticky od jej vzniku je Školský pozemok PU v Prešove. Činnosť predmetného účelového zariadenia je zameraná na oblasti: a) edukácie (výberové prednášky z pestovania liečivých rastlín, doktorandské, diplomové a bakalárske práce), b) vedy a výskumu (riešenie viacerých vedecko-výskumných projektov z rôznych grantových schém), c) poradensko-informačných aktivít (popularizácia pestovania, zberu a využívania liečivých rastlín pre širokú verejnosť) a d) marketingovej činnosti (spolupráca s Grand Hotelom Kempinski Štrbské Pleso, Medicproductom, a. s. Lipany, Calendulou, a. s. Nová Ľubovňa, Prelikou, a. s. Prešov, a s Agrokarpotmi, s. r. o. Plavnica). Novodobá odbornovo-vedecká koncepcia, vychádzajúca z pôvodného výskumu hydroekosystémov a agroekosystémov, dostáva však oveľa exaktnejší rozmer s profiláciou na trvalo udržateľný rozvoj regiónu, biodiverzitu, vzťahy živočíchov

a rastlín k prostrediu, k humánnej populácii, riešenia environmentálnych aspektov a aplikácie moderných informačných technológií s transferom vedeckých poznatkov (registrácia nových odrôd špeciálnych plodín – riešenie do roku 2012) a technológií (lyofilizácia prírodných látok – riešenie do roku 2014), získaných výskumom a vývojom, do praxe. Dôraz sa kladie na dlhodobý rozvoj pracoviska spočívajúci v podpore a vytvorení príležitostí pre mladých výskumných pracovníkov, doktorandov a študentov uskutočňovať výskum na experimentálnych zariadeniach a špičkovej technike, ktorými disponujú svetové výskumné inštitúcie a ich rozvoj.

V rámci akreditácie od školského roku 2009/2010 máme schválené bakalárske a magisterské študijné programy pre učiteľské štúdium ekológie v rôznych kombináciách a jednodoborové (vedecké) štúdium ekológie.

Absolvent sa v prvom prípade uplatňuje vo vyučovacom procese na stredných a základných školách s dôrazom na predmety všeobecnej a špeciálnej ekológie, environmentalistiky a environmentálnej výchovy s uplatňovaním všeobecných didaktických zásad.

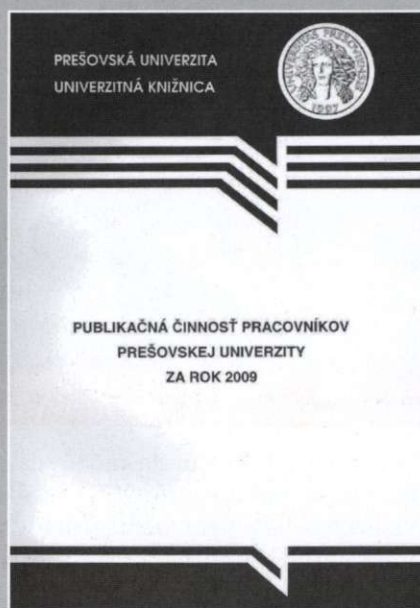
Absolvent jednodoborového študijného programu sa môže po doplnení vedomostí uplatniť ako odborný pracovník na pracoviskách plánovania a využívania krajiny, štátnej ochrany prírody, špecializovanej štátnej správy, v orgánoch samosprávy atď. Po úspešnom dovybudovaní centra excelentnosti (do roku 2012) okrem

už uvedeného sa bude môcť realizovať aj vo výskumných pracoviskách SAV a ústavoch rezortnej výskumno-vývojovej základne s dôrazom na riešenia v oblasti sledovania kvalitatívno-quantitatívnych ukazovateľov chemického zloženia pôd, atmosféry, povrchových a podzemných vôd, posudzovania zmien biotopov: druhového spektra rastlinných a živočíšnych spoločenstiev (s dôrazom na invázie) vplyvom znečistenia ovzdušia, kontaminácie pôd a klimatických zmien, využitia renaturačnej ekológie najmä metódami fyto-remediácií a vypracovania expertíznych, koncepčných a prognostických materiálov v oblastiach riešených problematik.

Od roku 2006 pracovisko získalo právo doktorandského študijného programu environmentálna ekológia v študijnom odbore 4.3.4 všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií. Predmetná skutočnosť vytvorila vhodné podmienky na vedeckú prácu mladých vedeckých pracovníkov s dôrazom na rovnosť ich šancí. Táto sa postupne stáva pevným základom tvorby kvalitných medziľudských vzťahov pre oveľa aktívnejšiu vedeckú prácu, publikačnú a informačnú činnosť. Prioritami riadenia Katedry ekológie sú kompetentnosť, tvorivosť, spravodlivosť, spolupráca, lojalita. Prvoradý je odborný prístup, počúvanie nápadov, osobná iniciatíva, konštruktívne riešenie výziev a problémov.

doc. RNDr. Ivan Šalamon, CSc.
vedúci Katedry ekológie
FHPV PU

Bibliografia publikačnej činnosti pracovníkov Prešovskej univerzity v Prešove

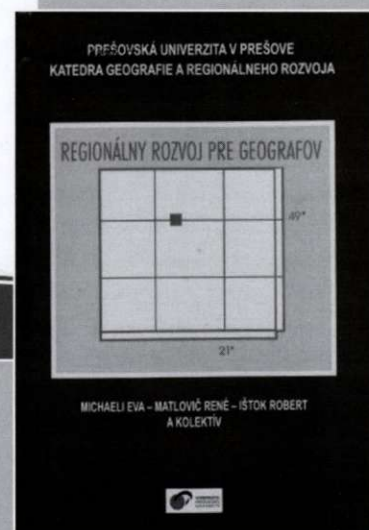
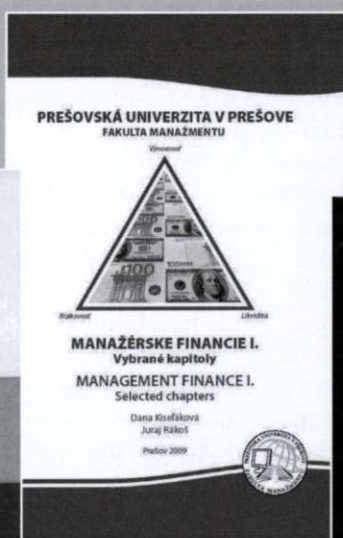
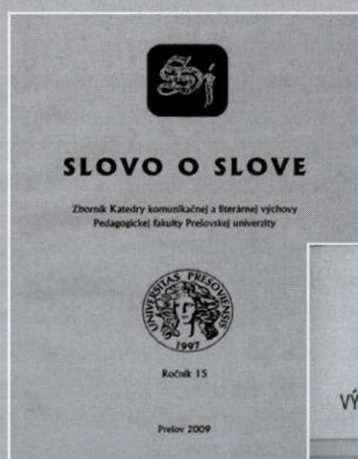
Publikačná činnosť vysokoškolských učiteľov, vedecko-výskumných pracovníkov a doktorandov patrí k významným kritériám hodnotenia vysokej školy. Zoznamy publikačnej činnosti sa vyžadujú pri akreditácii, pri predkladaní projektov, grantov, pri kvalifikačných postupoch a v ostatnom čase aj pri rozpise dotácií verejným vysokým školám z rozpočtu Ministerstva školstva SR.

Prvé systematické pokusy s elektronickou evidenciou publikačnej činnosti na Slovensku a zároveň aj v našej knižnici začali už v polovici 90-tych rokov minulého storočia. Tieto pokusy dostali na PU reálnu podobu v roku 1998, keď Univerzitná knižnica PU (UK PU) ucelene spracovala publikačnú činnosť štyroch fakúlt univerzity (FF, PF, PBF a GBF) za rok 1997. Na základe rozhodnutia Vedenia PU začala od roku 1998 UK PU spracovávať publikačnú činnosť všetkých súčastí PU a následne aj vydávať výročnú *Bibliografiu publikačnej činnosti pracovníkov PU*. Táto publikácia vychádza v tlačenej podobe bez prerušenia od roku 1999 (na www.pulib.sk sú k dispozícii aj elektronické verzie), čo je na slovenských univerzitách unikát. Po obsahovej aj formálnej stránke má *Bibliografia* už tradičnú podobu. Obsahuje záznamy publikačnej činnosti pracovníkov PU a interných doktorandov za kalendárny rok vrátane dodatkov za rok predchádzajúci. Jednotlivé bibliografické záznamy sú uvedené vo formáte ISBD (bez ohlasov, s percentuálnym podielom autorov) a sú zoradené podľa fakúlt (abecedne), kategórií pub-

likačnej činnosti (od roku 2005 neuvádzame záznamy kategórie GII) a podľa autorov (abecedne). V závere *Bibliografie* sú uvedené sumarizačné tabuľky, kategórie publikačnej činnosti a menný register všetkých uvedených autorov. Publikačné jednotky sú spracované a zatriedené v zmysle *Smernice MŠ SR č. 13/2008-R zo 16. októbra 2008 o bibliografickej registrácii a kategorizácii publikačnej činnosti, umeleckej činnosti a ohlasov*.

Tohtoročná bibliografia je teda už dvanástou v poradí a v žiadnom prípade sa nedá povedať, že je tuctovou, skôr naopak, počtom strán a záznamov ide o najrozsiahlejšiu bibliografiu, akú sme doteraz vydali (prvá tlačaná *Bibliografia* za rok 1998 mala 219 strán). Je potešiteľné, že oproti minulým rokom vzrástol nielen celkový počet záznamov, ale stúpa najmä počet záznamov v najvyššie hodnotených kategóriách publikačnej činnosti, ktorých prínos je pre autora aj univerzitu najdôležitejší. Veríme, že tento trend bude pokračovať aj v budúcich rokoch.

Ing. Peter Haľko
riaditeľ UK PU

Antropologické východiská sociálnej práce

Pod uvedeným názvom je na PBF PU realizovaný vedecko-výskumný projekt VEGA č. 1/0649/08. Do jeho kontextu zapadá aj obsah tretieho čísla publikácie „Sociálna a duchovná revue, vedecko-odborný recenzovaný zborník o aktuálnych sociálnych a duchovných otázkach“. Treba oceniť počin vydavateľa, že toto číslo sa dostalo k čitateľovi (osobitne k študentom v študijnom odbore sociálna práca a CHSS) už na začiatku akademického roka 2010 – 2011. V čísle 3, roč. 1/2010 totiž možno nájsť výstupy autorov napr. na témy *Sociálna práca z aspektov študijného odboru na VŠ* (T. Hagoni); *Strach a stres ako základné bariéry efektívneho vedenia ľudí* (A. Imrichová); *Zamestnanosť a zamestnateľnosť jedincov so zrakovým postihnutím* (E. Magdziaková); *Dušpastierska starostlivosť pri psychických ochoreniach* (A. Nikulin); *Triadologická dogma a jej význam pre spoločensko-sociálny život človeka* (M. Župina); *Význam hipoterapie v domove sociálnych služieb* (K. Krušková); *Miejsce muzyki w treningu plynosći mówienia osób jakających się* (Danuta Grzesiak – Witek) a ďalšie. V tomto čísle revue sa čitateľ dozvie aj o tom, prečo oferoval Bohu starozákonný sudca Jefte svoju dcéru, resp. o tom, či je dobre dávať sľub vopred, keď nevieme či bude rozumné ho splniť (A. Cap). Nechýba tu ani pohľad autora (M. Šipa) na nové náboženské hnutie s dôrazom na spoločenský fenomén v inkriminovanom čase. Revue upozorňuje tiež na potrebu zintenzívnenia verejnej kontroly nad rešpektovaním práv a slobôd dieťaťa a kladie aj otázku, či je opodstatnená potreba sociálneho pracovníka i na ZŠ. Do obsahu revue vhodne zapadá príspevok o Akademickom Prešove (E. Kušnírová), ktorý môže inšpirovať študentov študijného programu v študijnom odbore sociálna práca – CHSS k adekvátnym aktivitám počas ich štúdia na VŠ zameraným na ich budúce zamestnanie pri poskytovaní sociálnych služieb. Súčasná právna

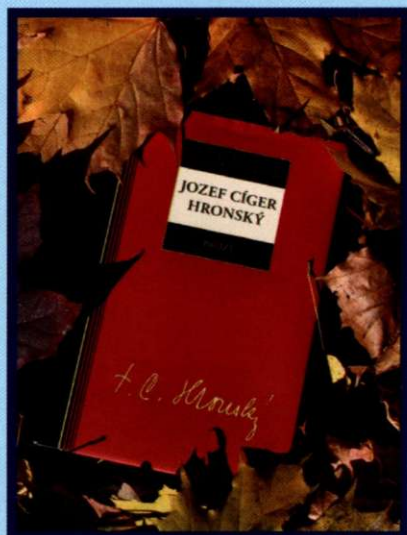

Foto: J. Verešpej

úprava o sociálnych službách totiž okrem iného vyžaduje aj zabezpečovanie kultúrnej činnosti pre prijímateľov konkrétnych sociálnych služieb. Stalo sa už pravidlom, že v každom čísle revue sú aj recenzie. Čitateľ v tomto čísle získa informácie o prácach *Spiritualita v kontexte fenoménu siekt*; *Humanum – Miedzynarodowe Studia* No 4/1/2010; *Misijné štúdie I a Pravoslávny biblický zborník II/2010*. Revue obsahuje tiež početné odkazy na zaujímavé pramene iných autorov korešpondujúce s prezentovanými témami. Relevantnou sa javí prvá strana obálky zväzujúca „Zónu ticha“,

ktorej autorom je akad. mal. M. Zbojan, PhD. Vyslovujem názor, že revue sa dobre číta a každý, komu sa dostane do rúk, z nej môže získať informácie, ktoré ho zaujímajú z hľadiska sociálneho i duchovného. V kontexte napísaného treba pozitívne hodnotiť počin vedenia fakulty, že umožnilo vydávanie revue, do ktorej prispievajú nielen autori z PBF, ale aj iných fakúlt PU, zo zahraničia i externí prispievatelia.

Ján Roháč
externý člen RRR

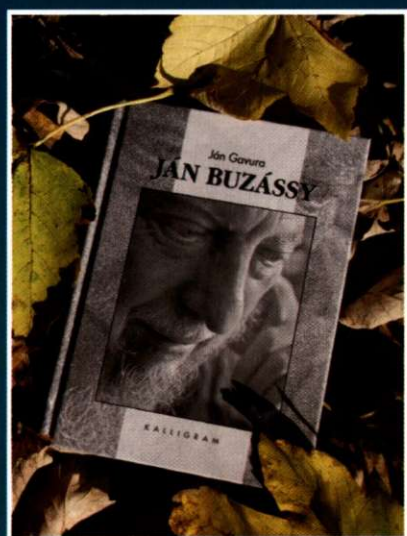

Jozef Cíger Hronský – prózy (Zost. M. Součková)

V roku 2008 vyšiel vo vydavateľstve Kalligram výber próz Jozefa Cígera Hronského. Ide o v poradí 19. zväzok edície Knižnica slovenskej literatúry, ktorý edície pripravila a zostavila Marta Součková. (V tejto edícii doteraz vyšli napríklad: Jozef Gregor Tajovský – prózy, Ivan Krasko – básnické dielo, Nadrealizmus – Avantgarda 38, Miroslav Válek – básnické dielo a ďalšie.) Výber – ako podotýka samotná zostavovateľka – je predovšetkým axiologický, čo možno hodnotiť kladne, pretože ak má ísť o reprezentatívny výber textov (a uvedená edícia si kladie práve tento cieľ), treba poukázať najmä na kvalitné autorove texty. Na druhej strane sa tu nachádzajú i texty nižšej kvality, čo zostavovateľka odôvodňuje tým, že odrážajú posun, vývoj v rámci autorovej poetiky – ilustrujú tak rôzne autorove tvorivé polohy. Ako je to v tejto edícii zvykom, v závere knihy sú uverejnené komentáre viacerých literárnych kritikov a historikov k textom

J. C. Hronského (napr. A. Mráz, M. Považan, J. Pašteka, O. Čepan, J. Števček, A. Matuška a ďalší). Prínosný je tiež komentár zostavovateľky ku každému textu, ktorý nie je zameraný na obsah, ale skôr na textotvornú zložku. Samozrejmosťou sú aj vysvetlivky neznámych (nárečových či zastaraných) výrazov. Súčasťou výberu je aj vedecká štúdia, v ktorej sa M. Součková okrem iného zaoberá otázkou, prečo je J. C. Hronský dobrý autor (a prečo je teda oprávnené vydávať jeho dielo aj dnes): Hlavnými poetologickými konštantami Hronského textov je podľa nej predovšetkým spôsob kreovania postáv (postavy hovoria, keď majú hovoriť, mlčia, keď majú mlčať; vonkajšie znaky postáv nie sú ornamentálne, naopak, z hľadiska textu sú funkčné, postavy cez ne komunikujú); ďalším dôležitým aspektom je „spoluautorstvo“ čitateľa textu, ktorý vďaka nedopovedanému či nevypovedateľnému dotvára text v sebe. Štúdia M. Součkovej neklze po povrchu: Ide do hĺbky, zameriava sa na konkrétne aspekty textu. I preto je pozitívnym prínosom ku knižnému výberu Hronského textov, pootvára čitateľovi nové dimenzie, ponúka mu pomocnú ruku pri ich čítaní, vnímaní a interpretovaní.

Radoslav Šafran

Ján Gavura: Ján Buzássy

Nateraz posledná kniha Jána Gavuru – monografia *Ján Buzássy* (Kalligram, Bratislava 2008) – citlivo analyzuje básnickú tvorbu, ktorá si od svojho vzniku zachovávala autonómnosť a prítomnosť osobitého videnia i metaforiky, a to i napriek politickému dobovému kontextu. Kritik vo svojom diele pozoruje vplyv týchto zmien nielen na Buzássyho poéziu, ale aj jeho osobnosť a vzťah ku kultúrnej i spoločenskej situácii (bilančné tendencie, odmietanie obmedzovania slobody aj tvorby, odsúdenie okupácie, skepticizmus spojený s „ponovembrovým“ sklamaním atď.). Akceptuje preto časovú následnosť publikovania jednotlivých zbierok a objasňuje i to, za akých okolností básne vznikali, respektíve aké boli príčiny ich oneskoreného vydania. Autor vysvetľuje i dôvody nenáhľiveho vstupu básnika do literatúry, späť okrem politického tlaku na tvorbu (cenzúra, potlačenie estetickej hodnoty na úkor ideológie) aj s hľadaním mravných oprávnení človeka ako tvorcu umeleckého diela. Podľa J. Gavuru nachádza J. Buzássy (čiastočne) odpoveď v nadčasových „univerzálnych sférach

elementárnej krásy (umenia a príroda) a antickej filozofie“ (s. 18). V nasledujúcich zbierkach sa k prvotným inšpiračným zdrojom pridáva i fenomén lásky, s ktorým sa básnická výpoveď konkretizuje a dochádza k výraznej zmene jej perspektívy. Spomínané filozofické východiská zároveň dopĺňajú v neskorších básňach aj repetičné transcendentálne a archetypálne motívy (diabol, anjel, tma, svetlo atď.). Autor si pozorne všíma aj úsilie básnika o presadenie a (tvarové i ideové) formovanie vlastnej umeleckej metódy a osvetľuje jeho vzťah k mysleniu a hovoreniu. Zatiaľ čo myslenie považuje Buzássy za „pravé“ (s. 26), i keď istým spôsobom oklieštené, reč je len povrchný a „dvojsečný“ prostriedok neschopný dokonalej absorpcie významu a jeho selekcie v určitom kontexte. Ako podotýka kritik, nezriedka sa s v básnikovej tvorbe spája príznačne s motívom jedu. V interpretačných častiach knihy sa autor detailne zameriava aj na mnohé iné motívy a približuje ich význam nielen v kontexte danej básne, ale aj v širších intenciách Buzássyho tvorby. Monografia Jána Gavuru by sme mohli nazvať knihou, v ktorej má azda najdôležitejšiu funkciu práve vedomie súvislostí. Aj vďaka tomu dosahuje výpoveď autora potrebnú komplexnosť, a tým i kvalitu.

Lenka Suchá

Centrum excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu

PU si ako najvýznamnejšia vzdelávaco-výskumná inštitúcia v najväčšom kraji Slovenskej republiky uvedomuje svoju jedinečnú úlohu a zodpovednosť v súlade s národnými a medzinárodnými strategickými dokumentmi. Globálnym strategickým cieľom PU je formovanie univerzity ako vedeckej a vzdelávacej ustanovizne vysokej medzinárodnej úrovne s prioritnou orientáciou na oblasť pedagogických, humanitných, spoločenských a prírodných vied. Za jednu zo svojich dlhodobých priorít považuje PU zakladanie centier excelentnosti. Tieto chápe nielen ako inštitúty výskumu špičkovej kvality, ale súčasne aj ako nástroje na zvyšovanie kvality vzdelávacieho procesu prostredníctvom aktívneho zapájania sa študentov do činnosti centier.

Jedným zo spôsobov naplnenia priorít v oblasti výskumu je podpora výskumného a vzdelávacieho potenciálu PU prostredníctvom štrukturálnych fondov Európskej únie. Preto sa PU koncom roka 2009 uchádzala o nenávratný finančný príspevok z operačného programu Výskum a vývoj, v rámci opatrenia 2.1 Podpora sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja ako pilierov rozvoja regiónu a podpora nadregionálnej spolupráce. Tím ľudí vedený prorektorom PU pre vedu, doktorandské štúdium a akreditáciu prof. PhDr. P. Kónyom, PhD., pripravil do tejto výzvy projekt Centra excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu.

Na prelome mesiacov jún a júl 2010, po úspešnom schválení žiadosti, došlo k podpísaniu zmluvy medzi Prešovskou univerzitou v Prešove a poskytovateľom nenávratného finančného príspevku, Agentúrou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pre štrukturálne fondy EÚ. Zmluva nadobudla platnosť 15. 7. 2010, pri-

čom aktivity samotného projektu sa začali od 1. 8. 2010.

Nové centrum excelentnosti je financované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja EÚ a spolufinancované PU. Celková výška rozpočtu projektu predstavuje 4 182 843,19 eur. Dĺžka trvania projektu je naplánovaná na 36 mesiacov, teda od augusta 2010 do júla 2013.

Strategickým cieľom projektu je modernizácia a zefektívnenie systému podpory výskumu a skvalitnenie infraštruktúry PU vybudovaním centra sociohistorického a kultúrohistorického výskumu. Zriadenie tohto centra sa premietne do zvyšovania kvality výskumných pracovísk a podpory excelentného výskumu predovšetkým prostredníctvom vytvorenia optimálnych podmienok na realizáciu výskumných aktivít a zároveň sústredením vysoko erudovaných pracovníkov do výskumných tímov predmetnej oblasti, komplexne pokrývajúcich oblasť historických vied, vo väzbách na širší kontext vedného odboru a príbuzných odborov.

Centrum prispeje k zvýšeniu konkurencieschopnosti nielen univerzity, ale aj Prešovského VÚC rozvinutím možnosti historického bádania a štúdia, ochrany pamiatok, teológie a religionistiky s dôrazom na cirkevné dejiny, cestovného ruchu a kultúry najmä v oblasti historických pamiatok na území VÚC so zabudovaním špičkovej technológie, inovatívnych postupov v oblasti bádania a databáz a v konečnom dôsledku i k tvorbe nových pracovných miest a zlepšeniu podmienok vedeckovýskumného i vzdelávacieho procesu.

Základnými cieľmi projektu sú vybudovanie priestorov centra, ich vybavenie špičkovou prístrojovou technikou a definovanie priorít výskumného zamerania centra i smerov jeho ďalšieho pôsobenia či di-

seminácie výsledkov výskumu.

Naplnenie základných i špecifických cieľov projektu je naplánované cez viacero konkrétnych aktivít, ktoré vychádzajú a reagujú na aktuálnu východiskovú situáciu a smerujú k odstráneniu jej slabých stránok. Naplnenie cieľa zabezpečí premyslená a jasná vnútorná organizačná štruktúra centra a mimoriadne kvalitná a perspektívna personálna štruktúra, do ktorej sú zapojení skúsení produktívni bádatelia z viacerých súčastí PU, ako aj interní doktorandi.

Nové centrum je plánované ako pracovisko so špičkovým technickým vybavením. V rámci aktivít smerujúcich k dosiahnutiu medzinárodnej úrovne technickej infraštruktúry je potrebné osobitne zdôrazniť zámer vybudovať multimediálny archív a modernú študovňu. Jednou z priorít projektu je aj efektívna a dlhodobou udržateľná diseminácia výsledkov výskumu, ktorá svoje vyjadrenie nachádza v rozvoji publikačných aktivít s dôrazom na vydávanie dvoch vedeckých periodík.

Hlavným reprezentantom aktivít plánovaných v rámci projektu je Inštitút histórie FF PU. Ako inštitút, tak aj fakulta sú stabilizovanými pracoviskami s viac ako 50-ročnou tradíciou a s výsledkami uznávanými na nadnárodnej úrovni, čo potvrdili aj výsledky komplexnej akreditácie. Inštitút histórie je najväčším univerzitným historickým pracoviskom na Slovensku.

Garantom vedecko-výskumnej časti projektu a riaditeľom Centra excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu je prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., prorektor pre vedu, doktorandské štúdium a akreditáciu.

Základné informácie o projekte sa nachádzajú aj na internetovej stránke PU v sekcii „Rozvoj“.

Mgr. Zuzana Tischlerová
manažér publicity

Agentúra

**Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ**

Púšť je príležitosť na odomknutie dverí...

Študovať pravoslávnu teológiu si nešiel hneď po skončení strednej školy. Čo tomu rozhodnutiu predchádzalo? Mal čas, ktorý medzi tým uplynul, vplyv na to, ako si svoje štúdium vnímal?

Ten čas „medzi“ mal hlboký význam. Keď som končil strednú školu, na výšku by ma nedostali ani tankom. Po maturite som na záhrade rituálne spálil školské zošity a tešil som sa, že už nikdy nebudem musieť nič študovať. Narukoval som na rok do Malaciek, potom som pracoval v pekárni, neskôr ako podlahár na stavbách. A potom to prišlo. Od strednej školy som stále viac čítal duchovné a mystické knihy a pri tom lepení gummy a inhalovaní toluénu som dospel k názoru, že pôjdem študovať teológiu. Ale nebol som sfetovaný. (Smiech). Dospel som k tomu v čase, keď prijímačky na vysoké školy už boli rozdane, tak som mal rok čas. Šiel som s kamarátom pracovať do Negevskej púšte v Izraeli. Bola to pekná meditatívno-pustovnická príprava na štúdium teológie.

Tomáš Halík píše, že púšť je v pamäti Biblie privilegovaným miestom Božej pedagogiky. Čo naučila púšť vás?

Púšť je skutočne fenomén. Kto ju nezažije na vlastnej koži, ale nie deň, dva, musia to byť mesiace, nepocíti dary, ktoré dáva. Je to mesačná krajina ticha a posvätné bázne. Niet na svete miesta, kde by človek lepšie spoznal sám seba. Zoberte si, pokiaľ sa pustovník uchýli do samoty lesa a prírody, ešte vždy tam má predmety, ktoré ho vzrušujú, ktoré mu prinášajú zmyslové vnemy. Zelená tráva, lúka plná pestrých kvetov, spev vtákov, stromy, vône, šum vetra a horských potokov. Ale v púšti nie je nič. Len človek sám

a Boh, inak prázdno, čistý priestor v noci prikrytý hviezdou oblohou. To je príležitosť na odomknutie dverí, odhrnutie pavučín a zostup do seba. Druhá vec, ktorú nenájdete nikde na svete, len v púšti, je všadeprítomné ticho. Ticho púšte je iné ako ticho sveta. V meste, aj keď sa zamknete do izby, do samoty a dáte si na hlavu tri vankúše, nezažijete to ticho, ktoré panuje v púšti. Nečudujem sa prvým kresťanským askétom, že sa uchýľovali do púšte. Aj Kristus trávil čas v púšti a každý veľký prorok miloval púšť. Mohol som sa trochu dotýkať tohto posvätného daru, ktorý oni vnímali naplno. V meditáciách a modlitbách som zažil to, že púšť je plná života. Ale nie hmotného, ten tam takmer nie je. Púšť duchovne preteká životom, každé zrnko piesku svieti. Ráno vstávať a večer usínať a zhovárať sa s púšťou, to je taká malá pozemská nirvána.

Čo ti dalo štúdium na Pravoslávnej fakulte v Prešove?

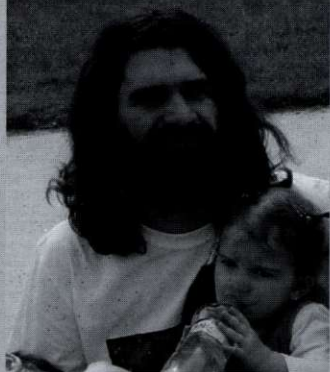
Narodil som sa do katolíckej rodiny, a tak som predpokladal, že pôjdem študovať teológiu katolícku. V tom čase to však nešlo laicky a kňazom som byť nechcel. Bol som sa informovať aj na Gréckokatolíckej fakulte tu v Prešove, kde laickú možnosť ponúkali. Ale keď si ma pani na študijnom oddelení prezrela – mal som maskáčové nohavice, vlasy do pol chrbta, dlhočiznú bradu, ruksak, šiel som z lesa –, tak ma veľmi rýchlo vypoklonkovala pred dvere a zabuchla ich. Skúsil som to teda o dom ďalej, na Pravoslávnej fakulte. Dodnes si veľmi vážim, že ma vzali bez akýchkoľvek predsudkov. Ortodoxia je krásna, východná spiritualita je hlboká – púštni otcovia, mystika a apofatická, negatívna cesta k Bohu. Päť rokov som

prežil v pravoslávnom prostredí, čo bolo veľmi obohacujúce. Spoznať a zakúsiť niečiu vieru zvnútra, žiť s tými ľuďmi, modliť sa s nimi, navštevovať chrám, byť denno-denne prítomný pri ich problémoch a prežívaní, to je čosi úplne iné ako prečítať si o tom článok. Zažil som samozrejme aj ortodoxný fundamentalizmus, zarytý odpor voči ekumenizmu a privilegium pravdy zo strany niektorých učiteľov a spolužiakov. Ale to k tomu patrilo, boli to krásne roky a som za ne vďačný.

Ako si popri štúdiu naplnil čas, ktorý si strávil v Prešove? Vytvoril si si k tomuto mestu vzťah?

Prešov mám rád. Päť rokov nás spútal natrvalo. Torysa, kalvária, antikvariát, Františkánske námestie, Čierny orol... Aj keď som tam nebol už desať rokov, moja zamilovanosť v srdci stále trvá. Čas popri štúdiu som sa snažil naplňovať tvorivo. Najviac som ho trávil po knižniciach. Prečítal som mnoho filozofických a teologických kníh a napísal som všetky svoje diela, ktoré teraz postupne vydávam. Zatiaľ vyšli tri a dohromady ich je dvanásť ako apoštolov. (Smiech.) Sú tam novely, jeden román, rozprávky, zbierky básní, podobenstiev a bájok. Keďže divoký študentský život, bary a diskotéky mi v tom čase už nič nehovorili, veľa času som trávil osamote. Nebol som pravoslávny, takže som nemal povinný seminár a býval som v epicentre internátneho života. Kým sa študenti po nociach kdesi zabávali, na internáte bolo pusto a ticho. Ideálne prostredie na tvorenie.

Neopomenuteľné roky tvojho života i stretnutie s tvojou manželkou sú zviazané s táborom Katarínka, na ktorom mladí každé

Na myšlienku študovať teológiu prišiel pri lepení gumy. Napriek katolíckemu rodinnému zakotveniu skončil štúdium na PBF PU. Napriek štúdiu na PBF PU sa stal kňazom Cirkvi československej husitskej. Je predsedom Českej kresťanskej akadémie a za základný ekumenický jazyk považuje lásku.
Juraj Jordán Dovala.

leto rekonštruujú kláštor svätej Kataríny Alexandrijskej neďaleko Dechtíc, ale i hľadajú a „rekonštruujú“ svoje vlastné vnútro. V čom je podľa teba príťažlivosť toho miesta a diania v ňom?

Na tomto mieste sa podľa starých správ kedysi zjavovala sv. Katarína Alexandrijská. V 17. storočí tam postavili františkánsky kláštor, ktorý však neskôr zanikol. Až v polovici 90-tych rokov minulého storočia sa rozhodla partička mladých vysokoškolákov, že ruinu kláštora zakonzervujú, aby zabránili jej ďalšiemu chátraniu. Tak vznikol tábor Katarínka, ktorý má originálny kolorit stredovekého života. Účastníci chodia štrnásť dní vo vrecovine, murujú, prevádzajú archeologické práce a potom sa zabávajú a celý čas sa snažia žiť podľa reguly sv. Františka z Assisi. Je to úžasný priestor na tvorenie, zábavu aj rozvoj spirituality. Každému odporúčam.

Aká cesta vedie od štúdia pravoslávnej teológie k pôsobeniu kňaza v husitskej cirkvi?

No... Po skončení fakulty to bolo ťažké. Katolík, ktorý vyštudoval pravoslávnu teológiu? To je smrtonosná kombinácia. Z katolíckej strany sa so mnou nikto ani nebalil, hneď prišla zamietavá odpoveď. V pravoslávnom prostredí by som ako katolík tiež nenašiel katechetické uplatnenie. Vrátil som sa znovu na stavby lepiť gumu, potom som griloval kurčatá v jednom bare a prosil som nebesia, nech sa

mi odkryje cesta, ktorou mám ísť. Po roku a pol vnútorných zápasov som ju uvidel v Cirkvi československej husitskej. Úprimne povedané, bál som sa vstúpiť do kňazského stavu kdekoľvek. Naďovšetko milujem slobodu a moje duchovno je tiež slobodné, preto som mal strach, že ak sa stanem kňazom, zviažem svoje svedomie s dogmami danej cirkvi natoľko, že už nebudem môcť úprimne povedať, čo si myslím. Husitská cirkev, ktorú som si zvolil, sa ale ukázala ako veľmi tolerantná a otvorené spoločenstvo, takže dodnes som svoje rozhodnutie ani raz neoľutoval.

Si kazateľom, v tvojej náplni je inšpirovať, viesť ľudí v ich duchovnom napredovaní. Ak by si bol dnes vysokoškolským učiteľom, čo by si považoval za potrebné povedať svojim študentom v okamihu, keď začínajú svoju študentskú púť?

Možno by sa patrilo povedať niečo iné, ale pre mňa je dôležité, aby sa učili žiť v súlade s prírodou. Skromne a súcítne. Najšťastnejší sú ľudia, ktorí si v živote vystačia s málom. Voltaire kedysi slovné karikoval Rousseaua, že učí, aby sa ľudia vrátili na stromy ako divosi. Nemusíme liezť spať na stromy, ale poďme aspoň pod stromy. My sme sa vzdialili stromom aj súcitu s kolobehom života. Učme sa opäť sadnúť si pod strom a nikam sa neponáhľať. Premýšľať a rozjímať o vesmíre, o krátkom záblesku menom život a o tom, či má vôbec význam hnať sa za zrnkami hmoty rôznych tvarov a farieb. Učme sa spoznávať, čo je dočasné a čo večné. Ak by som bol učiteľ, prial by som si, aby moji študenti začínali svoju púť podobnými úvahami.

V istom zmysle sme si všetci navzájom učiteľmi. Ak by si mal pomenovať znaky ideálneho miesta vzdelávania, aké kvality by si doň vložil?

Táto otázka mi pripomenula spor iného veľikána, Williama Blakea, s akademickou obcou v Londýne. Výtvarní majstri a akademici Blakeovi vyčítali, že by nemal ma-

ľovať, keďže nemá na to patričné školy a vzdelanie. A on im poslal list, v ktorom ich šľavnato oslovil: Vy idioti, keby sa dalo umeniu naučiť v školách, mali by sme tisíce Rafaelov a Michelangelov! Lenže to nemáme. Blake mal pravdu. Dnes poznáme jeho, nie akademikov, jeho kritikov. Človek môže v škole získať mnoho, ale podstata je vždy v ňom samom a v tom, čo si jeho duša v batôžku do života priniesla zhora. Preto nech sa najväčší priestor vyhradzuje pre originalitu študentov, ich vlastnú imagináciu a fantáziu. Ak to nedokáže škola prebudiť, alebo to dokonca uhasí, je nanič.

Je duchovno vzdialené od dnešného sveta a dnešný svet od duchovna? Alebo ho len nevieme vnímať? Kde všade nachádzaš ty duchovný rozmer bytia?

Spiritualita a svet prežívajú ambivalentný vzťah. Na jednej strane sa svet absolútne sekularizoval. Kto si porovná sociálnu a religióznu mentalitu pred sto rokmi a dnes, uvidí dva rozličné svety. Tradičné cirkvi, ktoré takmer dvetisíc rokov mocensky a duchovne ovládali európsku spoločnosť, sa stali folklórom. Dnes je určite najpočetnejšia „nenáboženská konfesia“ konzumu a blahobytu. Pre ňu sú ľudia ochotní urobiť čokoľvek, ako v minulosti pre bohov. Na druhej strane si mnohí už uvedomili limity tejto cesty a vydávajú sa iným smerom. Kupujú si domy na lazoch, na dedinách, skúšajú žiť ako naši starí otcovia, kosia trávu, chovajú ovce, kozy, vyrábajú syry. Hľadajú múdrosť v prírode a v jednoduchom živote, ktoré je ohľaduplné aj k matke Zemi. Snažia sa pátrať po hlbšom zmysle života a uznávajú, že je nad nami vyšší zákon než ten, ktorý si vytvoril človek. To ma naplňa optimizmom. Osobne si bez duchovna svoj život neviem predstaviť. Duchovná cesta ma zaujíma od mala. Najskôr to bola Biblia a potom k nej pribudli aj tradície východu, jóga, budhizmus, zen, taoizmus či islamská mystika... Stále som zostal kresťanom, ale neviem byť kresťanom s uzavretým srdcom. Za hmotou spočíva Duch. To je pre mňa reálna

Človek môže v škole získať mnoho, ale podstata je vždy v ňom samom.

axióma a denne ma prekvapuje novými podnetmi. Všetko, čo sa deje v hmote, má príčinu v duchovne. Ak chceme nájsť dôvody pre javy, ktoré sa okolo nás dejú, obracajme sa do svojho vnútra a pýtajme sa. Sokrates bol v častom spojení so svojím vnútorným hlasom, preto žil múdro.

Máte blízko k hudbe i výtvarnému umeniu. No ako názov svojho posledného textu ste si zvolili výraz Ticho. Akú vnútornú skúsenosť – na rozdiel od hudby, mal by alebo slova – poskytuje ticho?

Vnútorné ticho človek docielí tak, že zastaví hnutia svojich myšlienok, citu a vôle a zotrúva v posvätnom mlčaní. Vchádza doňho bázeň a veľké očakávanie. Podobá sa Kristovmu hrobu. Navonok sa akoby nič nedeje, hrob mlčí, ale vnútri sa deje to najdôležitejšie, pripravuje sa vzkriesenie. Aj samotné umenie môže viesť k tichu. Dokonca umenie považujem za legitímnu cestu k Bohu, pretože skutočné umenie tvorí most k transcendentnu. Ako hovoril Platón a po ňom aj Solovjov, Dobro a Krása tvoria jednotu. Cez obrazy a hudbu už mnoho ľudí dospelo k posvätnnej bráne svetla. Viete, keď pravoslávny mních píše ikonu, tak sa pri tom modlí. Keď Chalíl Džibrán maľoval alebo skladal verše, zotrúval v dlhom tichu a modlitbách. Preto sa v najvyššom štádiu umenia umelec stáva vlastne kňazom. Preniká k slúženiu posvätnnej liturgie, oddáva sa kontemplácii, naplno sa otvára mlčaniu, tichu, ktoré ho spája s Ideami, Múzami, pravzormi Kráasy. Teológ Pavel Evdokimov povedal zaujímavú myšlienku: „Umelec nájde svoje kňazstvo iba tak, že vykoná teofanickú sviatosť, keď bude kresliť, tešať a spievať meno Božie. V ňom si Boh učiní svoj príbytok.“ Keď som kedysi písal knihu Biely vták (pozn. zatiaľ nevyšla), nalaďoval som sa v meditácii na najvyššieho ducha vtákov, aby mi dal schopnosť preniknúť do duše vtákov, vnímať svet ich očami a cítiť to, čo oni. Videl

som obraz akéhosi dravca, ktorý plachtí vysoko v povetří, zem pod ním sa strácala. Takmer nehýbal krídlami, mal ich len rozpäté a plával samočinne oblohou. V jednote s tokmi pozemských riek, s prílivmi a odlivmi oceánov, v harmónii s obehom planét. Bol to ešte obraz alebo už krajina meditácie a ticha?

Zvonku sa zdá, že kresťanstvo v Čechách v súčasnosti funguje, povedané s nemeckým sociológom K. Gabrielom, viac ako alternatívne kresťanstvo typu Basiskirsche, cirkvi základných skupín, t. j. ako malá komunita ľudí, ktorých cieľom nie je „kresťanská civilizácia“, ale vierohodná, presvedčivá kresťanská identita uprostred sveta, na druhej strane situácia na Slovensku viac pripomína „fundamentalistický obrat späť“, budovanie uzavretého prostredia spätého s demonizáciou okolitého sveta. Vy disponujete skúsenosťou takpovediac z oboch brehov. Ako to na základe vašej skúsenosti vnímate?

V podstate to sedí. V Česku je situácia kdesi inde. Kostoly nie sú preplnené, veriaci si pestujú občas aj kritické myslenie, takže kňazi nie sú tak prehnane sebavedomí. Tým, že sú kresťanské cirkvi spoločenskou minoritou, sú nútené spolupracovať, nadväzovať ekumenické kontakty a rešpektovať sa navzájom. Keď ide o prežitie, mentalita ľudí sa vie rýchlo meniť. Na Slovensku zatiaľ panuje sladký spánok. Všetko je, ako bolo, monopol má jedna cirkev, tak nie je dôvod nič meniť. Ale aj tu je mnoho otvorených ľudí, ktorí chcú niečo robiť. Navyše, na čele už nestojí arcibiskup Ján Sokol, tak verím, že sa bude situácia meniť k lepšiemu. Na túto tému som zažil mnoho nechápavých otázok českých katolíkov. Nerozumeli tomu, ako môže na Slovensku riadiť cirkev človek, ktorý velebí Tisa a slovenský štát. Česko navyše vôbec nie je tak ateistické, ako sa o ňom súdi. Mnoho ľudí si hľadá svoju cestu v určitom type alternatívnej

duchovnosti. Nie sú nikde organizovaní, ale sú veriaci. A tradiční kresťania sú autentickjší, reálnejší, oproti Slovensku, kde prežíva hlavne papierová príslušnosť.

Ak by sa malo vytvoriť „ekumenické esperanto“, univerzálny jazyk, prostredníctvom ktorého by sa mali stúpenci jednotlivých náboženských tradícií dorozumievať o obsahu svojej viery, čo by podľa vás malo byť základom jeho lexiky?

Láska. Skutočná, úprimná a srdečná láska. Všetkých ľudí stvoril Boh a on všetkých miluje ako svoje deti. Ak chceme byť podobní Bohu, musíme sa naučiť milovať ako On. A potom sa aj dorozumieme.

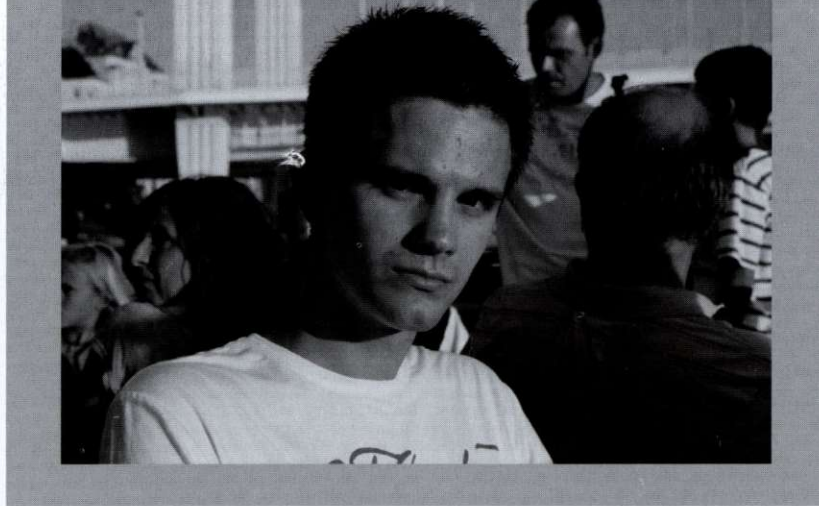
Slovo cnosť dnes nebýva v centre našej slovnej zásoby. Ako by si jeho význam priblížil tak, aby sa odkryla jeho hodnota a dôležitosť pre ľudský život?

Myslím, že pojem cnosti je značne zdevalvovaný. Žiť cnostne, múdro, v súlade s Božími zákonmi a s prírodou je najhlbšie umenie života. Znie to jednoducho, ale naplniť to siaha až k brehom ľudskej svätosti. Človek bez cnosti je ako kvet bez vône a farieb. Až cnosť z nás v pravom slova zmysle robí človeka. Ak zabúdame na cnosť, život sa vyprázdňuje, vyprcháva z neho vnútorná esencia. Cnosť je dnes na prvý pohľad výrazne utlačaná, vytesnená, zdanlivo dominuje materializmus. Ale stačí často nepredvídaný okamih, choroba v rodine, povodeň, smrť blízkej osoby a človek vidí, aký je zraniteľný. A tam, na kolenách v prachu, si začne človek uvedomovať, že sú aj iné dimenzie života, že existuje cnosť. Priateľstvo, milosrdenstvo, vernosť, úprimnosť, statočnosť a láska. Toto nespláchnie voda ani nezmätie ekonomická kríza. Cnosti sú večné, pretože sú to tóny Božieho hlasu v našich dušiach.

Zhovárala sa Soňa Pariláková a Martina Ivanová.

Tomáš Makatúra

- budúci manažér a víťaz

Zažil stretnutia s tromi ministrami a podľa neho bol každý z nich skvelý. Páčia sa mu ekonomické témy, profesionálne správanie vojakov a rád premýšľa nad súvislosťami z histórie a bežného života. Napriek tomu, že je dyslektik, vyniká schopnosťou presvedčiť ľudí okolo, že učíť sa dá a oplatí.

Tomáš Makatúra je druhákom na magisterskom štúdiu Fakulty manažmentu PU v Prešove. Od roku 2006 permanentne vyhráva jednu esejistickú súťaž za druhou. V máji 2010 získal pre svoju alma mater ďalšie vzácne ocenenie. Jeho esej s názvom *M. R. Štefánik – vojak a diplomat* vybrala odborná porota v kategórii vysoké školy na súťaži vyhlásenej Ministerstvom obrany SR ako jednu z troch najlepších literárnych prác.

Tomáš, kedy sa vo vás zrodila túžba písať eseje?

Nešlo o esej, ale skôr o zvedavosť, ako by som dokázal sformulovať myšlienky a pocity. Mojm prvým „umeleckým dielom“ bola slohová úloha o našom kocúrovi Vincovi. Urobil som mu internetovú stránku a postupne dopĺňal príbehy.

Dyslexia sa v literatúre vysvetľuje ako porucha schopnosti čítať, ako si teda kontrolujete svoje texty?

Veľkou pomocou dyslektika je dobré ovládanie výpočtovej techniky, kancelárskych programov a iných drobných elektronických „hračiek“. Deťom s poruchami učenia môžu rodičia aj školy pomôcť tým, že im umožnia preniknúť do elektronického sveta. Tam takýto hendikep korigujú pomoc-

né programy a málo na ňom záleží. Naopak – dyslexia môže byť výhodou, keďže človek rýchlejšie „prepája“ získané dáta.

Čo vás motivuje pri tvorbe?

Mňa motivuje téma. Ak ma zaujme, naštudujem si všetky dostupné informácie a snažím sa ich pretisnúť cez sito osobných postojov. Väčšinou hľadám súvislosti a poučenia, ako by sa dala historická udalosť alebo zážitok využiť na poučenie do budúcnosti. Baví ma súťažiť a mám radosť z ocenení.

Na ktorej súťaži sa v najbližšej dobe plánujete zúčastniť?

Zapojil som sa do virtuálnej ekonomickej súťaže Univerzita pre moderné Slovensko. Ten projekt sa mi naozaj veľmi páči a pokladám ho za skvelý.

Čochvíľa ukončíte štúdium na Fakulte manažmentu a vstúpite do praxe – je podľa vás povolanie manažéra zlučiteľné s krehkou dušou literáta?

Som presvedčený, že príde aj doba „empatických“ manažérov. Byť odmeraným dravcom v obleku s nadrilovanými vedomosťami je podľa mňa tá ľahšia životná cesta. Pre moju generáciu, ktorú som na svojom blogu (<http://makatura.blog.sme.sk>) nazval „generáciou záložákov“, je to zložitá obdoba. Čakáme na svoju príležitosť v krajine, ktorá má málo zdrojov. Som si ale istý, že najlepším riešením je veriť vo vlastné sily – tá najsilnejšia pomocná ruka je na konci vlastného ramena. Ak sme verili v škôlke, že môžeme byť všetkým, čím byť chceme, nemali by sme od svojich snov odskakovať ani ako absolventi univerzity.

1. miesto v súťaži

- Literárna súťaž Ministerstva obrany SR 2006
- Literárna súťaž Ministerstva obrany SR 2007
- Publicistická súťaž „Týždeň vedy a techniky“ Ministerstvo školstva 2007
- Publicistická súťaž „Týždeň vedy a techniky“ Ministerstvo školstva 2008
- Publicistická súťaž „Týždeň vedy a techniky“, Ministerstvo školstva 2009
- Esejistická súťaž euro poslanca Hudackého

2. miesto

- Literárna súťaž Ministerstva obrany SR 2008
- Literárna súťaž Ministerstva obrany SR 2010
- Literárna súťaž Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika 2009

3. miesto

- Vízia 2025, Nadácia Penta
- Čo spája Bulharov a Slovákov?, Bulharská ambasáda

Čo teda zaželať pedagógom a študentom na Fakulte manažmentu a Prešovskej univerzite na začiatku akademického roka 2010/2011?

Prajem im chuť pobiť sa so všetkým, čo im stojí v ceste za ich cieľom. K tomu veľa humoru, nadhľadu a dobrej vôle. Slovensko je také malé, že sme tu všetci rodina, tak prečo sa k sebe takto nesprávať?

PhDr. PaedDr. Martina Ferencová, PhD.

M. R. Štefánik - vojak a diplomat (víťazná esej)

Mnohé krajiny majú svoje vojenské a politické osobnosti, ktoré sa stávajú slávnymi, lebo vyrastajú z veľkých más, zo stáročnej histórie, z obrovskej kolektívnej pamäti. Takíto ľudia potom tvoria svetové dejiny, kolíkujú hranice a dávajú oprávnenosť požiadavkám národov, ktoré zastupujú. Línie osobného charakteru však predurčujú, aká bude cesta, ktorú pre svoj čas a ľudí vybrali. Len tí naozaj veľkí hľadajú ideály a humánne riešenia. Nie je to len sila, ktorou formujú budúcnosť. Dokážu byť oporou v ťažkých časoch, keď majú iní strach. Vedia strhnúť a bez ohľadu na vlastné ťažkosti, straty a strádanie ponúkajú vieru a nádej iným.

Uvažoval som, ako je možné, že Slovensko s takmer najmenším národom v Európe, ktorému bola skoro dve tisícročia upieraná možnosť na sebaurčenie, dokázalo prežiť v kotle dejín a postaviť sa v Európe na roveň mocným krajinám. Mali sme len šťastie? Prečkali sme so zohnutým chrbtom, kým sa ostatní v chaose ruvali medzi sebou? Koho ruka chytila tú historickú šancu pre Slovákov? Bol to príbeh hrdinu?

Moderné dejiny nášho národa stoja na schodoch postavených z odhodlaných chlapcov. Každý z nich podložil vlastnou odvahou oporný stupeň pre rast ďalšieho. Od Štefánika po Pekníka, Jurecha, Goliana, Viesta, Dubčeka a mnohých ďalších. Ich život bol poznačený bojom a politikou. Svoje presvedčenie, odhodlanie a prácu veľa z nich zaplatilo najvyššou cenou. V hlavách a srdciach sa im rodili myšlienky a pocity, cez ktoré nám dovoľujú vnímať svoj vnútorný svet. Stávajú sa tak blízkymi, pochopiteľnými. Vedú na životnú dráhu, o ktorej sa dá hovoriť len s úctou. Sú námetom nielen na úvahy, ale reálnym návodom pre každého, kto chce byť svojej krajine užitočný.

Milan Rastislav Štefánik je v rade výnimočných osobností osobitnou postavou. Zaujme nielen dosiahnutým postavením v politike a v miere angažovania sa, ale aj osobným rastom s hlbokým ľudským rozmerom. Dokázal si v zápase o existenciu zachovať čistý, až idealistický pohľad na svet a prežívať to spo-

bom, ktorý siaha do najkrajších zákutí ľudskej duše. Šťastnou zhodou historických okolností sa zachovali jeho myšlienky a citáty, ktoré vyjadrujú práve súvislosti medzi jeho dejinnými zápasmi ako politika a citlivým vnímaním ako človeka. Ako dobrý priateľ otvára srdce, aby presvedčil o svojej pravde najintímnejšou osobnou spoveďou, akej je človek schopný. Táto veľkorysosť v strate súkromia však dáva aj dnes možnosť vnímať rozmery jeho presvedčenia a práce pre slovenský národ.

„Nemôžeme udalosti tvoriť. Tie sú výsledkom tisícich faktorov, na ktoré nemáme všetky vplyvy. Môžeme im však dať určitý smer, útvár.“ Tento Štefánikov citát je vlastne zhrnutím taktiky vojaka v politike. Vyjadruje prístup k životu a skúsenosti chlapca z materiálne chudobných, ale na vzdelanie bohatých pomerov, ktorý vyrástol do prominentných a vplyvných salónov Paríža. Využil príležitosť a obrátil ju nielen vo svoj prospech. S odhodlaním a všetkými možnosťami, ktoré sa naskytli, hľadal budúcnosť pre národ, z ktorého pochádzal. Motívom bolo precítené vlastenectvo: *„Som Slovak telom i dušou – neznám lásky polovičatej.“* Po vypuknutí prvej svetovej vojny sa dobrovoľne prihlásil na výcvik do francúzskeho vojenského letectva. Jeho technická, ale silne emotívna osobnosť ho priviedla do prvých línii srbského frontu, kde na seba upozornil odvahou a rozhodnosťou. Vo vojenských kruhoch získal mnoho užitočných kontaktov. Život v armáde mu dal pochopenie fungovania politiky vo svete. Videl, ako veľké národy riešia svoje územné nároky a záujmy. Bol konfrontovaný so stratami, ale aj s odvahou svojich krajanov na bojiskách. Vnímali napätie a potrebu národného princípu v Európe. Česi a Slováci v rakúsko-uhorskej armáde nebojovali za svoju vec. Začalo sa v ňom rodiť presvedčenie, ako vydobýť príležitosť pre Slovensko: *„Kto si myslí, že mu slobodu druhí vybojujú, ten jej nie je hodný.“* Vojak má odlišné videnie reality. Mieša sa tam disciplína, povinnosť, taktika. Štefánik mal však

aj rozmer politika a diplomata. Vyčítil správny čas a v Paríži v roku 1916 založil s českými predstaviteľmi zahraničného odboja Národnú radu československú. Získal tak legitímny politický základ na organizovanie prvej československej armády, ktorej sa dostalo medzinárodné uznanie v apríli 1918. Milan Rastislav Štefánik sa stal armádnym generálom. Zanietenie, presvedčenie a angažovanosť vyjadril slovami: *„Nežiadam nič iné, len aby moji ľudia mohli umierať za svoje ideály.“* Nikto nepochyboval, že tým ideálom je samostatný Československý štát, zaštitený silou bojaschopnej stotísícovej armády a akceptovanou politickou reprezentáciou. Dva blízke slovanské národy si vydobyli uznanie a kredit u veľkých národov a krajín, ktoré uznali ich nároky. USA, Taliansko, Francúzsko, Rusko s rešpektom prijímali pohľad vojaka a diplomata Štefánika, ktorý ponúkal riešenie pre Európu, v ktorej sa rozpadávali konfliktné monarchie. Starý systém nahradzovali moderné myšlienky na slobodu, sebaurčenie a demokraciu. Štefánik aj tieto hodnoty chápal osobne, ako individuálne kritérium pre konanie na každej úrovni: *„Demokracia, to znamená myslieť skôr, než jednáš, či tým nepoškodzuješ blízkeho, rodinu, národ, spoločnosť. To znamená opanovať svoje vášne, nie rozprávať, ale problémy riešiť. Demokracia je organizovaná myšlienka, to je idea proti chaosu.“* Napriek úspechu diplomatických snažení bola v tom čase situácia veľmi napätá a neistá. Koncept povojnového usporiadania a zmeny poriadkov sa rodil veľmi ťažko. Rozpory budúcich predsta-

Demokracia, to znamená myslieť skôr, než jednáš...

viteľov Československa a rozdielne chápanie postavenia národov v rámci nového štátu veľmi ťažko dopadali hlavne na Štefánika. Nemal oporu v širšom zázemí politickej inteligencie a hospodárskej elity zo Slovenska. Hlavným kompasom mu zrejme bola jeho povaha a skúsenosti. Vojenská česť, individuálna zodpovednosť, ale aj hlboké prežívanie a potreba byť prospešným ho viedli až na pokraj síl: „*Blúdim vo svete sám a smutný, moje jediné šťastie je, že sa stanem užitočným. Verím vo vyšší ideál, chcem slúžiť.*“ Ťažká dezilúzia zo zákulisných bojov o pozície v novej republike viedla Štefánika k hľadaniu oporných bodov osobnej existencie. Prirodzene hrdá povaha mu nedovoľovala zľaviť z nárokov na seba a svoje ideály. V mnohých jeho myšlienkach je zrejmy akýsi piedestál dobra, ku ktorému sa upínal v každej sfére svojho bytia. Dnes je skôr výnimkou, že aktívny politik hovorí o vlastných kritériách pre život. Akoby bol za tým strach, že tieto hodnoty bude musieť preniesť do svojho konania a tiež ich žiadať od tých, ktorých zastupuje. Prekrýva sa to bezobsažnými slovami, frázami a povrchnými súdmi. Dnes je skoro nepredstaviteľné, aby si politik dovolil povedať to, čo Štefánik: „*Je potrebné ľudí učiť veriť, je po-*

trebné ich milovať napriek všetkým ich chybám, je potrebné učiť ich milovať, ale nevyhnutné je tiež pracovať a učiť pracovať iných.“ Tieto slová sú jeho krédom v podobe „*Veriť, milovať, pracovať.*“ Poslednou diplomatickou misiou generála Štefánika bola situácia československých legionárov v Rusku. Západná časť Európy nerozumela pomerom, ktoré sa vytvorili po revolúcii v tejto krajine. Vzniká výbušná a neudržateľná pasca, ktorú bolo potrebné diplomaticky riešiť a stiahnuť československé vojská z krajiny zmietanej občianskou vojnou. Štefánik pochopil špecifickú atmosféru a dokázal kompromisnou cestou zabezpečiť vojakom návrat do vlasti. Niektorými krokmi však vyvolal nevôľu miestnych aj zahraničných politikov. Sám o tejto etape života povedal: „*Odmietam akéhokoľvek sudcu. Tým môže byť iba Boh, alebo jeho hlas v mojom svedomí.*“ Unavený vojak, diplomat a politik sa po mnohých rokoch služby hodlal usadiť vo svojej krajine. Mal vysoké vojenské postavenie v novovzniknutej vláde. Zrejme vnímal, že je slovenskou anomáliou na československej politickej scéne. So skúsenosťami z vysokej politiky svetového formátu bol silným predstaviteľom slabšieho národa. Emotívnosť, tvrdohlavosť, ale aj rozhladenosť,

kontakty a cieľavedomosť z neho robili hráča, s ktorým treba počítať. Bolo veľkým deficitom, že Slovensko nemalo v tom čase rovnocennú intelektuálnu základňu s Čechmi a Štefánik bol v tomto vnútornom vyvažovaní síl pomerne osamotený. Zhodnotil to priam prorockým výrokom: „*Búrlivý je môj život a bude plný zápasu. So šťastím som sa delil, ak však padnem, chcem padnúť sám.*“ V Ivánke pri Dunaji sa 4. mája 1919 zrútilo lietadlo, na ktorého palube bol generál Milan Rastislav Štefánik. Táto havária ovplyvnila dejiny slovenského národa. Prešlo mnoho rokov, kým „stupeň schodiska“ tejto osobnosti v dejinách Slovenska podoprel rovnako múdry, odvážny a obetavý človek. Štefánik podal ruku svojmu národu v pravý čas a dal do jeho služieb všetko, čo mal. Urobil to so skromnosťou a veľkorysnosťou, ktorú je možné len obdivovať: „*Národu sa nedáva, len žobrákovi, národu treba obetovať.*“ Mať vlastný štát je zásluha histórie, sily a obratnosti národa. Vytvoriť krajinu, ktorá je rešpektovaná a akceptovaná, je výsadou zrelých. Sme starý národ mladej krajiny a nemali sme len šťastie na dobové možnosti. Šťastím bola usilovná, tvrdá a poctivá práca konkrétnych ľudí. Jedným z nich bol Milan Rastislav Štefánik – vojak, diplomat, ale zároveň idealista, ktorý dokázal plniť sny.

Tomáš Makatúra
Fakulta manažmentu PU

Foto: J. Verešpej

III. študentská konferencia

Sociálna práca, cesta pre lepší zajtrajšok

Dňa 28. apríla 2010 sa formou workshopu na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnil 3. ročník študentskej konferencie pod názvom Sociálna práca, cesta pre lepší zajtrajšok. Konferenciu o 12.00 hodine slávnostne otvoril ThDr. Ján Husár, PhD., prodekan pre vedu, doktorandské štúdium a zahraničné vzťahy.

Študenti a pozvaní hostia mali možnosť vystúpiť so svojou prezentáciou na témy z rôznych oblastí sociálnej práce, ktoré ich zaujímajú alebo ktorým sa osobne venujú. Ako koordinátorka tejto konferencie by som vám rada priblížila jej stručný obsah.

V prvej časti bol priestor venovaný pozvaným hosťom – ZZŽ MyMamy v zastúpení Mgr. Apolónie Sejkovej a Domovu sociálnych služieb Ličartovce v zastúpení sociálnych pracovníčok Bc. Ľudmily Cvikovej a Mgr. Ivany Uramovej. ZZŽ MyMamy predstavili svoju činnosť v rámci materského centra, ktoré pôsobí ako jedinečný preventívny nástroj pred sociálno-patologickými javmi, a krízového centra, ktoré slúži ako nástroj prevencie sociálno-patologických javov a podpory a pomoci rodinám trpiacim rodovo podmieneným násilím. Vďaka ich skúsenostiam sme mali možnosť dozvedieť sa viac o tom, ako vzni-

kali služby pre ženy – obete domáceho násillia na Slovensku. Sociálne pracovníčky DSS v Ličartovciach nám predstavili históriu, ale aj súčasnosť fungovania zariadenia a sociálne služby, ktoré poskytujú svojim klientom.

Po týchto zaujímavých výstupoch prišiel rad na prezentácie študentov. Ako prvá som mala možnosť nadviazať na dobrovoľnícke aktivity spojené s DSS Alia v Bardejove, pričom v prvom rade som sa snažila ponúknuť všeobecný prehľad o dobrovoľníctve ako takom, nevynímajúc jeho hlavnú myšlienku cenného zdroja pomoci. Radoslav Hoblák a Kamil Roško predstavili DSS Cemjata a program, ktorý si spolu s ďalšími dobrovoľníkmi z radov ich spolužiakov pripravili pre klientov tohto zariadenia pod vedením Mgr. Ivany Vojšašekovej. Bc. Janka Malá a Bc. Andrej Andrejovský nám ponúkli pohľad na projekt Krása detskej maľby, ktorý bol venovaný deťom z Krízového strediska v Prešove. Samotná realizácia projektu prebehla 16. júna 2009 za pomoci Komunitnej nadácie mesta Prešov. Hlavným cieľom bolo dosiahnuť zábavnou formou kultúrne vyžitie detí, podporiť možnosť ich realizácie, komunikácie a ich estetického cítenia formou maľovania rozprávkových bytostí na steny chodby pri vstupe do zariadenia. Bc. Martina Kormošová

a Bc. Martina Maskalová nám predstavili pohľad na to, ako nevhodne využitý voľný čas dokáže ohroziť mládež rôznymi sociopatologickými vplyvmi. Zobrazili nám rozporuplné pozitíva a negatíva využitia televízie a internetu či vplyv rovesníckych skupín na samotnú mládež, pričom zdôraznili dôležitosť mimoškolskej výchovnej činnosti. Bc. Marián Cupák nám predstavil prezentáciu na tému Paradox chudoby a bohatstva, pričom sa snažil poukázať na mieru chudoby vo svete, pozitíva a negatíva chudoby, ale aj bohatstva, ktoré ovplyvňujú náš každodenný život. Rómovia na území Slovenska – historická sonda, téma prezentovaná Bc. Anastaziom Momotom, všetkých zaujala svojím podrobným opisom, pričom najväčšia pozornosť bola venovaná 18. storočiu až po súčasnosť s dôrazom na využitie historických poznatkov na zlepšenie životnej úrovne Rómov v dnešnej spoločnosti. Problematiku a samotný proces adopcie nám priblížila Bc. Juliána Kuzanová. Nezastupiteľnou súčasťou osvojenia je obdobie čakania a očakávania, aké bude dieťa, potom príchod dieťaťa do rodiny či program PRIDE – rozvoj rodičovských zručností – a ciele tohto programu, ktoré pomáhajú náhradným rodičom. Spoločenský význam adopcie je veľmi dôležitý a je potrebné ho v spoločnosti vyzdvihovať, pretože je to jedna z najlepších možností, ako môže mať každé dieťa svoju vlastnú rodinu. Čo so sebou prináša globalizácia, nám ozrejmil Bc. Peter Zákutný. Spájanie ľudí, štátov, kultúr, rozširovanie náboženstiev, zmazávanie hraníc, narastanie medzinárodného prepojenia či prenášanie prvkov inej kultúry do vlastnej kultúry alebo vzájomné ovplyvňovanie národov, štátov, kontinentov a civilizácií... To je len jeden z pohľadov na globalizáciu.

Po odprezentovaní príspevkov sa v menšom kruhu konala diskusia. Súčasťou konferencie je vydanie CD, ktoré bude obsahovať prezentácie a príspevky vystupujúcich. Verím, že táto konferencia bola pre všetkých zúčastnených obohacujúcim a jej ďalší ročník bude rovnako úspešný.

Bc. Lenka Skarupová
koordinátorka konferencie
a študentka PBF PU

Karanténa v prešovskom Wave klube!

Prešov: V stredu 31. marca 2010 v podvečerných hodinách obsadili prešovský známy klub Wave bytosti z „inéno sveta“. Z nemenovaných zdrojov sme sa dozvedeli, že koncentrácia po francúzsky hovoriacich zelených mužíkov bola v klube naozaj vysoká.

Podľa neoficiálneho, ale známeho príslovia „Kde končí ľudská logika, začína francúzka.“ môžeme konštatovať, že to bola invázia francúzskych ufónov. Po ich odhaleení nabehla do klubu špeciálna jednotka kukláčov, neidentifikované bytosti zneškodnila ľubozvučnou, rýdzou slovenčinou a vyhlásila karenténu! Výsledok: traja mŕtvi, štyria ťažko zranení!

Zaujalo Vás to a chcete čítať ďalej? Milý Čitateľ, Čitateľka, ako excelentný románový autor Italo Calvino Vás zavádzame. „Novočasový“ bulvárny štýl je už a priori v každom autorovi článkov, ktoré potenciálne svojím obsahom dovoľujú isté excesy, avšak my informácie uvedieme na pravú mieru ako seriózne periodikum:

Slovo ufón sa naozaj v tejto súvislosti skloňovalo, a to v názve večierka – *Francufoni soirée*, preto istú dezinterpretáciu chápeme. Pravdou je aj, že väčšina z hostí ovládala francúzsky jazyk slovom a písmom. To, či sa francúzka logika líši od ľudskej, necháme „sartrovsky“ na voľbu Vášho (s)vedomia.

Večierok sa konal pri príležitosti krstu študentskej publikácie *40aine* (vo francúzštine čítaj: [karanten]). Slovná hračka a motivácia slova karanténa v titulku je teda evidentná. „Šlo o pedagogický projekt pre piatakov v poslednom semestri. Mal byť akousi hmotnou spomienkou na univerzitné časy,“ vysvetlil autor projektu, francúzsky lektor pôsobiaci na Katedre francúzskeho jazyka a literatúry IRKF FF PU, Thomas Laurent.

Študentky francúzštiny počas zimného semestra akademického roka 2009/2010 spolupracovali na tomto projekte v rámci seminárov zameraných na štylistiku. „Najprv sme rozmýšľali nad témou knihy, zvolili sme si len kľúčové slová: tri postavy, karanténa, letisko, ale vôbec sme netušili, ako to bude prebiehať a kam to vy-

ústi. Pracovali sme buď vo dvojiciach, alebo samostatne. Na každý seminár si iná dvojica pripravila pokračovanie a potom sme to na hodinách prediskutovali, pozmenili, opravili chyby a pod. Ilustrácie robili spolužiačky Zuzka Mištová a Mirka Baďidová. Lektor do príbehu nezasahoval, usmerňoval nás a pomáhal s korektúrami,“ ozrejmla nám jedna zo spoluautoriek, Miriama Baranová.

Po vydaní publikácie to boli práve študentky, ktoré prišli s návrhom krstu a večierka. Uskutočnil sa v spomínanej stredu v Prešove. Priestory klubu, vyzdobené kolážami s námetom publikácie, pri takom hojnom počte hostí pôsobili stiesnene. Chceme podotknúť, že autorky neprišli podporiť len študenti a spolužiaci, ale aj pedagógovia z Katedry francúzskeho jazyka, ako aj hostia z Francúzskej aliancie v Košiciach či správne zablúdili okoloidúci Francúzi a „franko(u) fóni“, presnejšie Quebečania.

Akciu rozbehol bez „žiadneho zľutovania“ koncert rovnomennej banskobystrickej frankofónnej kapely *Pas de pitié*, ktorá živou hudbou a hlavne výraznou gestikou speváka so šalom francúzskej trikolóry pobavila publikum. Po úsmevnom vstupe sa mikrofónu chopil francúzsky ataše a riaditeľ Francúzskej aliancie v Košiciach v jednej osobe, monsieur Grégoire Brault. Vedúci projektu Thomas

Laurent tiež „zaparľoval“ a predstavil projekt. Hostia mali k dispozícii konzekutívne tlmočenie do slovenčiny študentkou Majkou Klimešovou, ktorá prešla „spŕškou francúzskych meteoritov“ bravúrne. Kooperácia Francúzskej ambasády, Francúzskej aliancie a Katedry francúzskeho jazyka a literatúry IRKF FF PU vyústila do vydania útlej knižočky, na prvý pohľad pripomínajúcej „brožúrku“. Ale cliché „nesúď knihu podľa obalu“ sa opäť ukazuje ako pravdovravné a presné. Dievčatá krstili svoj už zhmotnený príbeh flitrami, ktoré boli v paralele s ich trblietavými šatami či očami. Nasledovala voľná zábava v sprievode DJa púšťajúceho francúzske piesne v pozadí premietaného filmu *Persepolis*. „Urobilo mi veľkú radosť vidieť toľko známych tvári po náročnej príprave večierka a všetkým, ktorí sa zapojili do projektu od samého začiatku do konca, veľmi pekne ďakujem,“ ukončil podujatie Thomas Laurent.

Invázia z vesmíru skončila v rytme tanca v skorých ranných hodinách. Ukázalo sa, že karanténa nebola zbytočná, práve naopak, dokázala aplikovať tézy akademického sveta o sile jazyka, moci kreácie a literárneho umenia do študentskej praxe. Ufóni odleteli na svoje planéty nie ničiť a zabíjať, ale písať a tvoriť...

Simona Fochlerová
za franko/u/fónnych študentov
FF PU

Foto: I. Gibová

Študenti manažmentu zanechali v Slovinsku dobrý dojem

Tento príspevok je venovaný všetkým študentom, ktorí sa neboja riskovať a majú v sebe riadnu dávku asertivity i empatie, a tiež všetkým pedagógom, ktorí im pomáhajú vykročiť do sveta „na skusy“. Ak ešte váhate, či vycestovať, presvedčíme vás, že sa to oplatí.

O programe CEEPUS sme sa dozvedeli takpovediac z počutia a ďalšie informácie sme získali na internete. Je pravda, že málokto ho pozná, napr. na rozdiel od programu Erasmus. Proces zapísania, prihlásenia do programu nebol zložitý, no bolo ťažšie zistiť konkrétne a jasné informácie o ďalšom postupe. Z dôvodu vzájomného neporozumenia sa môžu ľahko vzniknúť nemilé komplikácie, čo sme ako traja pokusní králici okúsili na vlastnej koži. Preto je pre zmiernenie stresu lepšie začať s vybavovaním skôr. Čas je potrebný najmä na zhromažďovanie všetkých potrebných dokumentov, ich prekladov a neustálych korekcií. Tu mi nedá nespomenúť, že pedagógovia FM PU boli veľmi ochotní poskytnúť nám odporúčania a potvrdenia. Srdečná vďaka patrí prof. Ing. Dr. Róbertovi Štefkovi, doc. Ing. Štefanovi Kiretovi, CSc., PhD., doc. Ing. Petrovi Adamišinovi, PhD., Ing. Ľudmile Bednárovej, PhD., a v neposlednom rade Mgr. Zuzane Novákovéj, koordinátorky pre zahraničné vzťahy, ktorá nám neúnavne pomáhala naozaj so všetkým. Taktiež

ďakujeme všetkým vyučujúcim predmetov letného semestra, ktorí nám bez problémov vyšli v ústrety. Celý proces rozhodovania, vybavovania a čakania nám ubral psychických aj fyzických síl, no v konečnú dôsledku to rozhodne stálo za to.

S pomocou osudu sme si vybrali Slovinsko a Faculty of Management Koper, ktorá je členom University of Primorska. Tak sme sa na začiatku letného semestra 2009/2010 ocitli na krásnom jadranskom pobreží v najväčšom obchodnom prístave Slovinska. Cesta bola dlhá (Košice – Bratislava – Viedeň – Ljubljana – Koper) a namáhavá. Prvé dojmy z krajiny tvorili ich vlaky s nápisom „Slovenske železnice“. Paradox! Jazyk prekvapivo celkom podobný nášmu. Aj ďalšie pocity zo Slovinska boli milé a príjemné. Krajina vsehnutí sa nám páčila, krásne hory a očarujúca príroda, tiež malý kúsok mora a my pri ňom. Hoci počasie vystriedalo všetky možné podoby, využili sme výhodnú polohu prístavu a prezreli si blízke destinácie. Navštívili sme hlavné mesto Ljubljanu, tiež Portorož, Piran, zapísaný v UNESCO, chorvátsku Pulu s rímskym koloseom, Rovinj, taliansky Triest a povestné Benátky. Taktiež sme ako zahraniční študenti absolvovali organizovaný výlet do Slovinského krasu, navštívili sme Škocijansku jaskyňu a ako agroturisti sme ochutnali tradičné a domácky vyrobené pochúťky na farme.

Slovinci sa nám zdali priateľskí a milí. Na prechodoch pre chodcov nám autá zastavovali už z diaľky. V obchodoch sme stretávali milé a usmievavé predavačky. Odrádzal nás iba prehnaný počet rôznych obchodných centier na km². Zaznamenali sme, že tam vládne kultúra nedelí strávených v hypermarkete. No na uliciach bolo bezpečne, pohybovali sme sa po nich bez strachu z krádeže. To potvrdzuje, na akej vysokej úrovni je štát. Celkovo na nás krajina pôsobila uvedomele a zdravo. Čo nás najviac zaujalo, bol úžasne vytvorený marketing pre turizmus. To, čo majú, vedia naozaj spropagovať. V srdci nám zakotvil láskyplný slogan, ktorým sa prezentujú: „I feel SLOVENIA!“

A teraz niečo k CEEPUS-u. Tento štipendijný program sa snaží vytvoriť čo najviac študentských mobilit a disponibilné financie rozdeliť medzi nich. Výsledné štipendium tak nie je vysoké, no študenti majú o to väčšiu šancu sa na programe zúčastniť, čomu sme boli radi. Štipendium vystačilo naozaj akurát, hoci životné náklady sú tam vyššie, plus v prímorí je drahšie ako na ostatnom území Slovinska. Ubytovanie sme mali zabezpečené v staršom stredoškolskom internáte. Izby boli síce útlejšie, ale nažívali sme si tam spokojne. Pre stravovanie študentov majú vymyslený veľmi dobrý systém. Používajú tzv. bony, stravovacie kupóny, kde približne polovicu sumy platí študent a zvyšok štát.

Mesačný prídel určuje príslušný počet pracovných dní. Študent si môže vybrať z rôznorodých reštaurácií. Navyše práve počas nášho pobytu zavádzali vylepšenie, kde boli papierové kupóny nahradzované elektronickým systémom, čo poskytovalo ďalšie skvelé výhody. Aj to mali na starosti študentské organizácie, v ktorých sa univerzitná mládež združovala. Prostredníctvom nich si hľadala prácu, organizovala podujatia, dokonca aj štrajky. Študentská organizácia v Kopri sa dobre starala aj o zahraničných študentov. Okrem rôznych výletov a aktivít nám organizovala aj medzinárodné večery, kde sa jednotlivé krajiny postupne predstavovali. Musíme priznať, že s našou prezentáciou sme mali veľký úspech.

Nelenili sme ani v škole. Priestory univerzity boli pôsobivé. Vyučovacie miestnosti perfektne zariadené a plne vybavené. Radosť študovať! Semináre boli založené na obojstrannom dialógu učiteľa a študenta. Vyučujúci motivovali študenta vyjadriť svoj vlastný názor bez akéhokoľvek strachu či obáv, sršala z nich profesionalita, ale aj sympatie. Pri prednášaní používali mnoho príkladov z reálnej praxe. Nabádali študenta k zosúladieniu teoretických vedomostí s praktickými skúsenosťami, k vytvoreniu

vlastných myšlienok. Hodiny nás veľmi bavili. Pracovali sme v internacionálnych skupinách na rôznych projektoch, krok za krokom. Ak sa obávate štúdia v angličtine, žiadne stresy. Jazyk sa vám rýchlo rozviaže v každodennom kontakte s ostatnými zahraničnými študentmi. Ozaj, tí boli úžasní! V tom je to nezabudnuteľné čaro na celý život. Vzájomné spolužitie či spoluúčinkovanie s inými národnosťami má svoje čaro. Mali sme tam nám veľmi blízkych Poliakov, tiež Čechov, ktorí nám boli naopak viac vzdialení, úplne skvelí boli maďarskí študenti, ktorí popierali akékoľvek predsudky voči našej národnosti, a jeden svojský Bulhar. Priateľskí Škóti a usmievaví Španieli v nás tiež zanechali dobrý dojem. Výmenu absolvovali aj Francúzi, Írky, či dokonca Kanaďanky. Spoločné trávenie času nás naozaj obohatilo. Debaty na každú možnú tému, kolektívne riešenie úloh a zábava. Áno, splnili sme aj účasť na povesných Erasmus párty, na ktorých sa najlepšie precvičujú „communication skills“. Za 9 kreditov. Na štyri mesiace spoločne strávené s takými úžasnými ľuďmi, hoci to znie ako to najväčšie klišé, nikdy nezabudneme.

Teraz môžeme s čistým svedomím vyhlásiť, že naša misia – prezentovať v tom najlepšom svetle seba,

svoj národ, Fakultu manažmentu i Prešovskú univerzitu – splnila svoj účel v každom smere. Potvrdzujeme, že výmenný študijný pobyt je ohromná príležitosť získať nové skúsenosti, zlepšiť vedomosti a zručnosti, vytvoriť si personálne, ba dokonca profesionálne vzťahy, rozšíriť si vlastný obzor odlišným spôsobom výučby či spoznaním novej krajiny a jej domáчих. Je to šanca nadobudnúť výrazné zlepšenie v cudzom jazyku a trochu sa priučiť aj iným rečiam, doceliť schopnosť lepšieho a jasnejšieho vyjadrovania a prekonať prípadnú nesmelosť. Dosiahli sme vnútorné obohatenie spoločenstvom s inými národnosťami a pochopením ich kultúry a načerpali sme nový lepší pohľad na svet a silu ísť ďalej za svojím cieľom.

CEEPUS je výmenný stredoeurópsky program pre univerzitné štúdia, ktorý vstúpil do platnosti 1. decembra 1994. K zakladajúcim členom programu patrí aj Slovensko. Národná kancelária CEEPUS - Slovensko informuje záujemcov o program na webstránke <http://www.saia.sk>.

Slavomíra Straková
Martin Birka
PhDr. PaedDr. Martina
Ferencová, PhD.

Úspech v Poľsku

V dňoch 12. – 15. mája 2010 sa Zbor Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU v Prešove, ktorý pracuje pod umeleckým vedením PaedDr. Anny Derevjaníkovej, PhD., zúčastnil na Medzinárodnom festivale Hajnowskie dni muzyki cerkiewnej v Hajnowke (Poľsko).

Ide o veľmi významný festival pravoslávnej cirkevnej hudby, ktorý organizuje Pravoslávna cirkev v Poľsku a na ktorom sa zúčastňujú zbory sakrálné, akademické i profesionálne. V tomto roku sa na ňom zúčastnili domáce zbory z Poľska, ale aj zbory z Ruska, Bieloruska, Ukrajiny, Bulharska, Čiech, Srbska, Maďarska, Rumunska a samozrejme my sme reprezentovali Slovensko. Súťaž prebieha v nádhernom chráme – Sobore sv. Trojice v Hajnowke – a o výsledkoch súťaže rozhoduje odborná porota, zložená z teológov, muzikológov, významných profesorov z oblasti zborového spevu a zborového dirigovania. Zbory sú

zadelené do kategórií a my sme súťažili v kategórii zborov akademických. Počas tohto festivalu sa zbory predstavili nielen súťažným koncertom, ale aj na niekoľkých koncertoch v blízkom okolí, spievali duchovný i ľudový piesňový repertoár.

Samozrejme, takýto festival, to nie je len spievanie. Navštívili sme mužský monastier v Supraszli, v ktorom je aj umiestnená krypta Vladyky Mirona, ktorý zahynul pri aprílovom leteckom nešťastí pri Smolensku. Podľa slov M. M. Niegierewicza, riaditeľa festivalu,

bolo tohtoročné hudobné stretnutie v Hajnowke akýmsi requiem, venovaným obetiam spomínanej katastrofy, pretože mnohí z nich boli sympatizantmi festivalu. Panychídou pri hrobe sme si taktiež uctili pamiatku otca Tomáša Lewczuka, bývalého študenta PBF PU a člena zboru, ktorý pred rokom tragicky zahynul. Navštívili sme mnoho pravoslávnych chrámov, v každom sme zaspievali, pomodlili sa, obdivovali ich nádhernú architektúru i rozpis chrámov v podobe ikon. Azda najnezabudnuteľnejším bolo spievanie v monumentálnom Chráme Sv. Ducha v Białystoku pre jeho úžasnú akustiku a neskutočnú duchovnú krásu.

No a aby som nezabudla na to najdôležitejšie. Vystúpenie nášho zboru bolo úspešné. Zbor v kategórii zborov akademických získal tretie miesto, pričom prvé miesto získal Zbor študentov hudobných oddelení pedagogickej fakulty vo Voroneži v Rusku a druhé miesto porota neudelila. Dostali sme tu česť vystúpiť na galaprograme, na ktorom sa zúčastnil aj metropolita poľský Sáva a významní štátni predstavitelia, medzi nimi súčasný poľský prezident Bronisław Komorowski.

Mgr. Zuzana Repková

Stabat Mater dolorosa...

Ak univerzita má byť a chce byť duchovnou dielňou, v ktorej sa kuje nielen intelekt, ale aj duch a duša študentstva, kde sa utvára a zušľachtľuje celosť ľudskej bytosti, niet lepšieho úvodného mota pre začiatok akademického roka ako vložiť do jeho erbu umeleckú obec možnosť vnímať 21. septembra 2010 nielen na slávnostnom otvorení, ale i v popoludňajších hodinách, keď v priestoroch Centrálnej študovne Univerzitnej knižnice PU uviedol doc. Mgr. art. K. Medňanský, PhD., prvý koncert duchovnej hudby v rámci 7. Akademických komorných koncertov.

Stabat Mater je básnické dielo stredovekého fran-tiškánskeho poetu Jacoponea da Todi z 13. storočia, ktoré líči utrpenie Kristovej matky stojacej pod krížom, na ktorom umiera jej syn. Takto znie

preklad jeho úvodnej časti: *Stála Matka uplakaná/ pod krížom jak bolest samá,/ v horkých vzlykoch pro Syna // Její srdce Bohu dané,/ truchlící a zbědované/ sedmerý meč protíná.* Hlboko precítený text s dvadsiatimi strofami sa stal inšpiráciou pre hudobné stvárnenie mnohým skladateľom – od komorných až po zborové a symfonické prevedenia. Giovanni Battista Pergolesi je autorom jednak skladby pre soprán, alt a orchester, no zároveň i komornej

podoby pre organ, alt a soprán. A práve dvanásť častí tohto komorného diela odznelo v podaní sopranistky Dany Leščenkovej zo Slovenska a mezzosopranistky Michaely Bergantin z Talianska. Organový part predniesla hlavná korepetitorka opery Štátneho divadla v Košiciach Júlia Grejtáková.

Napriek tomu, že účasť na koncerte pocítila účinok udeleného voľna, tí, ktorí sa rozhodli svoj čas venovať hudbe, boli odmenení. Silou sklad-

by, vrúcnosťou interpretácie, atmosférou hlbavého rozjímania. Možno aj znovupoznaním sily a hĺbky najvznešenejšieho a najživšieho hudobného nástroja – ľudského hlasu.

*Panno panen plná jasu/
nežij sama trpkost času,
přijmi, prosím, lásku mou.//
Maria má, kéž Ty sama/ dáš
mi nést smrt Krista Pána,
přijmout ránu za ranou.*

Soňa Pariláková

Ťapákovci alebo Len aby sme v DADe nezaspali

Aj vzhľadom na fakt, že Božena Slančíková Timrava je oveľa lepšia prozaička ako dramatička, som viac očakávala od dramatizácie „dedinskej“ novely *Ťapákovci*, ako by to bolo v prípade povedzme divadelnej realizácie autorkinej hry *Chudobná rodina*. Keďže je próza *Ťapákovci* založená skôr na sujete než na výraznom príbehu, zaujímalo

Ťapákovci

Dátum. 5. 10. 2010. Miesto. Divadlo Alexandra Duchnoviča. Čas. 19.00. Pohodlne sa usadíte, vypnite svoje mobilné telefóny a nechajte sa vlákať do nie práve najpríjemnejšie vyvetranej izby rodiny Ťapákovcov v rovnomennom premiérovom predstavení novej divadelnej sezóny DADu.

Hercov tohto (len rozmermi) malého divadla poznám od svojho príchodu do mesta Prešov. Nie je -to síce veľmi dlhá doba, ale za tri roky som už čo-to odsledovala, a preto môžem povedať, že mám od nich radšej hry komornejšie, s menším počtom hercov, dokonca mi často stačí len jeden herec/herečka so svojím príbehom. V *Ťapákovcoch* sa predstavilo všetkých 14 stálych hercov a traja hosťujúci. Každý charakter bol však zahraný tak trefne, že divák (no ja určite) nevychádzal z údivu.

Rodina *Ťapákovcov* je v slovenskej literatúre preslávená svojou lenivosťou. Túto ich vlastnosť zvládli herci zahrať tak presvedčivo, že ma to miestami privádzalo k zúfalstvu. Určite nielen u mňa nastali chvíle, keď som mala chuť vyliezť na javisko a prebudiť *Ťapákovcov* k aktívnejšiemu životu. Celému priestoru však vládli dve ženy: Ľudmila Kozmenková-Delinde v úlohe Iľe-kráľovnej a Vladimíra Brehová v úlohe Anče-zmije. Obe prejavili svoj nevšedný herecký talent s prirodzenou ľahkosťou, a tým sa stali hlavnými hviezdami celej inscenácie.

Výtvarným spracovaním (kostýmy a scéna) a klasickým textom na mňa však celá hra pôsobila trochu fádne. Na konci som si spomenula na svoje stredoškolské časy, keď celú školu „nasáčkovali“ do jednej sály v kultúrnom dome a vybrali pre nás niečo zo slovenskej klasiky. Celkovo bol však môj dojem z hry pozitívny a vrelo odporúčam stráviť v DADe dve hodiny – naplnené zúfalstvom z nedvižnosti *Ťapákovcov*, ale tiež hereckou brilantnosťou hercov Divadla Alexandra Duchnoviča.

Simona Starinská

ma, ako sa podarí vzťahy postáv, modelované s ironickou dištanciou, transformovať do divadelného tvaru. Iste, nie je ľahké dve hodiny hrať *Ťapákovcov*, ktorí nič nerobia a čakajú (hoci s oraním) na piatok, vystihnúť napätie medzi *Ťapákovcami* a Iľou-kráľovnou, ba viac, vyjadriť vnútorný konflikt mrzáčky Anče-zmije.

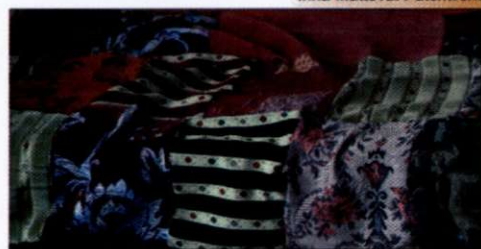
Veľkú príležitosť dostali herci, pretože Timravine prózy sa od iných realistických textov odlišujú aj kontradikciou medzi vonkajším a vnútorným svetom postáv, ktoré hovoria iné, než si myslia: Mimika, gestika, haptika či paralingválna komunikácia je tu obzvlášť dôležitá. Žiaľ, ani taká výborná herečka, ako je V. Brehová, nedokázala tvárou či gestikuláciou evokovať zúfalstvo Anče-zmije (plazenie protagonistky počas celej hry by síce bolo fyzicky náročné, no iste presvedčivejšie ako jej pohyb za pomoci palice), obdobne Iľa-kráľovná v podaní inak presvedčivej Ľ. Kozmenkovej-Delinde bola príliš „sedliacka“. V. Rusiňákovi síce rola Paľa typovo „saddla“, no zahrať nežné scény s Iľou bolo nad jeho sily podobne, ako sa nepodarilo vyjadriť emócie k Anči Janovi Fuzákovi (E. Libezňuk). Jediným oživením hry bolo azda len používanie írečitej slovenčiny, ktorou sa mala naznačiť Iľina vzdelanosť – jej miešanie s rusínčinou vyznelo v predstavení vcelku vtipne. Stereotypu predstavenia nezabránil ani (oproti novele) inovatívny koniec, v ktorom Paľo vstane (kvôli alkoholu) takpovediac z mŕtvych, kým v novele Iľa donúti svojho muža stavať dom, no optimistický záver autorka relativizuje želaním Anče, aby nikdy neprišla na svet.

Okrem pretrvávajúceho pocitu nudy som tak nadobudla dojem, že ľudská tragédia skrytých vášní Timravíných *Ťapákovcov* sa v divadelnom spracovaní O. Šulaja a réžii M. Ol'hu stala viac ľudovou zábavou než náročným umeleckým tvarom, čo dokazovala aj nedotiahnutá práca s rekvizitami (zrkadlá) a popisnou scénou.

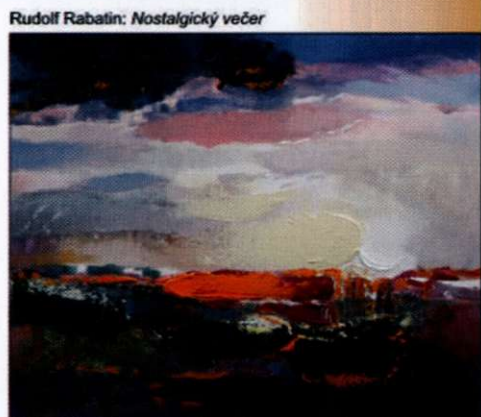
Marta Součková

Ján Matta: Šarišská krajina

Irina Mattová: Patchwork

Rudolf Rabatin: Nostalgický večer

V. Grohoľová: Hodvábná šatka

Vlado Kollar: Spíš

Štefan Kekely: Sedím si...

Eva Bebcáková: Slnko, 2009

František Krajčák: Peklo

AMFO

1966 – 2010

Ladislav Cuper: Hmla a slnko, 2009

Z klubu AMFO sa akýmsi zázrakom zrodil fenomén, ktorý životy mnohých z nás istým spôsobom ovplyvňuje dodnes. Samozrejme, podzemný priestor prešovského starého internátu už slúži celkom inému účelu, ale aj tak sa partii nadšencov podarí malý zázrak a odvtedy sa dvakrát za rok s už takmer železnou pravidelnosťou stretávame, aby sme spolu prežili víkend na inom mieste Slovenska. Dodnes je pre mnohých z nás klub, ktorý prežíva viac v našich srdciach a myšliach, tvorivou dielňou, kde ešte vždy vznikajú nápady a projekty hodné realizácie.

Pre našich blízkych a priateľov je takmer nepochopiteľné, že de facto neexistujúci klub žije ďalej - bez dotácií, priestorov, komerčných aktivít, bez požehnania kohokolvek, okrem svojich členov, ktorí si z toho nie veľmi vášniveho podzemia prešovského internátu odniesli do svojich ďalších životných ciest čosi, čo sa dnes už priveľmi "nenosi" - obyčajné ľudské potešenie zo stretnutí so starými kamarátmi, radosť z prítomnej chvíle a naplno prežitých okamihov bez toho, aby špekuloval nad tým, čo im to "prinesie".

Barbara Turčíková

História vysokoškolského klubu AMFO

Fotokupina G vznikla nepriamo z už existujúceho Fotokrúžku pri vysokoškolskom internáte PdF UPJŠ v Prešove, vtedy na Gottwaldovej ul. č. 17, v roku 1965.

Na jej formovaní sa podieľali študenti, ktorí si neformálne založili na krátky čas skupinu „Musica humana“. Tá bez povolenia vtedajších politických a univerzitných funkcionárov mala podiel na organizovaní organového koncertu hudobníka prof. Ivana Sokola v prešovskom Chráme sv. Mikuláša. (Neskôr sa z tejto nedotiahnutej tradície stala oficiálna „Prešovská hudobná jar“.) Táto skupina zlučujúca hudobníkov, výtvarníkov a fotografov bola veľmi agilná (M. Čarnota, V. Durkoth, D. Gerdelán a iní).

V roku 1966 po skončení činnosti fotokrúžku pod vedením V. Želonku, ktorý sa začal viac venovať filmárčine a končil štúdium, sa stáva na krátky čas vedúcim J. Nálepka, u ktorého našiel D. Gerdelán pochopenie pre transformáciu krúžku na fotoklub (pod patronátom FV-ČSM a riaditeľa vysokoškolského internátu Dulu). Klub začal fungovať na jeseň 1966

pod vedením D. Gerdelána s oficiálnym názvom AMUNFOTOKLUB (Amatérsky univerzitný fotoklub) v Prešove. V tom čase fungoval ešte bez stanov - tie vznikli v roku 1967. Necelé prvé dva roky 1966 - 1967 mal dve sekcie: fotografickú a filmársku. V roku 1967 vzniká tradícia horských tatranských plenérov.

Rok 1968 priniesol nebyvalé zmeny. Po marcových študentských demonštráciách sa vo vysokoškolskom prostredí oživuje Matica slovenská. Na základoch Amunfotoklubu vzniká v spolupráci s FF UPJŠ prvý a, pokiaľ je známe, i jediný Vysokoškolský klub Matice slovenskej pri UPJŠ v Prešove. Jeho kolektívnym členom je AMFO klub, ktorý má už viac sekcií - foto, film, výtvarnú sekciu a oživenú Musica Humanna. Kolektívnym členom klubu sa stáva Divadielko poézie pod vedením študenta FF UPJŠ K. Horáka a vzniká tiež folklórna sekcia pod vedením študenta PdF UPJŠ O. Mayera. Rok 1968 sa vyznačoval množstvom rôznych činností. Predsedom klubu sa vtedy stal študent FF UPJŠ F. Ondro a podpredsedom študent PdF UPJŠ D. Gerdelán.

V roku 1969 po „palachiáde“ sa činnosť Vysokoškolského klubu Matice slovenskej pod vplyvom politických čistiek skončila, a tým sa uzavrelo i vydávanie klubového časopisu LISTY, ktorý vychádzal vďaka spolupráci s Divadlom J. Záborského. Nastala éra „normalizácie“. Avšak AMFO klub zostáva, vydáva svoje prvé stanovy, ktoré vypracoval D. Gerdelán a členovia klubu ich schválili.

Na jar 1970 sa vedúcim klubu stáva Š. Ilčík (PdF) a vďaka novým stanovám predseda klubu jeho dovedadajší vedúci D. Gerdelán. V roku 1971 sa stáva vedúcim M. Valovič (PdF) a klub má okrem foto a filmovej sekcie i sekciu výtvarnú s vedúcou V. Grohoľovou (PdF). V tomto období sa klubu darí. Spoluorganizuje celoštátnu (ČSSR) fotografickú súťaž „STUDENTS FOTO“ spojenú s výstavou a tiež súťaž Akademický Prešov, v ktorej bolo zastúpenie výtvarnej i fotografickej tvorby (tá bola neskôr Prešovu odňatá). Napriek silnejúcim „normalizačným“ snahám o ovládnutie klubu politickými nominantmi KSS klub naďalej existuje a pod neverejným patronátom Rektorátu UPJŠ v Košiciach

a jeho kvestora, ktorý riadil i vysokoškolský internát, sa podarilo získať pre klub ďalšie priestory. Okrem klubovne a dvoch fotokomôr klub získal pre foto a filmovú sekciu dva ateliéry a v novom internáte pre výtvarnú sekciu výtvarný ateliér na 11. poschodí, ďalej výstavný priestor pre Galériu FÓRUM a v suterénnych priestoroch pre rozrastajúcu sa výtvarnú sekciu dve miestnosti pre oddelenia drevo a hlina (vedúci S. Bartoš, FF) a jednu miestnosť pre znova oživenú Musica Humanna, ktorú začal viesť A. Stracenský (PdF).

V roku 1973 sa stáva vedúcim klubu V. Kollár (PdF) a D. Gerdelán zakladá tradíciu letných týždenných plenérov v krásnych častiach Slovenska. Prvý sa konal v Slovenskom raji – Podlesok, Biela voda. V roku 1974 sa podarilo získať pre výtvarníkov veľkú vypaľovaciu keramickú pec. Predseda klubu D. Gerdelán sa v rokoch 1972 – 1975 stal odborným metodikom ZUČ v OOS v Prešove, čo umožnilo zabezpečiť lepšie externé podmienky pre niektoré druhy činností. Na jeseň v roku 1975 (po 10-tich rokoch) D. Gerdelán, predseda klubu, definitívne odchádza z Prešova.

V roku 1975 sa vedúcim klubu stáva výtvarník R. Rabatin (PdF). Pracoval na vytvorení nových stanov a klub dostáva nový názov: A-klub. Vtedy klub zorganizoval nezabudnuteľný plenér vo Vlkolínci a výstavu v Galérii Fórum, ktorá medzi funkcionármi oboch fakúlt spôsobila nespokojnosť s možnosťou cenzurovať obsah výstavy. V roku 1976 vedenie klubu prevzal V. Petrilla (FF) a od roku 1977 M. Zavacký (PdF). Na krátky čas „umierania“ klubu v roku 1978 bol vedúcim I. Gašperan (FF), za ktorého vedenia klub definitívne končí pre nás všetkých z dosiaľ „neznámych“ dôvodov.

V roku 1993 v súvislosti s ťažkou chorobou jedného z vedúcich klubu M. Valoviča vzniká nová tradícia a tiež oživenie klubu po rokoch... Je to stretávanie sa dvakrát ročne (jar, jeseň). Takto sa znova oživila tradícia fotografických a výtvarných plenérov. Klub neformálne oživa síce už v seniorskom veku, ale to je „to pravé orechové“! Pod pôvodným názvom AMFO klub oživa a neformálne existuje. Sporadicky sa usporadúvajú výstavy a výstava v Univerzitej knižnici PU bola jednou z nich.

Dušan Gerdelán

AMFO 40 – výstava k štyridsiatke vysokoškolského klubu AMFO v Prešove

Tí, ktorí sa v piatok 1. 10. 2010 stretli v priestoroch Univerzitej knižnice PU na slávnostnej vernisáži prác členov bývalého AMFO či A-klubu, aby si pripomenuli 40. výročie jeho vzniku, vedia, že náš klub v skutočnosti oslavuje už nie celkom okružle 43. výročie.

Dnes už ťažko domýšľať ďalšie osudy klubu, či dokonca jeho dnešnú podobu. V osemdesiatom roku predchádzajúceho storočia AMFO klub administratívne zanikol po takmer dvadsiatich rokoch plodnej činnosti. Pôvodný fotografický krúžok založilo pár fotografických „fanatikov“ – študentov Pedagogickej fakulty UPJŠ v polovici 60. rokov. Neskôr pribúdali členovia z radov študentov Filozofickej fakulty a skromný záujmový krúžok, existujúci pod hlavičkou SZM, sa postupne menil na ostrov tvorivých pnutí a pohody, známy v akademických kruhoch celého Slovenska ako AMFO klub.

Samozrejme, klub nezdržoval len fotografov – prichýlil aj výtvarníkov, muzikantov a tých, ktorí im držali palce a fandili každej vznikajúcej fotke a výtvarnému dielu.

Klub... slovíčko, ktoré sa do slovenčiny dostalo z angličtiny a znamená viac-menej uzavreté spoločenstvo ľudí spojených spoločným záujmom. Pre mňa a pre mnohých iných bol útočiskom, ostrovčekom nádeje v časoch, keď človek občas nemohol veriť priateľovi a dokonca ani bratovi...

AMFO klub akýmsi zázrakom zrodil fenomén, ktorý životy mnohých svojich členov ovplyvňuje dodnes. Fenomén, ktorý nedal zahynúť spomienkam a pred 15 rokmi viedol k obnove vzájomných stretnutí. Hoci dnes už podzemný priestor starého internátu slúži inému účelu, pred pätnástimi rokmi sa práve tam partia nadšencov rozhodla usporiadať stretnutie bývalých členov. A hoci veľmi neverím na zázraky, vtedy sa zázrak udial. Odvtedy sa totiž dvakrát za rok so železnou pravidelnosťou stretávame, aby sme spolu prežili víkend vždy na inom mieste Slovenska. Vďaka týmto stretnutiam klub existuje ďalej, prežíva v našich srdciach i myšliach a stále je pre nás tvorivou dielňou, kde sa ešte vždy rodia sny a vznikajú nápady hodné realizácie.

Naši blízki a priatelia sa ešte stále čudujú, ako môže de facto neexistujúci klub veselo žiť ďalej – bez administratívy, bez dotácií, bez stabilných priestorov, bez komerčných aktivít, bez požehnania kohokoľvek. No my vieme... Každý z nás, ktorý v tých plodných rokoch v klube pôsobil, si z toho nie veľmi vábne vyzerajúceho podzemia starého internátu odniesol do svojich ďalších životných ciest vôňu čohosi, čo sa dnes už veľmi „nenosí“ – vôňu potešenia zo stretnutí so starými kamarátmi, radosti z prítomnej chvíle a naplno prežitých okamihov bez toho, aby špekuloval nad tým, čo mu to „prinesie“.

Práve túžba po oživení spomienok na chvíle tvorivých aktivít je podnetom na usporadúvanie tejto i podobných výstav. O tom, že tu nejde len o spomínanie na veci dávno minulé, svedčia aj vystavené práce.

Viacerým členom bývalého AMFO klubu sa totiž pôvodné záujmové aktivity stali povolaním, mnohým dodnes vyplňajú vzácne chvíľky voľného času a iní síce sami netvorí, ale svojim tvorivým priateľom fandia rovnako oddane ako voľakedy... Na výstave prezentujú diela členovia klubu – absolventi UPJŠ, dnešnej Prešovskej univerzity. Vystavená kolekcia prináša maľby, fotografie, plastiky, textilné výtvarné diela, paličkované čipky a drôtené výrobky. Výstavu slávnostne otvorila PaedDr. Ivana Cimermanová, PhD., prorektorka PU pre vzdelávanie.

Vystavujúci: Vlado Želonka, Štefan Kekely, Mária Kekelyová, Dušan Gerdelán, Jožo Zavacký, Ďuro Majlát, Jano Majher, Stano Marcinek, Vlado Kollár, Laco Cuper, Rudo Rabatin, Jano Matta, Irina Mattová, Dana Kollárová, Vierka Grohoľová, Maja Fureková, Linda Cibíková.

Barbara Turčíková

Lenivosť je hybnou silou pokroku

Ako sa cíti 16-ročný chlapec, keď sa presťahuje z Ukrajiny na Slovensko? Aké boli miesta vášho detstva? Existujú ešte?

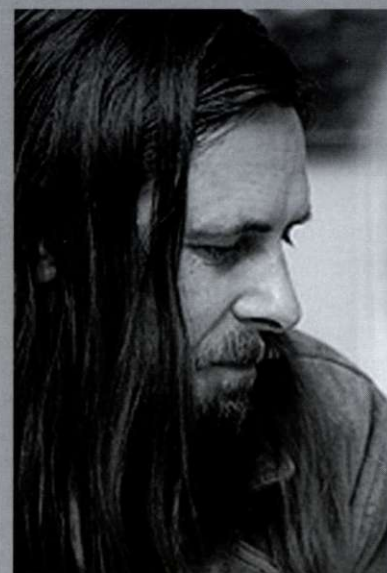
Ako sa môže cítiť 16-ročný chlapec, ktorý sa má sťahovať do cudzej krajiny, v ktorej nikdy nebol, ktorej jazyk nikdy ani nepočul, ktorý musí nechať svojich kamarátov, ktorý bol za 16 rokov svojho života od svojej dediny najďalej v okresnom meste (Mesto sa volalo Dubno. V Gogoľovom Tarasovi Buľbovi sa ho usilovali dobyť záporožskí kozáci.)? Keby nie socializmus feudálneho typu, dedina, v ktorej som sa narodil, bola veľmi podobná dedinám z Gogoľových poviedok – u nás ľudia ešte verili na bosorky, na duchov, na rôzne prevtelenia, ešte tam žilo mytologické vedomie. Na to rád spomínam. A či to ešte existuje? Nevieť. Nebol som tam, doma, už asi dvadsať rokov. Keď sme odchádzali, hneval som sa na celý svet. A hlavne na mamu, lebo ona bola iniciátorom nášho sťahovania. Neskôr som si uvedomil, že mi možno zachránila život. Práve vtedy sa začínala vojna v Afganistane. Z našej malej dediny tam boli traja chlapci. Mohol som tam byť aj ja.

Študovali ste ešte počas obdobia socializmu. Ako ste prežívali svoje vysokoškolské obdobie? Ako dané obdobie ovplyvnilo váš pohľad na svet?

Neprežíval som to nejako veľmi tragicky. Prekážalo mi však, že sme mali veľa marxistických disciplín, ktoré boli na úkor ostatných predmetov. Študoval som ruštinu a dejepis a napríklad dejiny staroveku a stredoveku sme mali po jednom semestri a dejiny svetovej socialistickej sústavy tri semestry. Načo mi bolo dobré vedieť o rozvinutom socializme vo Vietname alebo niekde v Severnej Kórei? Keď som bol na stáži vo Volgograde v roku 1986, v Sovietskom zväze už bola *glasnosť*, a tiež „suchý“ zákon (zakazujúci predaj a konzumáciu alkoholu). Vo Volgograde som začal chodiť do džezového klubu, kde sa stretávali ľudia z volgogradského undergroundu. Dovtedy som bol aktívnym zväzák, bol som dokonca športovým referentom (sic!). Dnes sa mi zdá, že to všetko bol iba sen. Vo Volgograde som zistil, že svet môže byť aj iný. Objavil som

tam svojich obľúbených spisovateľov (napr. M. Bulgakova, A. Platonova, F. Sologuba, D. Charmsa) a režisérov (napr. A. Tarkovského, A. Germana, A. Askoľdova). Na Slovensku to bolo ešte stále tabu. Po návrate na Slovensko sa zo mňa stal neposlušný zväzák, začal som chodiť do Košíc na ilegálne prednášky, ktoré sa konali v byte Marcela Strýka. Konečne som sa niečo dozvedel o antickej, indickej, čínskej filozofii a učeniach. A či to obdobie ovplyvnilo môj pohľad na svet? Určite áno. A klamal by som, keby som tvrdil, že ho už mám ustálený. Aj tento náš divoký kapitalizmus, ktorý skombinoval prvky prvotného a konečného (resp. hlboko krízového) štádia kapitalizmu, dennodenne núti človeka prehodnocovať, dopĺňať prázdne, nejasné miesta v pohľade na svet. Vtedy som ešte mnohým veciam nerozumel. V niečom, ako si dnes uvedomujem, som mal ešte pubertálne radikálne názory. Veľa vecí sa mi vyjasnilo, keď som v novembri 1989 pracoval vo VPN v Košiciach. Každý deň som prichádzal do styku s množstvom ľudí a názorov. Na začiatku to bolo obdobie neistoty, strachu z represíí. V extrémnych situáciách sa ľudia vždy prejavujú takí, akí sú. Ale len čo extrémna situácia pominula, všetko sa vrátilo do starých koľají. Mnohí vycitili, že nastala ich chvíľa, že prišlo nové prerozdelenie pozícií, a zaplieniť aj VPN. A my, ktorí sme tam boli od prvého dňa, sme znechutene odišli. Z toho sa dá urobiť záver, že je jedno, aká je revolúcia: socialistickej či demokratickej. Jednoducho existuje jedna veľmi početná kategória ľudí, ktorá má silne vyvinutý inštinkt prežitia. Pre týchto ľudí je najvyššou morálnou hodnotou prežiť, a pokiaľ je to možné, prežiť čo najlepšie. Socializmus prišiel predčasne a bude možný, až keď človek zmúdreje. A to nebude nikdy. Je v nás ešte veľa zvieračích pudov.

V. Jerofejev hovorí, že v ruskej literatúre „sú všetci od taxikárov cez funkcionárov a politikov až po intelektuálov literárne postavy“, že „pre spisovateľa je táto krajina eldorádom. Vo Francúzsku musia autori obrátiť Zem hore nohami, len aby našli nejakú postavu. V Rusku všetky ležia hneď pod povrchom“. Čím je ruská literatúra

Narodil sa v gogoľovskej dedine neďaleko Dubna, odkiaľ sa presťahoval ako 16-ročný na Slovensko. Počas štúdia bol športovým referentom, vo volgogradskom undergrounde objavil, že svet môže byť aj iný. Učiteľ ruskej literatúry. Básnik. Prekladateľ. Valerij Kupko.

ra špecifická podľa vás?

Jerofejev trochu preháňa. Čo už môže vedieť o skutočnom Rusku a skutočnom ruskom človeku on, syn diplomata, zlatá moskovská mládež. Všetko, čo vie o Rusku, má z ruskej literatúry. A v tej sa vždy prehánalo, hyperbolizovalo. Ani to, čo citujete, nie je nič originálne. Sú to Dostojevského slová, len inak povedané. Ja si myslím, že všade je to tak isto a je len na spisovateľovi, či to vidí alebo či to chce vidieť. Literatúra je fikcia a prílišná väzba na realitu jej vždy škodila. Vladimír Nabokov povedal, že Gogoľ svojim dielom otvoril Pandorinu skrinku a že zobrazil Rusko, aké nie je a nikdy nebude. Neveril by som spisovateľovi, ktorý sa pred anglickou delegáciou hanbí za svojich opitých spisovateľských kolegov tak ako Viktor Jerofejev. Jerofejev chce byť svetový, ale najprv by sa mal stať ruským. Ale jeho *Ruská krásavica* je skvostné dielo. Nevieť, či je to dobré, alebo zlé, ale Rusi sú taký národ, ktorý je schopný veľmi silnej a negatívnej sebareflexie. Navyše, ruská literatúra prenikla do takých hlbok a tmavých zákutí ľudskej duše, že tu už prestáva platiť delenie na národy, tu už môžeme hovoriť o človeku ako takom.

V tomto roku ste spolu s manželkou Ivanou Kupkovou vydali *Slovník ruskej kultúry 20. storo-*

Ak má Rusko nejaké misionárske poslanie, tak je to ukázať svetu skúsenosť, ako sa to nemá robiť...

čia. O aký projekt ide a ako vznikol?

Spresním to, ide o *Krátky slovník ruskej kultúry 20. storočia*, teraz sa chystáme pripraviť veľký slovník ruskej umeleckej kultúry 20. storočia. V *Krátkom slovníku* sme sa zamerali na najvýraznejšie, známe aj menej známe osobnosti ruskej umeleckej kultúry – filmu, výtvarného umenia, hudby a divadla – 20. storočia. Počas realizácie projektu sme prišli k záveru, že na Slovensku sa len veľmi málo vie o ruskom umení – o osobnostiach, smeroch, umeleckých združeniach a pod. Vo veľkom slovníku by sme chceli tieto medzery vyplniť a predstaviť ruskú umeleckú kultúru v čo najširšom spektre, počnúc ruskou modernou a avantgardou, cez socialistický realizmus a undergroundovú kultúru, obdobiť postmoderny končiac. Ak sa nemýlim, podobná publikácia ešte na Slovensku nevyšla. V roku 2007 vyšiel *Slovník ruskej literatúry 11. – 20. storočia*, ktorý bol výsledkom podobného projektu. Bol som členom jeho riešiteľského tímu a to ma inšpirovalo vytvoriť podobný slovník pre ďalšie druhy umenia.

Pre obyvateľov západnej Európy je Rusko často nečitateľné a nepochopiteľné. Sám ste v jednom rozhovore konštatovali, že „Rusko rozumom nepochopíš“. Ak by ste si mohli vybrať, ktorý fenomén by ste chceli v hypotetickej Encyklopédii ruskej duše prednostne opísať?

Vtedy, keď som sa oháňal týmto Ťutčevovým veršom, asi som rozumom nechápal sám seba. Rusisti sa radi na rôznych fórach prezentovali touto frázou (lebo to sa z pekného verša stalo), ktorou sa dávala na vedomie akási transcendentná podstata Ruska. Rozumom sa nedá pochopiť iba Boh, všetko ostatné sa rozumom pochopiť dá (Rusko nevynímajúc). Kto verí v akúsi božskú podstatu Ruska, v jeho vyvolenosť, v jeho spasiteľské poslanie, myslím si, že sa mýli. Veriť sa dá iba v Boha, Rusku by bolo dobré najprv porozumieť. A mám pocit, že málokto sa o to usiluje. Rusko má ešte ďaleko od božskosti. Každá krajina na svete je niečím výnimočná. Ak niekto verí v spasiteľskú misiu Ruska, v jeho misionársku úlohu

pri duchovnom znovuzrození sveta, nech si verí. Zatiaľ však tomu nič nenasvedčuje. No objektívne platí jedno: Ak má Rusko nejaké misionárske poslanie, tak je to ukázať svetu vlastnú skúsenosť, ako sa to nemá robiť, varovať iné krajiny, že tadiaľto cesta nevedie. Možno má pravdu F. M. Dostojevskij, ktorý tvrdí, že „hlavná, zásadná duchovná potreba ruského národa je potreba utrpenia, ustavičného a neukojiteľného utrpenia, všade a vo všetkom... V utrpení akoby sa ruský národ vyžíval.“ A zrejme platí ešte aj ďalšie Dostojevského tvrdenie: „My Rusi sme mladý národ: tisíc rokov ešte len začíname žiť.“ A aj ruský národ musí prejsť rôznymi detskými chorobami. Ak by som mal vybrať nejaký fenomén, ktorý by som chcel opísať, boli by to sklony ruského človeka k masochizmu. Aspoň v umení to určite platí.

Ako vnímate situáciu pedagóga, ktorý v súčasnej dobe vyučuje (ruskú) literatúru? Pociťujete aj vy frustráciu Petra Bílka, že našou vedou je len popísaný papier, bez aplikovaného výskumu a použitia vo výrobe, čo je argument, s ktorým sa ťažko polemizuje?

Ani v tomto prípade situáciu nevnímam tragicky. Mám rád ruskú literatúru, rád ju učím a som rád, ak počas prednášky vidím pár očí, ktoré ma vnímajú, a pár uší, ktoré ma počúvajú. Myslím si, že ani dnes, ani v minulosti to s milovníkmi literatúry nebolo bohviečo. Literatúra je tak trochu elitná záležitosť, a preto sa nečudujem, že nie každý má k nej vreľý vzťah. A čo sa týka frustrácie, neviem, čo to je, a preto nemám s čím polemizovať.

Ste básnik a prekladateľ, pôsobíte aj ako porotca literárnej súťaže Akademický Prešov. Nezažívate rozpor medzi rozkladom, analýzou poézie ako učiteľ a jej tvorením, skladaním ako autor?

Rozpor medzi analýzou poézie a jej tvorením nepociťujem. Poéziu sa neusilujem rozkladať, rozpitvávať, skôr sa usilujem poukázať na krásu obraznosti, na možnosti jej dekódovania, pričom to robím bez vnucovania svojho videnia obrazu. Poézia je intímne čítanie, a preto by si každý mal nájsť svoju vlastnú

cestu k jej vnímaniu, ja sa usilujem dať študentom impulz k hľadaniu obraznosti. Tento prístup nie je v rozpore s tvorením, skladaním poézie.

V jednej besede vás E. J. Groch označil za najlepšieho súčasného slovenského básnika. Ako vzniká prvá veta vašej básne? Je vám blízka laučíkovská predstava básnika, ktorý potrebuje pri písaní poézie ruku chirurga, alebo chlebnikovovský hravý a imaginatívny zaumný jazyk?

Keď to Erik Jakub Groch tvrdil, mal asi veľmi dobrú náladu. Pochválím sa: raz o mne dokonca povedal, že som lepší básnik ako Ginsberg, vtedy mal asi tiež dobrú náladu. Ako vzniká prvá veta básne, to si nikdy nepamätám. Jednak preto, že vzniká náhodne, jednak preto, že si to zapíšem, vložím do vrecka a potom to o pol roka nájdem a som prekvapený, čo som to vlastne vymyslel. Prvá veta (verš) je väčšinou dôležitá, lebo od nej sa odvíjajú ďalšie a ďalšie. Ja mám väčšinou v básni samé prvé vety. Zo spomínaných dvoch básnikov mi je oveľa bližší chlebnikovovský princíp. Keď Chlebnikov napísal svoju poému *Ladomir*, po roku konštatoval, že ju konečne ako-tak pochopil.

V jednej televíznej relácii som vás počula premýšľať o význame lenivosti pre človeka. Lenivosť môže viesť človeka k tvorivému počinu, môže spôsobiť spomalenie civilizačného tempa a tak motivovať človeka k zhodnocovaniu svojho duševného sveta. Dali by sa výhody lenivosti aplikovať aj na univerzitný a vedecký svet?

Na to si spomínam, povedal som tam, že lenivosť je hybnou silou pokroku. Aj naďalej si myslím, že je to tak. Vďaka lenivosti vzniklo koleso, množstvo výdobytkov techniky, ako aj vedy. Samozrejme, mali by sme rozlišovať medzi dvomi druhmi lenivosti, medzi lenivosťou tela a lenivosťou ducha. Aktivita ducha zachraňuje lenivosť tela a naopak, aktivita tela len ťažko zachráni lenivosť ducha. Lenivosť ducha môže mať oveľa katastrofálnejšie následky ako lenivosť tela. O pozitívnej lenivosti som hovoril aj preto, že nemám rád ľudí aktívnych za každú cenu. Takáto aktivita veľmi často vedie k plytkosti. Keby sme boli lenivejší, neboli by sme tam, kde sme. A toto by sa dalo aplikovať aj na univerzitný a vedecký svet.

Zhovárala sa Martina Ivanová.

História prešovských cintorínov

História prešovských cintorínov sa spája s pochovávaním mŕtvych za mestskými bránami, pri Kostoľe sv. Leonarda. Jeden z cintorínov vznikol za mestskými hradbami neďaleko Vyšného Huštáka a Hornej brány (tzv. Ober Thor), ktorá sa nachádzala na dnešnej Hlavnej ulici neďaleko Bašty. V tomto období bolo pochovávanie mŕtvych podmienené náboženskou príslušnosťou mŕtveho. Preto na východ od Hornej brány vznikol rímskokatolícky cintorín, neďaleko neho južným smerom, na východ od dnešnej Vajanského ulice, ležal evanjelický cintorín, neskôr pribudol tiež židovský neologický cintorín. Tieto tri cintoríny sa potom scelili do jedného. Neskôr ešte vznikol vojenský cintorín, spojený s pomerne početnou vojenskou po-

sádkou v meste, a mestský cintorín pre tých obyvateľov, ktorí svoju príslušnosť nespájali so žiadnou náboženskou denomináciou. Kríže na hroboch sú charakteristické najmä pre rímskokatolícke, pravoslávne a gréckokatolícke náboženstvo, stĺpy pre evanjelikov a náhrobné kamenné dosky pre židov. V pôvodnej rímskokatolíckej časti cintorína nachádzame hrobky a krypty bohatých prešovských šľachtických rodín (Berzeviczy, Gillányi) a tiež hroby významných umelcov, napr. hudobného skladateľa Mikuláša Moyzesa alebo maliara Ernesta Rákosiho. V evanjelickej časti sa nachádza hrob Štefana Thomku, ktorý bol na prešovskom kolégiu iniciátorom výučby práva, ako aj ďalších profesorov tohto kolégia, napr. F. Hažlinského, zná-

meho prírodovedca. Okrem týchto cintorínov boli v Prešove ešte dve miesta na pochovávanie mŕtvych: cintorín na Kalvárii a židovské cintoríny na kopci na Sídľisku III. Na cintoríne na Kalvárii sa nachádza mnoho cenných hrobiek. Z nich vyniká hrobka župného lekára J. Paracelsusa z roku 1827, ktorá tvarom pripomína egyptský chrám. V prípade židovských cintorínov ide jednak o starý židovský cintorín na vrchole kopca, jednak o ortodoxný cintorín, ktorý sa nachádza pod ním. Jednou z dominant starého židovského cintorína bol náhrobný kameň Holländerovcov, významnej prešovskej židovskej rodiny.

Martina Ivanová

*(Spracované na základe publikácie
Sprievodca historickým Prešvom.
Prešov: Universum, 2006)*

Mŕtve kvety medzi živými

Často, keď kráčam po svojom meste, myslím na iné, kanadské mesto, v ktorom som pred časom niekoľko rokov žil, a preto ho tiež už navždy budem pokladať za svoje. Mississauga vznikla len v roku 1974 a momentálne je šiestym najväčším a zároveň najrýchlejšie sa rozrastajúcim mestom v Kanade. Má takmer 700 tisíc obyvateľov, pričom väčšiu časť z nich tvoria prisťahovalci.

Kráčam a celkom detsky si predstavujem, ako by som niektoré veci odtiaľ presunul sem. Nielen to, čo takpovediac visí vo vzduchu a prejavuje sa ako nepredstieraná zdvorilosť a slušnosť pri bežnom kontakte medzi ľuďmi, neznámymi ľuďmi kdekoľvek vo verejnom priestore, ale aj to vonkajšie: upravené chodníky a najmä zelené pokosené trávniky, úzke pásiky pri rovných cestách i väčšie plochy v každom z jej vyše štyristo parkov. Keď kráčam po svojom meste tu na Slovensku a vidím sprejom postriekané mestské hradby obrastené prhlavou a obmíňované ľudskými výkalmi, buriniská namiesto trávnikov a povytĺkané chodníky, vidí sa mi, že tu musia žiť iní ľudia. Dobytelia, správame sa

k svojim mestám ako dobyvatelia, povedal kedysi prozaik Ladislav Ballek. A mal pravdu, hoci, prirodzene vzaté, by to malo fungovať celkom naopak. Domáci starosadlici by sa k svojmu priestoru mali správať citlivejšie a pozornejšie ako prišielci poschádzaní z kútov celého sveta. Ale v pamäti našincov to tu nikdy nevyzeralo inak, nuž si ani len nevedia predstaviť, že by spoločný priestor mohol mať úplne inú, krajšiu podobu. Mnohí totiž putujú vlastným životom v akomsi spoločenskom a geografickom bezvedomí. Pri nedávnej návšteve Mississaugy som v mestskej časti Clarkson, ku ktorej mám osobitý vzťah, lebo mi svojím pokojom a usporiadanosťou, ulicami nenápadných bungalo-

vov, množstvom vysokých stromov a trávnatých plôch pripomína kúpeľný priestor, zabľúdil na cintorín. Bol to jeden z tých cintorínov, kde jednotlivé náhrobné kamene súvislo spája nízka zelená tráva. Nevyrastajú z nej žiadne kovové plôtky, žiadne mramorové či kamenné skrine neúprosne vymedzujúce akýsi priestor ešte aj po smrti. Len tráva ako nekonečný závoj, zelený jas ako protizbraň sklúčenosti a smútku.

Tí, ktorí sa o trávu i celú správu cintorína starajú, si určite uvedomujú jej silu ukrytú v živosti, v každoročnom jarnom samovoľnom opakovaní. Aj preto na informačnú tabuľu mohli vyvesiť nápis, ktorý ma doslova nadchol: „Od 15. apríla do konca októbra nepoužívajte umelé kvety.“ Lebo listy a lupene z umelej hmoty sú mŕtve, také strašne mŕtve, ako môžu byť len veci, ktoré nikdy nežili, a tak im nebolo dopriať naozaj umrieť.

Naozaj, nemali by sme vstupovať na cintorín k hrobom svojich blízkych s umelými kvetmi v rukách. Na cintoríne predsa niet mŕtvych. Sú iba tí, ktorí po našom vstupe naplno ožívajú v spomienkach, hovoria a smejú sa, robia naďalej zázračné prosté veci a vo chvíľach, keď sa nedívame, ovoniávajú živé kvety.

Peter Milčák

Ukážka z výstavy fotografií Štefan Kekely: 50 ROKOV DIVADIELKA POÉZIE, ktorá sa uskutočnila 7. 5. 2010 v Univerzitnej knižnici PU v Prešove.

Na PULze • Časopis zaregistrovaný na MK SR pod číslom EV 2836/08 • ISSN 1337-9208 • Ročník III / 2010, číslo 3 •
 Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove • Redakcia: Mgr. M. Ivanová, PhD. (šéfredaktorka), Mgr. S. Pariláková, PhD.,
 Mgr. A. Mitrová, PhD. • Redakčný kruh: doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., PhDr. Ľ. Adamová, prof. PhDr. P. Kónya, PhD.,
 ThDr. PaedDr. Ing. G. Paľa, PhD., PhDr. PaedDr. M. Ferencová, PhD., Mgr. R. Rusňák, PhD., Mgr. P. Kochan, PhD., Mgr. P. Durkáč, PhD.,
 PhDr. I. Ondriová, PhD., Mgr. M. Marcinová, PhD.
 Koláž na obálke: M. Ivanová • Sadzba: Ing. Ladislav Nagy • email: redakcia@unipo.sk
 Tlač: Tlačiareň Kušnír Prešov
 Niektoré príspevky sú redakčne upravené. Plné znenie príspevkov nájdete na adrese časopisu: <http://napulze.unipo.sk>
 Univerzitný časopis Na PULze je pokračovaním časopisu akademickej obce PU v Prešove.

SÚŤAŽ O NAJLEPŠÍ GRAFICKÝ DIZAJN PRE KALENDÁR ÚSPEŠNÝCH ABSOLVENTOV PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE NA ROK 2011

INFORMÁCIE O SÚŤAŽI

Rector Prešovskej univerzity v Prešove (ďalej len „univerzita“), prof. RNDr. René Matlovič, PhD., vyhlasuje súťaž o najlepší Grafický dizajn pre Kalendár úspešných absolventov PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY v PREŠOVE na rok 2011.

Do súťaže sa môžu zapojiť dvojice alebo tímy, ktorých aspoň jeden člen je študentom PU v odbore výtvarná výchova a aspoň jeden člen študentom PU v odbore masmediálna komunikácia.

Témou súťaže je návrh grafického dizajnu pre kalendár úspešných absolventov univerzity na rok 2011 v spojení so zaujímavou formou získania informácií o absolventoch (formou otázok rovnakých pre každého absolventa alebo inou zaujímavou formou použiteľnou pre každého z úspešných absolventov).

Súťažné dvojice alebo tímy môžu zaslať jeden aj viac grafických návrhov na dizajn kalendára. Súčasťou prihlásenia sa do súťaže je vyplnenie formulára PRIHLÁŠKY, ktorú odovzdajú buď na úseku propagácie a marketingu (Rektorát PU, Nám. legionárov č. 3, Prešov, kontaktná osoba: Ing. Vladimíra Pohorelcová), alebo elektronickou formou na e-mail: pohorelcova@unipo.sk.

Začiatok súťaže	1. októbra 2010
Termín uzávierky	31. októbra 2010
Odmena	Víťazná dvojica alebo tím získa finančnú odmenu v celkovej výške 250 €. <i>(Finančná odmena sa považuje za príjem podľa § 8, ods. 1, písm. j a podľa § 9, ods. 2, písm. n a podlieha dani z príjmov.)</i>
Vyhlásenie výsledkov	November 2010
Prihlášku do súťaže si môžu záujemcovia po vyhlásení súťaže stiahnuť zo stránky http://www.unipo.sk/aktuality/sutaz-kalendar	

